

**BUDAPEST FŐVÁROS II. KERÜLETI ÖNKORMÁNYZAT
PITYPANG UTCAI ÓVODA**

OM AZONOSÍTÓ: 034220

PEDAGÓGIAI PROGRAM

„EGÉSZSÉG – KÖRNYEZET – MOZGÁS”

A Pedagógiai Programot készítette az intézmény vezetője és nevelőtestülete.

Az ötödik módosított dokumentum hatályos 2025. 09. 01.

Tartalomjegyzék

Legitimációs záradék.....	4
I. Érvényességi nyilatkozat	5
I.1. Érvényessége	5
I.2. Nyilvánosság biztosítása.....	6
II. Pedagógiai Programunk hatályos jogszabályi háttere	7
II.1. Törvények.....	7
II.2. Kormányrendeletek.....	7
II.3. Egyezmény	7
III. Bevezetés.....	9
III.1. Küldetésnyilatkozat	9
IV. Az óvoda jellemzői adatai.....	10
IV.1. Az óvoda jogállása	10
IV.2. Kiemelt feladatunk	10
IV.3. Az óvoda társadalmi és gazdasági környezete.....	10
IV.4. Óvodánk bemutatása	11
IV.4.1. Madárbarát kert.....	11
IV.5. Óvodai nevelésünk alapelvei	12
IV.5.1. Gyermekkép.....	12
IV.5.2. Óvodakép.....	12
IV.5.3. Jövőkép.....	14
V. Az óvodai élet megszervezésének elvei	15
V.1. Személyi feltételek.....	15
V.2. Tárgyi feltételek	17
V.3. Az óvodai élet megszervezése.....	18
V.3.1. Csoportok megszervezése.....	18
V.3.2. Időkeretek (napirend, hetirend, szervezett tanulás)	18
VI. A gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése (mérések – értékelések)	23
VI. 1. A gyermekek egyéni fejlődését nyomon követő dokumentumok tartalma	23
VI.1.1. Anamnézis	23
VI.1.2. Fejlesztési terv	23
VI.1.3. Szülői tájékoztatások rögzítése.....	24
VI.1.4. Szakértői vélemények.....	24
VI.1.5. Iskolába lépés előtti vizsgálatok	24
VI.1.6. Egyéni fejlesztési napló	24
VII. Az óvodai nevelés feladatai	25
VII.1. Az egészséges életmód alakítása.....	26
VII.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.....	28
VII.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	30
VIII. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai.....	32
VIII.1. Játék.....	32
VIII.2. Verselés, mesélés	33
VIII.3. Ének, zene, népi játék, tánc	35
VIII.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka.....	36
VIII.5. Mindennapos mozgás.....	37
VIII.6. A külső világ tevékeny megismerése.....	39
VIII.7. Munka jellegű tevékenységek.....	42
VIII.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	43

IX. Óvodánk jeles napjai, hagyományai	44
IX.1. Ősz	44
IX.2. Tél	45
IX.3. Tavasz	45
IX.4. Nyár	47
IX.5. Óvodánk jeles napjai, hagyományai	48
X. Kiemelt figyelmet igénylő gyermek	49
X.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermek	49
X.1.1. Sajátos nevelési igényű gyermek	49
X.1.1.1. A hallássérült gyermek	49
X.1.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek	57
X.1.3. Kiemelten tehetséges gyermek	59
X.2. A gyermek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek	61
X.3. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek	64
XI. Az óvoda kapcsolatrendszere	64
XI.1. A kapcsolattartás formái	65
XI.1.1. Beiratkozás	65
XI.1.2. Szülői értekezlet	65
XI.1.3. Ismerkedési délelőtt	65
XI.1.4. Családlátogatások	65
XI.1.5. Nyílt napok	65
XI.1.6. Az óvodai szülői szervezettel (SzK) történő együttműködés változatos formái	66
XI.1.7. Fogadóóra	66
XI.1.8. Közös programok szervezése	66
XI.2. Óvoda – bölcsőde	66
XI.3. Óvoda és iskolák	66
XI.4. Egyéb kapcsolatok	67
XI.4.1. Fenntartó	67
XI.4.2. Szakmai szervezetek	67

Mellékletek

I. A gyermek fejlettségállapotának mérése	68
I.1. Anamnézis	68
I.2. A gyermekek fejlettségállapotának mérése a csoportnaplóban	70
I.3. A tanköteles gyermekek alapkészségeinek vizsgálata – Difer mérés	72
II. Jegyzék az óvoda helységeiről, eszközeiről és felszereléseiről	74
III. Egészségfejlesztési program	82

Legitimációs záradék

Legitimációs eljárás		
 <p>Készítette:</p>	 dr. Dékányné Bakó Beáta igazgató	
<p>Szülői Szervezet véleményezési záradéka</p> <p>A Pitypang Utcai Óvoda Szülői Szervezete a Pedagógiai Programot megismerte, a véleményezési jogát a hatályos jogszabályokban előírt határidő betartásával gyakorolta. A dokumentummal kapcsolatban ellenvetést nem fogalmazott meg.</p> <p>Kelt: <u>Bp., 2025. 09. 01.</u> Szülői Szervezet elnöke: <u>Bajtor-Berta Judit</u> olvasható név</p> <p style="text-align: right;"><u>Bajtor-Berta Judit</u> aláírás</p>		
<p>A Pitypang Utcai Óvoda nevelőtestülete a Pedagógiai Programot a <u>2025. 09. 25.</u> napján megtartott határozatképes ülésén 100%-os arányban, egyhangú szavazással elfogadta. Az elfogadás tényét a nevelőtestület képviselőjére kijelölt tag hitelesítő aláírásával tanúsítja.</p> <p>Kelt: <u>Bp., 2025. 09. 25.</u></p> <p style="text-align: center;">Nevelőtestület képviselője: <u>KOVÁCSNÉ BALOGH JULIANNA</u> olvasható név, beosztás</p> <p style="text-align: right;"><u>Kovácsné Balogh Julianna</u> aláírás</p>		
<p style="text-align: center;"><u>Igazgatói nyilatkozat</u></p> <p>Az intézmény felelős vezetőjeként nyilatkozom, hogy a Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Pitypang Utcai Óvoda működését meghatározó Pedagógiai Program olyan alapidokumentum, amely rögzíti az óvoda nevelési gyakorlatát, céljait, elveit, alkalmazott eszközeit és eljárásait. A dokumentum belső szabályzóként szolgál, amelynek rendelkezései az intézmény nevelő-oktató munkáját irányítják, ugyanakkor érvénybe lépésével a fenntartóra és a működtetőre többletkötelezettség nem hárul.</p> <p style="text-align: right;"> dr. Dékányné Bakó Beáta igazgató</p>		
<p>A Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Pitypang Utcai Óvoda Pedagógiai Programját a Fenntartó jóváhagyta és <u>243/2025.(X.24.)</u> számú határozatával elfogadta.</p>		
<p>A dokumentum jellege: Nyilvános Megtalálható: http://pitypangutcaiovoda.hu/</p>	<p>Érvényes és hatályos: A kihirdetés napjától visszavonásig</p>	<p>Készült: 1 eredeti példány</p>

I. Érvényességi nyilatkozat

A Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Pitypang Utcai Óvoda pedagógiai programja 2025. augusztusában készült.

I.1. Érvényessége

Az igazgató jóváhagyását követően a kihirdetés napján 2025. szeptember 1-jén lép életbe és visszavonásig érvényes. Ezzel egy időben hatályon kívül helyeződik a negyedik, 2021. 09. 01. napjától jóváhagyott pedagógiai program.

Területi hatálya kiterjed:

- az óvoda területére,
- az óvoda által szervezett - a pedagógiai program megvalósításához kapcsolódó - óvodán kívüli programok helyszínére.

Személyi hatálya kiterjed:

- az óvodával jogviszonyban álló minden óvodapedagógusra és a pedagógiai munkát közvetlen segítőkre,
- azon személyekre, akik az intézményekkel jogviszonyban nem állnak, de részt vesznek az feladatainak megvalósításában.

A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata:

A pedagógiai programban megfogalmazott célok, és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja. Az óvodapedagógusok szakmai munkaközössége minden nevelési év végén, írásban értékeli a pedagógiai programban megfogalmazott általános és speciális célok és feladatok megvalósulását.

A pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

- szervezeti átalakítás,
- a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt,
- törvényi előírások módosulása.
- egyéb érdekegyeztető fórum, módosítási javaslata.

A pedagógiai program módosítására javaslatot tehet a(z):

- óvoda igazgatója,
- nevelőtestület tagja,
- szakmai munkaközösség,
- szülői szervezet,
- óvoda fenntartója.

A pedagógiai program módosítását az érvényes és hatályos jogszabályok alapján a nevelőtestület fogadta el és az óvoda vezetője hagyta jóvá. A módosított és jóváhagyott pedagógiai programot, 2025. szeptember 1. napjától kell bevezetni.

I.2. Nyilvánosság biztosítása

- az intézmény honlapján: <http://pitypangutcaiovoda.hu>
- az intézményigazgató irodájában
- OH hivatalos lapján

Tájékoztatás a pedagógiai programról:

- A kiscsoportos gyermekek szülei számára tartott első szülői értekezlet alkalmával az óvodavezető vagy az általa átruházott hatáskörben megbízott személy átfogó tájékoztatást nyújt a pedagógiai program tartalmáról.
- Az óvodával később jogviszonyt létesítő gyerekek szüleinek az óvodavezető vagy az általa átruházott hatáskörben megbízott személy előre egyeztetett időpontban nyújt tájékoztatást az óvoda pedagógiai programjáról, mely az óvoda honlapján is folyamatosan megtekinthető.
- A fentiekén túl a szülők a szülői értekezletek alkalmával is tájékoztatást kérhetnek az óvoda vezetőjétől, vezető-helyettesétől és a csoportos óvodapedagógusoktól.
- A pedagógiai programmal kapcsolatos kérdéseket a nevelési év ideje alatt bárki, bármikor felteheti az intézmény vezetőjének, aki azokra az ügyintézési határidőn belül érdemi választ ad. Ennek pontos időpontja a szülővel történő előzetes egyeztetés alapján kerül meghatározásra.
- Szóbeli érdeklődésre a szülő szóbeli tájékoztatást kaphat az óvoda képviselőjére jogosult személyektől. Írásbeli kérés a nevelési év ideje alatt bármikor benyújtható az óvodavezető- helyettesnek címezve, aki az ügyintézési határidőn belül írásbeli tájékoztatást nyújt.

II. Pedagógiai Programunk hatályos jogszabályi háttere

II.1. Törvények

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 15.) és annak módosításai
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről és annak módosításai
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelemről és gyámügyi igazgatásról és annak módosításai

II.2. Kormányrendeletek

- 401/2023. (VIII.30.) kormányrendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról
- 229/2012. (VIII.28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 327/2023. (VII.4.) kormányrendelet a különleges bánásmódot igénylő gyermekek ellátásáról
- 15/2013. (II.26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 363/2012. (XII.17.) kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról és annak módosításai
- 48/2012. (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 30/2012. (IX.28.) EMMI rendelet az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések és az integrációs rendszerben részt vevő intézmények és az ezen intézményekben dolgozó pedagógusok 2012. évi támogatásáról
- 15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

II.3. Egyezmény

- Egyezmény a gyermekek jogairól - Bp. Egyesült Nemzetek - UNICEF 1992.

Pedagógiai Programunk módosításánál az alábbi dokumentumokat vettük figyelembe:

- Helyi Esélyegyenlőségi Program Budapest II. kerületi Önkormányzat 2018-2023
- Alapító Okirat /módosított/ - Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat
- Országos tanfelügyelet KÉZIKÖNYV ÓVODÁK SZÁMÁRA
- Oktatási Hivatal Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez
- Oktatási Hivatal Országos tanfelügyelet KÉZIKÖNYV ÓVODÁK SZÁMÁRA
- Önértékelési kézikönyv ÓVODÁK SZÁMÁRA

III. Bevezetés

III.1. Küldetésnyilatkozat

Intézményünk fő profilja az egészséges életmódra és mozgásra nevelés, a környezet- és egészségtudatos magatartás kialakítása.

A folyamatos megújulás által kívánjuk biztosítani a színvonalas nevelőmunkát, az intézmény stabilitását.

Célunk, hogy a hozzánk járó gyermekek nyugodt, szeretetteljes, családi légkörben nevelkedjenek, tudomásul véve, hogy a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, és ebben óvodánk kiegészítő, illetve hátránycsökkentő szerepet tölt be. Képviseljük a holisztikus szemléletű pedagógiát, az adaptív nevelést.

Valljuk, hogy az óvoda alapvető tevékenysége a játék, amely a személyiségfejlesztés alapvető eszköze, hogy minden gyermek csak önmagához képest fejleszhető.

Tiszteljük eltérő testi-lelki szükségleteiket, melyeknek kielégítését a pedagógia és pszichológia egyénre szabott módszereivel érjük el.

A tapasztalatszerzés alapjának a cselekedtetést, cselekvést tekintjük.

Szervezett tevékenységeinkkel olyan szocializációs színteret kívánunk teremteni, ahol a gyermekek megszerezhetik a koruknak megfelelő műveltséget, a felnőttek és társaik közvetítésével jártasságot, készséget szerezhetnek a társas viselkedés, az együttműködés, a tanulás elsajátításához.

Arra törekszünk, hogy gyermekeink az óvodáskor végére olyan kompetenciákkal rendelkezzenek, melyek támogatják a sikeres iskolai élet megkezdését.

A nevelőtestület által elfogadva: 2025. 08. 25.

IV. Az óvoda jellemzői adatai

OM azonosítószám: 034220

Megnevezés: Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Pitypang Utcai Óvoda

Székhelye: 1025 Budapest, Pitypang utca 17. (hrs.15759/3)

Elérhetősége: Tel.: +36 1 325 7830 E-mail: ovoda.pitypang@ecom.hu

Fenntartó, irányító és felügyeleti szerv: Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat

Székhelye: 1024 Budapest, Mechwart liget 1.

Statisztikai törzsszáma: 677589

Az alapítás éve: 2000. 06. 01.

Csoportok száma: 6

Az óvodai nevelés nyelve: magyar

IV.1. Az óvoda jogállása

Az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény, amely a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel. Önálló jogi személy, az alapító okirat rendelkezése szerint részben önálló költségvetési, az előirányzatok feletti rendelkezési jogosultság szempontjából részjogkörrel rendelkező költségvetési szerv. Vállalkozási tevékenységet nem folytat.

IV.2. Kiemelt feladatunk

Az Alapító Okiratban foglaltak szerint sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése, ellátása (kiemelten olyan ép értelmű, sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai nevelése), akik a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján nagyothalló gyermekek.

IV.3. Az óvoda társadalmi és gazdasági környezete

A II. kerület hegyes-dombos területen fekszik, egyedülálló módon közel a belvároshoz. A Duna partjával közvetlenül határos, természeti és épített környezete is igen változatos képet mutat. A főváros egyik legdinamikusabban fejlődő városrésze. A nagy kiterjedésű, védett természeti területekkel határolt hegyvidékeken kertvárosi és kisvárosi életformák, a hegylábak és a Duna között húzódó kerületrészben a nagyvárosi és városközponti életforma biztosítja a kerület sokszínűségét. A kerület lakosságának túlnyomó többsége magasan kvalifikált. A gyermekek szociokulturális háttere más településekhez képest jónak mondható. Tapasztalataink szerint az intézményünkbe járó családokra a mélyszegénység nem jellemző, szociálisan rászorulóknak is csak elvétve vannak.

IV.4. Óvodánk bemutatása

Óvodánk Budapest II. kerületének egyik legszebb területén, a Rózsadombon található. Újszerű, modern óvodai épületünk megfelelő szinten szolgálja a hozzánk járó gyermekek biztonságos óvodai életét. Az épület belső és külső adottsága minden tekintetben megfelel programunk nevelési céljainak. A Pitypang Utcai Általános Iskola felújításával egy időben kezdték meg építését. Végleges formájában 1999 őszén vehette birtokába alkalmazotti közösségünk. Hat csoport működik az óvoda épületén belül. Az óvoda hosszú folyosójának bal oldalán található az orvosi és fejlesztőszoba, könyvtárszoba, nevelőtestületi szoba, irodák, felnőtt öltözők, raktárak, tálaló konyha. Intézményünk 150 m² alapterületű, gazdag eszközparkkal felszerelt tornateremmel rendelkezik. Mérete, feltételei minden tekintetben kielégítik az idejövő gyermekek mozgás- és kulturálódási igényeit. Az óvoda folyosója jobb oldalon három frontra tagolódik. Frontonként két csoport öltözője és szobája található. Az öltözők között helyezkedik el egy mosdó, amelyen a frontokhoz tartozó két csoport osztozik. A csoportszobák 50 m² alapterületűek, belső felszereltségük esztétikus, korszerű, modern, színvonalas. Az öltözőkből kis előtéren keresztülhaladva léphetnek ki a gyermekek az udvarra. Minden csoport előtt gumitéglával kirakott fedett terasz, és játszórész helyezkedik el, amelyen az óvodapedagógusok által festett ugróiskolák, labirintusok, mozgásfejlesztő pályák, csúszdák, kosárpalánkok és árnyékolóval ellátott homokozók találhatóak. Ez a terület jó lehetőséget biztosít a levegőzésre, mozgásra akkor is, ha kedvezőtlen időjárás miatt nem vehetjük igénybe a hatalmas területen (1000 m²) elhelyezkedő hátsó és alsó udvarunk lehetőségeit. Az óvoda udvara és környéke is csendes, tiszta levegőjű.

IV.4.1. Madárbarát kert

Célunk az óvodánkba járó gyermekek ismereteit színesebbé, gazdagabbá tenni a környezetünkben élő madarak megismerésével. Hasznosnak gondoltuk egy a madarakkal kapcsolatos programban való részvételt, amit a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület támogatásával valósítottunk meg, és melynek eredményeként óvodánk 2018-ban „Madárbarát óvoda” címet kapott.

A madarak számára az ősz és a tél a költést követő időszak. Számos madár elvonul, elrepül, más fajok itthon maradnak. Legfontosabb feladat a hó és a tartós hideg megérkezésével az etetés megkezdése, és egész évben az itatás folyamatos biztosítása, különösen a nyári kánikulában. Az óvoda udvarán kihelyezett odúkkal, etetőkkal és itatókkal, folyamatosan gondoskodunk az udvarunk madarairól. A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület segítségével sok madáreleséghez jutottunk, aminek kihelyezését a szükséges időszakokban a gyermekekkel folyamatosan végezzük. Egész évben állat-, és növénygondozási feladatokat látunk el, ezáltal gyakorlás közben sajátítjuk el a „mi kertünk”, „mi fánk”, „mi madaraink” kifejezéseket. A zöld jeles napok megünneplése mellett lehetőség nyílik a madárvédelemmel kapcsolatos új ismeretek átadására is.

IV.5. Óvodai nevelésünk alapelvei

IV.5.1. Gyermekkép

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja az emberi személyiségből indul ki, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény. A gyermek fejlődő személyiség, melyet genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások határozzák meg. A gyermeknek sajátos, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A gyermeki személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet meghatározó. Nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, bizalmon alapuló, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, és meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának!

A személyiség fejlődésének legszínesebb, legjátékosabb időszaka az óvodáskor. Ezért gondoskodunk a gyermeki közösségben a játékok során meg- és átélhető sokszínű gyermeki tevékenységről, amely közben a gyermekek kifejezhetik tapasztalataikat, érzelmeiket, vágyaikat, és amelyek érvényesülnek a teljes nevelési időszakban. A gyermeki természetből fakadó nyitottságra, kíváncsiságra és őszinteségre építünk. Szeretnénk az alapvető emberi értékek átadásával érdelemgazdag gyermekeket nevelni. A közvetlen és közvetett környezet iránti érdeklődés felkeltésével kibontakoztatjuk a gyermekek széleskörű tudásvágyát. Erősítjük bennük a pozitív viselkedési és erkölcsi normák elfogadásának fontosságát. A gyerekeket hozzásegítjük, hogy felismerjék a helyes és helytelen viselkedési és életviteli szokások közötti különbségeket. Hazájuk tiszteletére és szeretetére neveljük őket. Célunk példamutatással és neveléssel elérni, hogy másokat, és mások meggyőződését tartsák tiszteletben. Érzelmileg kötődjenek a közvetlen környezetükhöz, a társaikhoz, az óvodapedagógusokhoz, a dajkákhöz. Azt szeretnénk, hogy óvodásaink az önfeledt gyermekkor pozitív élményével találkozzanak.

IV.5.2. Óvodakép

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja szerint az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a család pedig az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere. Nevelésünk alapelve, hogy a gyermeket elfogadjuk, tiszteljük, szeretjük, megbecsüljük. Tudatos pedagógiai munkával segítjük a gyermek sokoldalú, harmonikus személyiségfejlődését, egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását. Gondoskodunk az érzelmi biztonságot nyújtó játékos, derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről, a szociális képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról.

Intézményünk tevékenységrendszere, óvodánk személyi és tárgyi, valamint pedagógiai környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit.

Segítjük, támogatjuk a következő életszakaszba átlépés pszichikus feltételeinek kialakulását. Törekszünk az életkori és egyéni sajátosságok támogatására - az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével -, hogy elősegítsük a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, a nemzeti identitás erősítését, a

nemzetiségi hagyományok átörökítését, társadalmi integrálását, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmét.

Törekvésünk, hogy a minket választó szülői közösséggel, intézményünk fenntartójával, illetve a minket segítő pedagógiai, egészségügyi, valamint speciális fejlesztést irányító intézményekkel és szakemberekkel jó kapcsolatot alakítsunk ki. A partneri kapcsolatok segíthetik, hogy a felénk irányuló elvárásoknak eleget tehesünk.

Alapfeladatunk:

Intézményünkben a nevelőmunka az Óvodai nevelés országos alapprogramjára épülő - a nevelőtestület által elfogadott, és az intézményigazgató által jóváhagyott - óvodai pedagógiai program alapján folyik.

Alapfeladatunk az Alapító Okiratban meghatározott óvodai nevelés, a nemzeti köznevelésről szóló 2011.évi CXCV. törvény 8.§ (1) bekezdése alapján, a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig a teljes óvodai életet magában foglaló foglalkozások keretében, különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra való felkészítése érdekében.

Az alapító okiratban foglaltak szerint a szakértői bizottság véleménye alapján ellátjuk a különleges bánásmódot igénylő hallássérült gyermekek integrált nevelését, és az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését is.

Alapelveink:

- A nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.
- A gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.
- A nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermeki személyiség fejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását.
- Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatások a gyermek személyiségéhez igazodnak.
- A gyermeki szükségletek kielégítése.
- Az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése.
- A testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakítása.
- A gyermeki közösségben végezhető sokszínű - életkornak és fejlettségnek megfelelő - tevékenységek biztosítása, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékokra.
- A gyermeki közösségben végezhető sokszínű tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak biztosítása.
- A gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezet biztosítása.
- Az egyenlő hozzáférés biztosítása.
- Az emberi értékek közvetítése.
- Nevelési folyamatainkban az inkluzív, befogadó pedagógiai törekvések, az integráció és a differenciálás elveinek érvényre juttatása.
- A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvoda fontos kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet biztosít.
- A gyermeki és az alapvető szabadságjogok elismerése.

Célkitűzéseink:

- Az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlesztése.
- A gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítése, a hátrányok kiegyenlítése, ill. csökkentése.
- Az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési üteme figyelembevétele.
- A kiemelt figyelmet igénylő és SNI gyermekek folyamatos, speciális szakemberek bevonásával történő fejlesztése.

IV.5.3. Jövőkép

Továbbra is olyan intézmény szeretnénk maradni, ahol a holisztikus szemlélet, a pedagógiai munka kiváló minősége, a gyermeki személyiség tisztelete, az egészséges életmód és életvitel, a környezettudatosság alapvető érték. A gyermekek gondozásán túl célunk tiszteletudó, udvarias, segítőkész, egymást elfogadó gyermekek nevelése. A Madárbarát óvoda cím mellett mindent megteszünk azért, hogy „Zöldóvoda” lehessünk.

Törekszünk a gyermekek alapos megismerésére, és erre építve fejlesztjük képességeiket. Az erkölcsi normáknak, partnereinknek, valamint a fenntartó elvárásainak megfelelően, a társadalmi helyzetre való tekintet nélkül biztosítjuk minden kisgyermek - beleértve a sajátos nevelési igényű gyermekeket is - sokoldalú, harmonikus személyiségfejlődését. Figyelembe vesszük a gyermekek eltérő neveltségi szintjét. Célunk, hogy iskolába alkalmazkodni tudó, megfelelő nyitottsággal, kompetenciákkal rendelkező gyermekek kerüljenek.

Nyitott és tanulni kész szervezet építésére törekszünk, melyet kohézió, a partnerekkel való folyamatos párbeszéd, a célok és feladatok közös realizálása, az együtt gondolkodás, és együttműködés jellemez. Intézményünkben legyenek szakmailag jól felkészült óvodapedagógusok, pedagógiai asszisztensek és technikai dolgozók, akik gyorsan és hatékonyan tudnak reagálni a folyamatosan változó igényekre és körülményekre. Fontos, hogy pedagógusaink a pedagógiai programunkhoz igazodóan minél több szakirányú végzettséggel rendelkezzenek, valamint feleljenek meg a pedagógus életpálya kihívásainak. Pedagógiai munkánkat továbbképzéseken való részvétellel, szakmai konzultációkkal, az alkalmazotti közösség tagjainak folyamatos tájékoztatásával, egymás munkájának elemzésével, értékelésével és rendszeres önképzéssel igyekszünk tökéletesíteni. Fontosnak tartjuk az integrált munkaközösségek, munkacsoportok létének folyamatos felülvizsgálatát és új távlatok keresését. Az óvoda kapcsolatrendszerében célunk a partneri igények figyelembevétele, az elégedettség megőrzése, növelése.

V. Az óvodai élet megszervezésének elvei

V.1. Személyi feltételek

Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

Minden csoportban két szakképzett, főiskolai végzettséggel rendelkező óvodapedagógus foglalkozik a gyermekekkel. Közvetlen segítők - munkarend szerint- pedagógiai asszisztensek, dajkák, valamint szükség és igény szerint a Pedagógiai Szakszolgálat munkatársai.

A nevelőtestület és a pedagógiai munkát segítők képzettségi mutatói és kompetenciáik megfelelően szolgálják a Pedagógiai Program cél-, és feladatrendszerének eredményes megvalósítását. Az óvodapedagógusi alapképzettségen túl többen rendelkeznek egyéb egyetemi vagy főiskolai végzettséggel, szakvizsgával vagy azzal egyenértékű képzettséggel.

A pedagógiai munkát segítő pedagógiai asszisztensek és dajkák többsége szakképzett, közülük évente többen is folytatnak a szakmai munkát kiegészítő, vagy új pedagógiai végzettséget nyújtó tanulmányokat.

Az alkalmazotti kör egyéb kompetenciái meglehetősen színes képet mutatnak. Dolgozóink feladata megteremteni annak lehetőségét, hogy gyermekeink és a hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekei megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

Intézményi létszámadat:

A foglalkoztatottak száma a feladatok ellátási szükséglete alapján kerül kiszámításra. Az óvodapedagógusok, dajkák száma valamennyi feladatellátási helyen a törvényi előírásnak megfelelőek.

Igazgató	1 fő
Igazgatóhelyettes (egyben óvodapedagógus)	1 fő
Óvodapedagógus	11 fő
Gyógypedagógus	0,5 fő
Óvodapszichológus	0,5 fő
Óvodatitkár	1 fő
Gyógypedagógiai asszisztens	1 fő
Pedagógiai asszisztens	3 fő
Dajka/takarító	7 fő
Konyhás	1 fő
Ügyviteli dolgozó	0,75 fő
Karbantartó	0,75 fő
Intézményi létszám összesen:	28,5 fő

Alkalmazotti közösségünk tagja egy óvodapszichológus és egy fejlesztőpedagógus kolléga is.

Az óvodapszichológus tevékenységének fő célja:

- A nevelőmunka hatékonyságának segítése, a gyermekek személyiség fejlesztése és lelki egészségvédelme.
- Közvetlen segítség nyújtása a nevelő-fejlesztő munkához, valamint konzultációs lehetőség biztosítása a szülők számára is gyermekük nevelésével, fejlesztésével, óvodai beilleszkedésével kapcsolatos kérdésekben.

Az óvodapszichológus feladatai:

- A szülőkkel és az óvodapedagógusokkal szoros együttműködésben végzi munkáját.
- Konzultációs lehetőséggel, nevelési tanácsadással segíti a pedagógusokat és a szülőket is a gyermekek nevelésében, fejlesztésében és beiskolázásában.
- Csoportlátogatások alkalmával megfigyeli a gyermekek tevékenységét.
- Játék és foglalkozás közben segíti a gyermekek beilleszkedését, társas kapcsolatait és személyiségük, képességeik harmonikus fejlődését.
- Figyelemmel kíséri a gyermekek kimagasló képességeit, erősségeit, közreműködik a tehetség gondozásban.
- Pszichológiai jellegű szűrővizsgálatokat, képességvizsgálatokat végez, főként az iskolára való felkészülés érdekében.
- A pedagógusok és a szülők jelzése alapján tematikus előadásokat, fórumokat tart fejlődéslélektani, nevelési vagy a mindennapi élet pszichológiai vonatkozású kérdéseiben.
- Közreműködik az óvodai mentálhigiéné, egészségfejlesztés személyközi konfliktusok terén szükséges prevenciók tevékenységben.
- Az óvoda és a szülők jelzéseinek figyelembevételével végzi tevékenységét.

Terápiás vagy más fejlesztés szükségessége esetén:

- szülőkkel és az óvodapedagógusokkal való konzultációk után megszervezi a gyermek továbbirányítását a megfelelő szakellátó intézménybe,
- a szülők beleegyezésével és együttműködésével egyéni és csoportos foglalkozásokat szervezhet.

A fejlesztőpedagógusi ellátás fő célja:

- A nevelőmunka hatékonyságának segítése, a gyermekek személyiségének fejlesztése.
- A Szakszolgálat által kitűzött BTMN gyermekek ellátása.
- A BTMN, illetve a Szakszolgálat által kiszűrt gyermek szüleinek rendszeres tájékoztatása gyermekük fejlődéséről és fejlesztésükről.
- Az óvodapedagógusok nevelő-fejlesztő munkájának segítése a BTMN gyermek megfelelő nevelése érdekében.
- A szakmai elvárásoknak megfelelő dokumentációk vezetése.
- A tehetségigéretetek feltárása és gondozása.

Tanfolyamok, továbbképzések teljesítése:

Tervszerű továbbképzési programunkban kiemelten kezeljük nevelési elveinkhez szükséges ismeretek és tudás megszerzését, a megfelelő szakmai, módszertani kultúra gyarapítását. Ennek megvalósítását szolgálja a pedagógusok évenkénti beiskolázási terve, a továbbképzési tervek, melyek az intézményi munkaterv részét képezik. Nevelőtestületünk szakmailag jól felkészült, pedagógiai megújulásra törekvő, akikre jellemző az ön- és továbbképzés igénye. Pedagógusaink kihasználják a szakmai önállóságból adódó lehetőségeket, és kamatoztatják azt mindennapi munkájuk során. Fontosnak tartjuk szakmai munkaközösségünk folyamatos fenntartását, felülvizsgálatát és új távlatok keresését. Az óvodánkban folyó hospitálások alapját bemutató foglalkozások, az ehhez kapcsolódó dokumentációk adják, részét képezik az éves munkatervnek, és segítik az óvodapedagógiai változásokkal történő lépéstartást. Fontos a nevelőtestület önálló, alkotó, sokszínű pedagógiai munkájának segítése, és értékes szakmai ötletek közkinccsé tétele, valamint az új kolléganők óvodánk közösségébe való beilleszkedésének támogatása.

V.2. Tárgyi feltételek

Az óvoda berendezési, felszerelési tárgyai színben, méretben a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelőek. A berendezési tárgyaknál a természetes anyagok dominálnak. Az esztétikus elrendezés és célszerű eszközkészlet jól szolgálja az óvoda funkcióit - egészségvédő, egészségfejlesztő, egészségnevelő; személyiségfejlesztő, szocializációs és nevelő tevékenységet; az óvodás gyermek testi - lelki szükségleteinek kielégítését. Az óvodaépület helyiségeinek berendezése segíti a környezetbarát szemléletmód, valamint az egészséges életmód megalapozását.

A gyermekek tárgyi környezete, életük színterei otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt, és amelyek kialakításánál figyelembe vesszük a fenntartható fejlődés szempontjait.

A mozgásos játékok, a mozgásfejlesztés megvalósításához tornatermünk felszereltsége és a csoportokban, udvaron is használható sporteszközök járulnak hozzá (bordásfal, tornapadok, zsámolyok, ugrószekrény, WESCO készlet, Mozgáskotta, különböző méretű labdák, karikák, kézi szerek, trambulínok stb.).

A környezeti nevelés hatékonyságát segíti elő „zöldfalunk”, valamint mikroszkópok, nagyítók, bogárnézők, érzékelés-, észlelés- és gondolkodásfejlesztő játékok, gyermekek által is használt természeti és tudományos könyvek.

Könyvtárunk jól felszerelt úgy gyermekkönyvekkel, mint a pedagógiai munkát segítő szakkönyvekkel.

Óvodai munkánkat segítő infotechnikai eszközök: fényképezőgép, laptopok (csoportonként is), tabletek, nyomtatók, fénymásolók, szkennerek, CD lejátszók, bluetooth hangszórók.

Pedagógiai programunk céljait szolgáló eszközrendszer

Az óvoda teljes felszereltséggel biztosítja a programban vállalt feladatok megvalósítását (mely évenkénti költségvetési keret függvénye, amit a fenntartó mindenkori gazdasági helyzetének megfelelően biztosít). Mind a hat csoportunk a törvényben előírt eszköznormának megfelelően

felszerelt. Kötelességünk ezek óvása, folyamatos pótlása, fejlesztése, bővítése, állapotuk ellenőrzése, megőrzése.

V.3. Az óvodai élet megszervezése

V.3.1. Csoportok megszervezése

A törvényi előírások értelmében csoportonként 2 óvodapedagógus és 1 pedagógiai munkát segítő dajka látja el a pedagógiai programban vállalt nevelési feladatokat. Az óvodapedagógusi párok hosszabb távú együttes munkája biztosítja a gyermekcsoportok számára a nevelés zökkenőmentességét, folyamatosságát, lehetőséget az integrálásra. A párok heti váltásban dolgoznak, megbontására csak komoly szakmai indok esetén kerül sor. A csoportok létszáma a törvény előírásának megfelelően a fenntartó által meghatározott.

Csoportszervezés elvei:

- Homogén csoportok: az egymáshoz közel álló korosztályú gyermekekből alakítjuk.
- Heterogén csoportok: szervezése a jelentkezők függvényében történik.
- Az óvodapedagógusok lehetőség szerint 3, illetve 4 évig viszik csoportjukat.
- Egy csoportba maximum 1 fő hallássérült, ill. 1 fő egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő sajátos nevelési igényű gyermek vehető fel.

V.3.2. Időkeretek (napirend, hetirend, szervezett tanulás)

A gyermekek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez, a napirend és a hetirend biztosítja a keretet. A megszokott tevékenységek sorrendje erősíti a gyermek biztonságérzetét, segíti az időben való tájékozódást.

A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó - amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett - iskola-előkészítő, fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

Napirend

A csoportok óvodapedagógusai alakítják ki, amelyek az aktuálisan szervezett programok miatt csoportonként eltérőek lehetnek.

Az óvodai élet megszervezése során törekedni kell a személyes interakciókra, élıszavas mese és közösségi játékélmény biztosításával.

Napirendünk - az őszi és a nyári időszakban egyaránt - a gyermeki szükségletekhez és a különböző tevékenységekhez igazodik. A reggeli étkezés folyamatosan zajlik a párhuzamosan zajló tevékenységekkel, és napközben megteremtjük a közös étkezések lehetőségét is. Megfelelı idıt biztosítunk a tisztálkodásra, öltözködésre és az étkezésekre az egyéni szükségletekhez igazodva a személyes interakcióra. Napirendünk differenciált, rugalmassága mellett biztonságot, állandóságot biztosít a gyermekeknek, segíti a szokás-, és normarendszer alakulását, igazodik a gyermekek életkorához (különös tekintettel az sajátos nevelési igényű,

és a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre). Tervszerű, összehangolt tevékenységekkel elkerüljük a felesleges várakozásokat.

A legtöbb időt a közösségi játékélmény biztosítására fordítjuk, a reggeli és délutáni összevont működés ideje alatt is a szabad játék a gyermekek elsődleges tevékenysége.

A lehetőségek kihasználásával minél több időt töltünk a szabadban (levegőzés, játék, különböző tevékenységek).

Optimális arányt alakítunk ki a mozgást és pihenést célzó tevékenységekben, hogy a gyermekek kielégíthessék mozgásigényüket, lehetőségük legyen a regenerálódásra is. A mindennapos szervezett testnevelés az udvari játék végét követően kerül lebonyolításra.

A pihenés hosszát, a gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni szükségleteinek összehangolásával alakítjuk ki a csoportokban.

NAPIREND		
Tevékenység		Tevékenység megnevezése
Kezdet	Vége	
6:00	7:30	Intézmény nyitása, gyermekek fogadása, gyülekezés az ügyeletes csoportban, játék, egyéb szabadon választott tevékenység.
7:30	10:15	Játék, egyéb szabadon választott tevékenység, testápolás, folyamatos tízórai (8.00-9.15), szervezeten irányított kötelező vagy kezdeményezett tevékenységek (verselés, mesélés; ének, zene, népi játék, tánc; rajzolás, festés, mintázás, kézi munka; a külső világ tevékeny megismerése, mindennapos mozgás), testápolás, gyümölcs-zöldség fogyasztás, öltözködés. Tanköteles korú gyermekek iskola-előkészítő fejlesztő hatású pedagógiai tevékenységek.
10:15	11:30	Játék, mozgás a szabadban, mindennapos mozgás.
	12:00	
11:30	12:30	Öltözködés, testápolás, előkészület az étkezéshez, ebéd, testápolás, előkészület a pihenéshez.
12:00	13:00	
12:30	15:00	Mesehallgatás, pihenés.
13:00	14:45	
14:45	15:15	Ébredés, testápolás, uzsonna.
15:00	15:40	
15:15	17:00	Játék, levegőzés, egyéb szabadon választott tevékenység, egyéni képességfejlesztés.
15:45		
17:00	18:00	Játék, egyéb szabadon választott tevékenység az ügyeletes csoportban.

NYÁRI NAPIREND		
Tevékenység		Tevékenység megnevezése
Kezdet	Vége	
6:00	11:45	Intézmény nyitása, gyermekek fogadása, gyülekezés az udvaron az ügyeletes csoportban, játék, egyéb szabadon választott tevékenység, testápolás, folyamatos tízórai (8.00-9.15), szabadban kezdeményezett tevékenységek, egyéni képességfejlesztés, testápolás, gyümölcs-zöldség fogyasztás, mozgás a szabadban, mindennapos testnevelés
11:45	12:30	Öltözködés, testápolási teendők, étkezés előkészítése, ebéd
12:30	15:00	Testápolás, előkészületek a pihenéshez, mesehallgatás, pihenés
15:00	15:30	Ébredés, testápolási teendők, uzsonna
15:30	17:00	Öltözködés, játék, mozgás a szabadban, egyéb szabadon választott tevékenység
17:00	18:00	Játék a szabadban, egyéb szabadon választott tevékenység az ügyeletes csoportban

Hetirend

A hetirend megszervezésével biztosítjuk a gyermekek személyiségfejlődéséhez szükséges megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek időbeli feltételeit. A hetente rendszeresen visszatérő tevékenységek biztosítják a különböző fejlesztési tartalmak harmonikus egyensúlyát. A hetirendben meghatározott domináns tevékenységek, az aktualitástól, spontaneitástól, a szituációktól, a gyermekek igényeitől, illetve az időpontokhoz kötött gyermekprogramoktól függően változhatnak. Fontosnak tartjuk a komplexitásban rejlő lehetőségeket, valamint a szabad játék kitüntetett szerepét. Minden nap egy-egy kiemelt tevékenységi terület köré csoportosítva valósítjuk meg a komplex ismeretnyújtást, amely kötetlenül és esetenként csoportos foglalkozások szervezésével kötött formában valósul meg. Heterogén csoportösszetétel esetén a gyerekek életkorának és fejlettségének függvényében alakul a választható tevékenységek aránya.

HETIREND				
Tevékenységi területek				
Külső világ tevékeny megismerése, Matematikai tartalmú tapasztalatok	Ének, zene, népi játék, tánc	Verselés, mesélés	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Mindennapos mozgás
Mindennapos tevékenység				
Mozgásos játék		Anyanyelvi játékok		

Kialakításánál a 6 csoport életrendjének összehangolását tartjuk szem előtt – különösen a tornaterem használatánál.

A szervezett tanulás formái:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása;
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a játékos, cselekvéses tanulás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- a gyakorlati problémamegoldás.
- kötelező foglalkozás: mindennapos mozgás, mozgásos játékok, a tanköteles gyermekek differenciált, iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenysége,
- a tevékenységekben megvalósuló tanulás: az óvodapedagógusok döntési joga, a gyermekcsoport fejlettségi szintjének megfelelően meghatározni, változtatni a kötelező foglalkozások vezetésének elvét,
- a tevékenységekben megvalósuló kezdeményezés: verselés, mesélés, ének, zene, népi játék, néptánc, rajzolás, festés, mintázás, kézi munka, külső világ tevékeny megismerése, matematikai tartalmú tapasztalatok, munka jellegű tevékenységek.

A feldolgozandó anyag, a tevékenységformák jellemzői alapján az óvodapedagógusok, a csoport és részképességek, igények és egyéni tulajdonságok figyelembevételével döntenek el a munkaformák szervezéséről.

- **frontális**: mindennapos mozgás
- **csoportos, mikrocsoportos, páros**: verselés, mesélés, ének, zene, népi játék, tánc, rajzolás, festés, mintázás, kézi munka, mozgás, külső világ tevékeny megismerése, matematikai tartalmú tapasztalatok, munka jellegű tevékenységek
- **egyéni**: egyéni igények szerint, részképességek fejlesztése

A szervezett tanulás időkeretei:

- 3-4 éveseknél napi 5-15 perc
- 4-5 éveseknél napi 15-35 perc
- 6-7 éveseknél napi 45 perc

A tanuláshoz szükséges módszerek kiválasztása:

Az óvodapedagógusok bátran élhetnek a pedagógiai módszertani szabadság lehetőségével, ha az mindenben megfelel az életkori sajátosságoknak, az adott tevékenységeknek, a gyermekek érdeklődésének. Állandó elemként alkalmazhatjuk a játékosságot, a felfedezés és a ráébredés lehetőségeit. Ezért fontos az új ismeretek szerzése a minél gazdagabb ötletek megvalósítása érdekében. Folyamatosan fejlesztjük tudásunkat, módszertani kultúránkat.

Tervezés

A programban meghatározott céljainkat és feladatainkat a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva, az éves nevelési tervben rögzítjük. Intézményünk nevelési-oktatási céljai meghatározzák a módszerek, eljárások kiválasztását, alkalmazását. Nevelőmunkánk a képességek, készségek, attitűdök (kompetenciák) fejlesztésére irányul, ezért a cselekvésen keresztül szerzett tapasztalatok gyűjtésére és a képességek alkalmazására helyezzük a hangsúlyt. Terveinket témahetenként, egymásra épülve, komplexen készítjük, figyelembe véve, hogy mindennap más - más tevékenység határozza meg a tanulási folyamatot. A további tervezésben figyelembe vesszük a megvalósulás eredményeit.

Az óvodapedagógus tervezési folyamatának tartalmi kritériuma, feladatai:

- Tudatos, logikus, áttekinthető tervezés, elfogadott, közös értékrend mentén.
- Nevelésközpontúság, célok pontos megfogalmazása (ONOAP, PP).
- A dokumentumok pontos, naprakész, szabályoknak megfelelő vezetése.
- Konkrét pedagógiai jellemzők, körülmények figyelembevétele.
- Többoldalú tapasztalatszerzésre, differenciálásra törekvő tervezés.
- Rugalmas, adaptív tervezés a felmerülő igények szerint.

VI. A gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése (mérések – értékelések)

A gyermekek óvodába lépését, megismerését követően folyamatosan megfigyeljük őket természetes élethelyzetekben, valamint az óvodapedagógusok által tudatosan tervezett tevékenységekben. Megfigyeléseink eredményét egyénre szabottan és csoportszinten is dokumentáljuk adott nevelési évben két alkalommal az elektronikus csoportnaplóban. A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében. A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekor nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer is alkalmazunk.

Célunk:

- Az óvodás gyermekek önmagához képest történő fejlődésének feltárása.
- A változások ütemének és irányának meghatározása (a differenciált bánásmód alkalmazásával).

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek erősségeinek és fejlesztendő területeinek, rész-képességek fejlettségének megállapítása.
- A gyermeki személyiség és képességrendszer megfigyelése.
- A gyermek fejlődése érdekében a szülőkkel való együttműködése.

VI. 1. A gyermekek egyéni fejlődését nyomon követő dokumentumok tartalma

- anamnézis (lásd melléklet I.1. pontja),
- gyermek fejlődésének nyomon követése (lásd melléklet I.2. pontja)
- szakértői vélemények,
- iskolába lépés előtti vizsgálatok (lásd melléklet I.3. pontja),
- a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzések,
- BTMN (beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő) gyermek egyéni fejlesztő naplója,
- SNI (sajátos nevelési igényű) gyermek egyéni fejlesztő naplója.

VI.1.1. Anamnézis

A nevelési év megkezdése előtt online küldjük ki a családoknak gyermekük anamnézis lapját, amelyből a családi háttérrel, a gyermek előéletéről, fejlődéséről és jelenlegi otthoni helyzetéről kapunk képet.

VI.1.2. Fejlesztési terv

Az elektronikus naplóban a képesség értékelést követően, a fejlesztendő területek segítségét fejlesztőjátékok kijelölésével támogatjuk. A nevelési évben novemberben és májusban értékeljük a fejlesztés eredményességét. Ez ad támpontot a következő félév fejlesztési irányának meghatározásához.

VI.1.3. Szülői tájékoztatások rögzítése

A szülők egyéni fogadóóra keretében kapnak információt gyermekük egyéni fejlettségi szintjéről. Kapcsolattartás szülőkkel dokumentumban rögzítjük a tájékoztatások időpontját, a tájékoztató óvodapedagógus nevét, a szülő az információk birtokában aláírásával tudomásul veszi és elfogadja azt. A szülőket gyermekük egyéni fejlődéséről minden nevelési évben kétszer tájékoztatjuk.

VI.1.4. Szakértői vélemények

A Szakértői Bizottság vizsgálatainak eredményei is bekerülnek az egyéni dokumentumokba.

VI.1.5. Iskolába lépés előtti vizsgálatok

Az iskolaérettség szintjének megállapításához a tanköteles korú gyermekeknél Difer bemeneti mérést végzünk ősszel, és ugyanazt megismételjük kimenetként tavasszal. A mérés eredményéről tájékoztatjuk a szülőket, javaslatot teszünk a gyermek fejlesztésére irányuló játéklehetőségekre.

VI.1.6. Egyéni fejlesztési napló

SNI-s gyermekek dokumentációja, mely tartalmazza a gyermek fejlettségét a foglalkozás megkezdésekor a szakértői vélemény alapján. A haladási naplóban a gyógypedagógus rögzíti az egyéni fejlesztések időpontját, a foglalkozás anyagát, és milyen eredményt tapasztalt a cselekedtetés alatt. A fejlesztési napló lezárásakor értékeli az elért fejlettségi szintet, és tájékoztatja a szülőket.

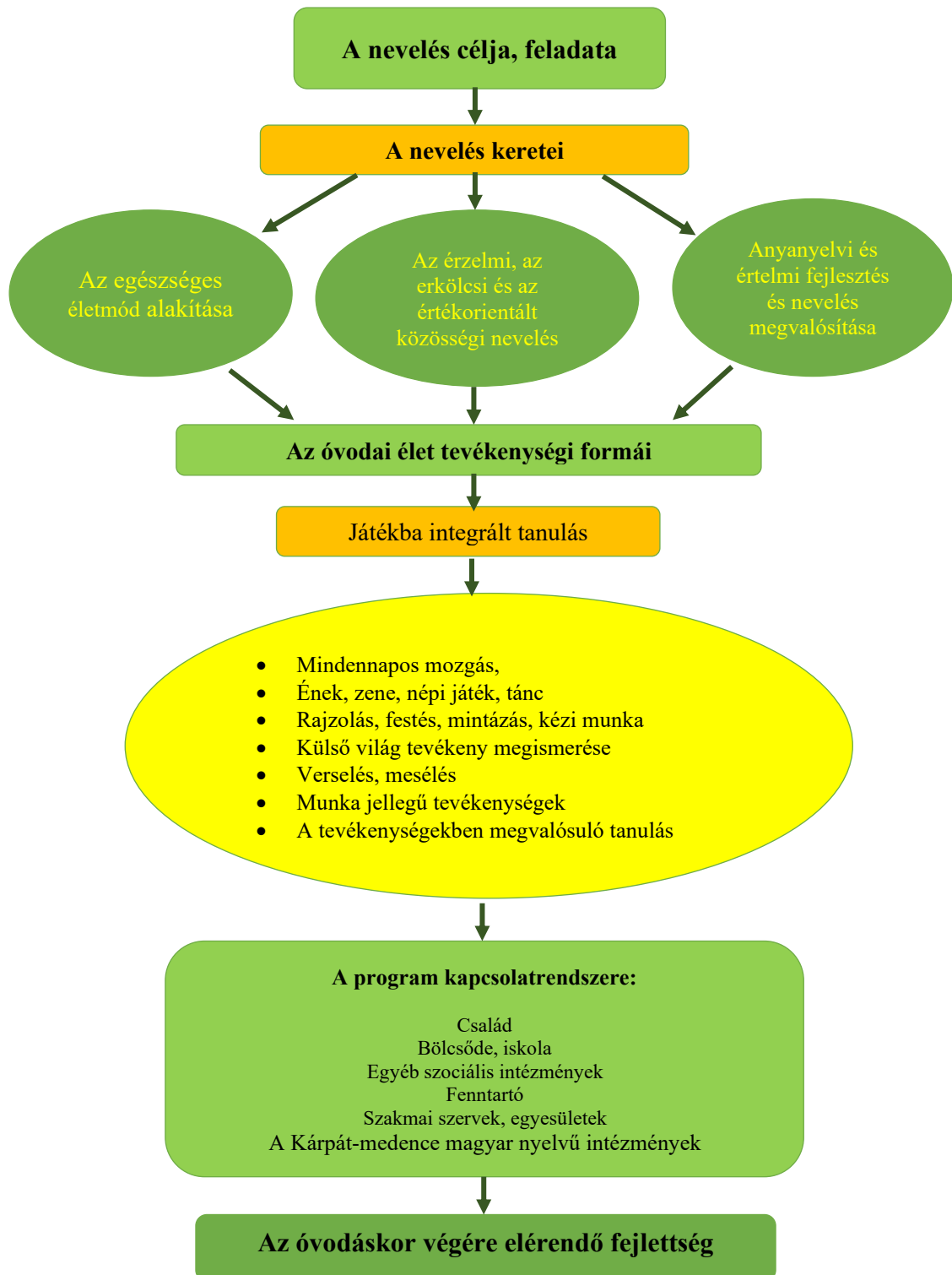
A pedagógiai programban rögzített mérési feladatok ütemezése

Nevelési év első fele (szeptember közepe)	logopédia szűrés (3 éves és tanköteles korú gyerekek)
Nevelési év első fele (október eleje)	Képességszint mérés (tanköteles korú gyermekek)
Nevelési év első fele (október közepe)	Difer bemeneti mérés (tanköteles korú gyermekek)
Nevelési év első fele (január)	Gyermekek egyéni fejlődését nyomon követő felmérés
Nevelési év második fele (április)	Difer kimeneti mérés (tanköteles korú gyermekek)
Nevelési év második fele (május)	Gyerekek egyéni fejlődését nyomon követő felmérés

VII. Az óvodai nevelés feladatai

Célunk a gyermeki személyiség testi, lelki, szociális jólétének, egyensúlyának fenntartása, megőrzése, az egészséges életvitel igényének kialakítása, hiszen csak akkor beszélünk egészséges gyermekről, ha biztonságban érzi magát, félelem nélkül, felszabadultan töltheti mindennapjait.

Nevelésünk három fő területe foglalja magába a részfeladatokat, melyek szorosan kapcsolódnak egymáshoz és függenek egymástól.

VII.1. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmód egységes alakítását az óvodai szokás és normarendszer, valamint a családok szokás és szabályrendszerének összhangjával biztosítjuk. Az óvodai életre való ráhangolódás igazodik a család igényeihez, a gyermek reakcióihoz. Az egyéni igényeket, az otthonról hozott szokásokat figyelembe vesszük, megértő, elfogadó magatartásunkkal segítjük a közösséghez történő könnyebb beilleszkedés érdekében.

Az óvodai élet 3-4 évében az egészséges életmódra történő felkészítés meghatározó, hiszen ebben az életszakaszban megszerzett ismeretek, készségek és szokások a későbbi életvitelt jelentősen befolyásolják. Kiemelt feladatunk az életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához. Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű, csakúgy, mint a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások (ki)alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása, valamint megfelelő szakemberek bevonásával speciális gondozó-, prevenciós és korrekciós testi, lelki és értelmi nevelési feladatok ellátása.

Az egészséges életmódra nevelés célja:

- Az egészséges életvitel igényének alakítása.
- Az egészség gondozásához szükséges készségek megalapozása, melyek elősegítik a gyermek növekedését, fejlődését, hozzájárulnak egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez.
- Az egészség védelme, óvása és a betegségek megelőzése.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, környezettudatos magatartás megalapozása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Megalapozza az egészséges életmód, betegségmegelőzés és egészségmegőrzés szokásait.
- Kielégíti a gyermekek mozgásigényét, és fejleszti testi képességeiket.
- Védi, óvja, megőrzi egészségüket.
- Kialakítja a gyermekek életkorának megfelelő, párhuzamos tevékenységek végzését lehetővé tevő, optimális életritmust a napirendben.
- Rugalmasan alkalmazza az időkereteket a gyakorlatban.
- Megteremti a nyugodt, kiegyensúlyozott légkört a csoportban.
- Kielégíti a gyermek szükségleteit a nap folyamán (pl.: folyadék bevitel).
- Támogatja az önállósági törekvéseket.
- Megismerteti, gyakoroltatja a kulturált étkezés szokásainkat.
- Együttműködve a szülői közösséggel biztosítja a napi gyümölcs/zöldség bevitelét.
- Odafigyel a speciális étkezést igénylő gyermekekre.

- Gyakoroltatja a terítés technikáját, odafigyel esztétikumára.
- Gyakoroltatja a kanál, villa, kés helyes használatát.
- Szükség szerint segítséget nyújt a WC papír és a zsebkendő használatában.
- Alakítja a kulturált mosdóhasználat igényét.
- Szükség szerinti segítséget nyújt az öltözködésben.
- Biztosítja a gyermek levegőzését -10 fokig.
- A nap folyamán többször szellőzteti a csoportszobát.
- A pihenésre meséléssel, relaxációs halk zenével hangolódik, a gyermekek igényéhez alkalmazkodva közvetlen jelenlétével támogatja pihenésüket, nyugalmukat.
- Elkülöníti a lázas, hányós, hasmenéses gyermeket, gondoskodik felügyeletéről, értesíti szüleit.
- Ismerteti, betartatja a nap folyamán adódó lehetséges balesetek megelőzésének érdekében bevezetett szokásokat, szabályokat.
- A szakmai munkaközösséggel együttműködve, a nevelési év során háromszor szervez egészségnapot.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- A tisztálkodási feladatokat, önállóan, felszólítás nélkül elvégzi (mosakodás, WC-használat, fésülködés, orrfújás, fogmosás).
- A tisztálkodási eszközöket megfelelően használja, és a helyére teszi (törülköző, szappan, fésű).
- Tüsszentéskor, köhögéskor megfelelően használja a papír zsebkendőt.
- Önállóan, helyes sorrendben öltözik, vetkőzik, ruháját a kijelölt helyre teszi el, cipőjét megpróbálja bekötni.
- Étkezés közben önállóan dönt az elfogyasztásra kerülő étel mennyiségéről, önállóan önt magának és társainak is.
- Készségszinten használja a kanalat, villát, kést.
- Étkezés közben kulturáltan viselkedik, étkezik.
- Vigyáz környezetének rendjére, tisztaságára.
- Ismeri a szelektív hulladékgyűjtés okát és mikéntjét.
- Életkorának megfelelően edzett.
- Évszaktól függetlenül, szívesen mozog a szabadban.
- Ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat.
- Ismeri a környezetre káros anyagokat, és ezek hatását az egészségre, a környezetre, emberekre, állatokra és a növényekre. (szemetelés, füst, por, piszkos víz, olaj).
- Elsajátítja a környezet védelméhez és megóvásához szükséges szokásokat, ezt magatartásában is követi.
- Szívesen jár óvodába, szívesen játszik együtt másokkal, és képes más csoportokkal való együttműködésre is.
- Ragaszkodik társaihoz, van barátja.
- Közös tevékenységben aktívan és érdeklődéssel vesz részt.

- A helyes viselkedést és a viselkedési illemszabályokat betartja, illemszavakat használ, meg tudja különböztetni a jó és rossz tulajdonságokat.
- Segít társainak, megérti őket, feléjük kedvesen, türelmesen közelít, konfliktushelyzetben meg tud egyezni társaival.

VII.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Arra törekszünk, hogy a gyermekeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó pozitív értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül, és kedvező érzelmi hatások ériék. Az óvodai felvétel után, a gyermekekkel való első találkozás családi környezetben, a családlátogatás alkalmával történik. Ekkor a gyermekek is megismerkedhetnek az óvodapedagógusokkal. Családlátogatások során képet kapunk a gyermekek szociokulturális háttéréről. A felvételt nyert gyermekek szüleinek megtartott első szülői értekezletet követően anamnézis lapot küldünk online kitöltésre. Az anamnézis a gyermek eddigi fejlődésének teljes nyomon követését tartalmazza. Az óvodába lépés után igyekszünk a lehető legrövidebb időn belül megismerni a gyermekeket. Folyamatos megfigyelésekkel, mérésekkel tárjuk fel az egyéni sajátosságokat. A nevelést egyénre szabottan tervezzük, végezzük és értékeljük. Az eredményeket a személyiségnaplóban rögzítjük, egyéb nevelési területek mellett. A befogadás időszakát az öbeliség jellemzi. Ekkor ismerkednek meg a gyermekek a csoportjukkal, más csoportokkal, az óvoda dolgozóival, az óvoda egyéb helyiségeivel. A befogadási időszak megelőző napján a két óvodapedagógus, a dajka és a pedagógiai asszisztens együtt várja a kicsiket szüleikkel együtt, ismerkedési délelőttre. Fontos számunkra az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolat pozitív attitűd, érzelmi töltés. Az óvoda szellemisége segíti a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, én-tudatának alakulását, és teret enged önkifejező törekvéseinek. Alapelvünk, hogy neveljük a gyermekeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól. A gyermeki magatartás szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi dolgozójának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés célja:

- A gyermekek éntudata alakulásának elősegítése, önkifejezéseik, önérvényesítő gyermeki törekvéseik segítése.
- A szocializáció szempontjából meghatározó közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, közben a közösségi érzés alakítása, egymás közötti bizalom kiépítése.
- A másság elfogadása, tiszteletben tartása, az egymás iránti tolerancia alakítása.
- A gyermek erkölcsi tulajdonságainak (az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat), szokás és normarendszerének megalapozása.
- A gyermek szűkebb és tágabb környezetének megismertetése.

- A keresztény kultúrán alapuló értékrend, a gyermek nemzeti identitástudatának, hazaszeretetének, a szülőföldhöz és a családhoz való kötődésének megalapozása.
- A természetben és emberi környezetben megmutatkozó jó és szép megbecsülése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az óvodai élet megszervezésével megteremti a gyermekek erkölcsi és akarat tulajdonságainak, valamint önállósodásuk fejlődésének feltételeit.
- Az óvodai felvételt követően a nyári hónapokban megszervezi az első személyes találkozást a családdal (ahol közvetlen benyomást szerezhet a leendő óvodásokról, szüleikről, ugyanakkor a gyermekek az otthon biztonságot jelentő helyszínén először találkozhat az óvónőkkel).
- Családlátogatások alkalmával az első pillanatok feszültségét, fogadó ajándék átadásával oldja.
- Minden csoportba érkező új kisgyermeknek lehetőséget teremt az ismerkedésre nyílt délelőtti keretében (ezen a napon szüleikkel együtt benyomást szerezhetnek az óvoda épületéről, helyiségeiről, udvaráról, és ismeretséget köthetnek társaikkal, pedagógusokkal, dajkákkal).
- Az első benyomások és az ismerkedés eredményeit hasznosítva elkészíti a befogadási időszak tervét (A két hónap feladata elősegíteni a gyermekek gyors alkalmazkodását új környezetükhöz.).
- A szülők bevonásával átgondolt, egyénre szabott tervet készít.
- Lehetőséget teremt arra, hogy fokozatos időnöveléssel szokjon a gyermek az új környezethez (fontos ez a 3-4 éves gyermekek beszoktatásánál, melyet alapos előkészületekkel, türelemmel és gyöngédséggel tervez meg).
- Az óvoda belső élete, napirendje, szokásai segítséget jelenthetnek a környezetváltás miatt kialakult lelki gondok megoldásához, ezért elősegíti a nehéz napok átvészelését azzal, hogy otthonról hozott eszközök, tárgyak behozatalát megengedi.
- Nagy gondot fordít a meghitt, csendes, testközelséget igénylő személyes pillanatok megteremtésére, melyek az ismerkedés folyamatát könnyítik meg.
- Megalapozza az érzelmi kötődéseket gyermek, szülő, óvodapedagógus, dajka, pedagógiai asszisztens kapcsolatában, mely nagyban meghatározza a gyermekek óvodához kötődő viszonyát.
- Szakember segítségét figyelembe véve, nagy tapintattal, empátiával vesz részt a hallássérült gyermekek családi körben történő megismerésében, illetve a szülőkkel való együttműködés kiépítésében.
- Már az első pillanattól kezdve felméri a társas kapcsolatok alakulását, a barátokként érkező gyermekek kapcsolatát elmélyíti, ezzel is segíti a nehézségek leküzdését (a bátortalan, visszahúzódó gyermekeket megpróbálja közelíteni társaik felé, így lehetőséget teremt az új barátságok kialakulásához).
- A sokszínű, változatos tevékenységek megszervezésével, közös élmények gyűjtésével és a csoporthagyományok ápolásával segíti az együttműködést, az egymáshoz való viszonyok fejlődését.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- Csoportjában otthonosan mozog, tevékenykedik, ragaszkodik óvodájához, biztonságban érzi magát.
- Jó kapcsolatteremtő képességgel rendelkezik.
- Elfogadja a csoport szabályait.
- Az udvariassági formák betartásával kommunikál.
- Elfogadja a másságot.
- Érzelmi élete gazdag, érzelmeit kifejezi.
- Érdeklődik társai, barátai iránt.
- Bízik önmagában.
- Konfliktus helyzetben keresi a megoldást, kompromisszumra képes.
- Önálló véleményalkotásra is vállalkozik.
- Öszinteség, igazmondás jellemzi.
- Feladat és szabálytudata kialakult.
- Tiszteli, becsüli szülőföldjét és anyanyelvét.
- Érzelmileg éretté válik az iskolába lépésre.

VII.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi és értelmi fejlesztést a szabad játékon és az óvodai élet tevékenységrendszerén keresztül valósítjuk meg, szem előtt tartva a személyes interakció megvalósulását. Fontosnak tartjuk, hogy az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megjelenjen. Ezért az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása óvodai élet minden mozzanatának szerves része. Anyanyelvi nevelésünk legfontosabb eszköze a mese, az élősavas mesélés pedig nélkülözhetetlen nyelvünk zeneiségének, sajátos szókincsének megjelenítésekor, hiszen sok más fontos terület mellett észrevétlenül gazdagítja gyermekeink személyiségét is.

Az értelmi fejlesztés és nevelés során a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítjuk a gyermeknek a változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről. A gondolkodás fejlődésének szenzitív időszaka az óvodáskor, hiszen ekkor fejlődnek intenzíven a legfontosabb kognitív funkciók: az érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, problémamegoldás, kreativitás, képzelet. Az értelmi és beszédfejlődésben kiemelkedő jelentősége van a mozgásnak. A motoros képességek fejlődése hatással van a gyermekek verbális fejlődésére, és fogalmi gondolkodásuk alakulására. Az integrált nevelési forma kereteinek kialakításával és speciális fejlesztő szakemberek segítségével fejlesztjük az óvodánkba kerülő, integrálható sajátos nevelési igényű gyermekeket.

A gyermekeket megismerjük, meglévő képességeikre és szerzett tapasztalataikra építve tervszerű, tudatos, differenciált fejlesztést végzünk.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés célja:

- Az anyanyelvi nevelés során a magyar nyelv helyes használatának, szeretetének, megbecsülésének kialakítása, továbbá a természetes beszéd és beszédkedv ösztönzése, fenntartása.
- A gyermekek megismerési és tudásvágyának felkeltése és kielégítése.
- A gyermekek önmagukhoz képest legnagyobb mértékű fejlődésének támogatása.
- Az iskolakezdéshez szükséges megfelelő képességek fejlesztése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Kialakítja az elfogadó csoportlétkört, mintát ad a szabad, nyílt kommunikációra és metakommunikációra.
- Fenntartja és ösztönzi a gyermek természetes beszéd - és kommunikációs kedvét az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben.
- Meghallgatja a gyermeket, támogatja a gyermeki kérdéseket és igényli a válaszokat.
- Fejleszti beszédészlelést, beszédmegértést, és szóbeli emlékezetet.
- Felismeri a beszédhibákat, és szakemberhez irányítja a gyermeket.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében a beszéd fogyatékos, akadályozott beszédfejlődésű, illetve a beszédhibához csatlakozó tanulási és/vagy magatartási zavar miatt eltérően fejlődő gyermeket fejleszt anyanyelvi fejlettsége szintjéhez igazodva.
- Bővíti, rendszerezi a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatait, ismereteit különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlással.
- Fejleszti az értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, alkotóképesség, gondolkodás).
- Olyan ösztönző környezetet biztosít, amelyben valamennyi értelmi képesség (különösen a képzelet és a kreativitás) optimálisan fejlődik.
- Differenciáltan fejleszt a gyermekeket egyéni képességeiket figyelembe véve.
- Modern, innovatív (IKT) eszközöket használ a gyermekek értelmi fejlődése, fejlesztése érdekében.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- Tisztán, érthetően, életkorának megfelelő fejlettségi szinten beszél.
- Rendelkezik olyan szókinccsel, ami lehetővé teszi számára gondolatai érthető kifejezését.
- Képes néhány mondókát, verset, mesét emlékezetből felidézni.
- Beszéde választékos, gazdagon árnyaltan fejezi ki gondolatait, érzéseit.
- Nyitott a beszélgetésre, vélemények, irodalmi értékek befogadására.
- Végig tudja hallgatni és megérteni mások beszédét.
- Aktívan vesz részt a különböző tevékenységekben.
- Elemi ismeretekkel rendelkezik az őket körülvevő világról.
- Kialakult jártasságai, készségei, képességei vannak, melynek révén fejlődik gondolkodása.
- Fejlett a szabály - és feladattudata.

- Képes figyelemösszpontosításra, problémamegoldó, kreatív gondolkodásra.
- Felismeri az elemi ok-okozati összefüggéseket, a környezet mennyiségi, formai, színbeli eltéréseit.
- Ismereteit tudja alkalmazni a gyakorlatban.
- Gazdag a képzelete.
- Fejlett a problémamegoldó, kreatív és fogalmi gondolkodása, reprodukív az emlékezete.
- Rendelkezik azokkal az értelmi képességekkel, amelyek az iskolába lépéshez szükségesek.

VIII. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai

VIII.1. Játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A gyermek játéka önkéntes, szabadon választott, spontán, élményekre épülő, érzelmi beállítottságú. Vágyait, tapasztalatait eljátssza, feszültségeit, szorongásait levezeti, ugyanakkor megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, a társakkal való kreatív együttműködésre. A játék örömforrás, mely során a gyermek megismerkedik a világgal, tárgyakkal, jelenségekkel, eseményekkel, ezáltal pozitív hatással van az értelmi és szociális képességeinek fejlődésére is. Ebben az életszakaszában többet tapasztal (tanul), mint később. Játék közben fejlődnek a gyermekek közötti társas kapcsolatok, és válnak közelivé és elfogadhatóvá a viselkedési szabályok. A játék során mélyül a közösséghez tartozás érzése, formálódik a csoportok közösségi élete. A játék kiemelt jelentősége az óvoda napirendjében, időbeosztásában és a játékos tevékenységszervezésben is megmutatkozik.

Az óvodáskorban megjelenő játékfajták: gyakorlójáték; építő, konstruáló játék; szerepjáték; dramatizálás, bábozás; barkácsolás; szabályjáték.

A játék célja:

- A szabad, elmélyült játék elsődlegességének biztosítása.
- A gyermekek egyéni vágyainak, fantáziájuk, ötleteik, élményeik, tapasztalataik kibontakoztatásának és sokoldalú, harmonikus fejlődésének támogatása.
- A játéktevékenységekhez kapcsolódó magatartásformák alakítása, szokások és normák megismerése, elfogadása és formálása.
- A játék feltételeinek megteremtésével egyenlő esélyek biztosítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Biztosítja az élményszerű, elmélyült, kreatív játékos gyermeki tevékenykedtetést, a cselekvésbe ágyazott tanulási folyamatot.
- Biztosítja a játékhoz szükséges feltételeket (hely, idő, eszköz, nyugodt, derűs légkör).
- Megteremti annak a feltételeit, hogy a gyermekek szabadon dönthessenek, hogy kivel, mit játszanak, hol és mennyi ideig.
- Jelen van a játék folyamatában.

- Gazdagítja a gyermekek tapasztalatait, fokozza játékkedvüket, felébreszti az együttjátszás igényét, és kibontakoztatja a közös játékot.
- Integrálja a különleges bánásmódot igénylő, a sajátos nevelési igényű, és a hallássérült gyermekeket a játékba, az utánzás, tudatos irányítás és az empátia segítségével.
- Pozitív minta a másság elfogadásának közvetítésében.
- Segíti a magányosan játszó gyermekek játékba való bekapcsolódását.
- Biztosítja a megfelelő játékhelyeket (csoportszobai és mozgásos játékok).
- Támogatja a több napon keresztül tartó játékok menetét.
- Biztosítja a szabadban töltött játékidőt.
- Fejleszti a kreativitást, játékokkal segíti a fantázia kibontakozását, az esztétikai érzék kialakulását, hogy minden korosztály megtalálja a számára legmegfelelőbbet.
- Biztosítja a családban, az óvodában, a tágabb természeti és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatok újra átélését a szabadjáték során.
- Lehetőségeket teremt arra, hogy a gyermekek kijátszhassák vágyaikat, indulataikat mások megsértése nélkül.
- Csoportjába bevezet szorongások oldására, agresszió levezetésére alkalmas drámajátékokat, módszereket.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- Képes több napon keresztül is egy játéktémában, együttesen részt venni.
- Játékában elfogadja és betartja a közösen kialakított játékszabályokat.
- Játéka változatos, színes és ötletes.
- Alkalmazkodik játszótársaihoz.
- A konfliktusokat próbálja önállóan, konstruktívan megoldani.
- Szívesen vesz részt különböző jelenetek, meserészletek bábozással történő megjelenítésében, azokhoz szükséges eszközöket önállóan elkészíti, felhasználja.
- Játékaikban megjeleníti és átéli a környezetükben megfigyelt jelenségeket.
- Le tud mondani egy-egy kedves játékszerről társai javára.
- Vigyáz a játékeszközök épségére.
- Rendelkezik azokkal a játék során kialakuló szociális és erkölcsi képességekkel, amelyek az iskolába lépéshez szükségesek.

VIII.2. Verselés, mesélés

A kisgyermek mentális fejlődéséhez nélkülözhetetlen a mindennapos verselés, mesélés, mondókázás, a dúdolók, amik a gyermekek érzelmi, értelmi, mozgás, erkölcsi és etikai fejlődésének és fejlesztésének legfőbb segítői. Segítik élményeik feldolgozásában, oldják meglévő feszültségeiket, szorongásaikat, alakítják belső képi világukat, fejlesztik kreativitásukat. Észrevétlenül tanítja őket a folyamatos beszédre, és annak gyakorlására, kiemelkedő szerepe van az anyanyelvi nevelés területén is. A bábozás és mesedramatizálás közös élmény, így közösségformáló hatása van. Alkalmat teremtenek az aktív szókincs játékos gyakorlására. A gyermek megtanul saját hangjával bánni, érzelmeit is a beszéd segítségével fejezi ki társai körében. Tervezésünk során megjelennek a népi hagyományok, népszokások, az

ünnepi aktualitások, valamint a gyermeki tevékenységek is. A mesehallgatás, verselés, a verses szöveggel kísért játék, a bábozás, a kisgyermekeknek a játékkal egyenrangú természetes igénye. Irodalmi kincsestárunkban megtalálhatók a népi mondókák, népmesék mellett a kortárs gyermekirodalmi alkotások is.

Tartalma: népköltészeti alkotások (mondókák, rigmusok, szólások, mondások); gyermekeknek írt versek, költemények; igényesen válogatott népmesék, klasszikus és kortárs mesék; báb- és dramatikus játékok; színházi előadások; más népek, nemzetiségek versei, meséi.

A verselés, mesélés célja:

- Az irodalmi élmények iránti érdeklődés felkeltése.
- Az élőszavas mesék segítségével a gyermekek szemléletmódjának és világképének alakítása, emlékezetük, képzeletük, szókinccsük fejlesztése és lelki feszültségeik oldása.
- Irodalom iránti fogékonyságuk megalapozása - a könyvekhez való pozitív érzelmi viszony kialakítása - a későbbi olvasóvá nevelés gyökere.

Az óvodapedagógus feladata:

- Irodalmi művek válogatásakor tudatosan, gyermekközpontúan
- Biztosítja az irodalmi művek befogadásához szükséges ideális körülményeket és előnyben részesíti az élőszavas mesélést.
- A versek, mesék, mondókák anyagának összeállításánál tudatosan, gyermekközpontúan korosztályra szabva válogat, figyelembe veszi a gyermekek érdeklődését, a csoport és az egyéni fejlettségi szinteket.
- A mesélés szokásainak, rítusainak kialakításával segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.
- Támogatja mesék, versek, mondókák segítségével a gyermekek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődését, beszédszínterük emelését.
- Irodalmi élményeken keresztül kialakítja az érthető, szép beszéd készségét, bővíti a gyermekek szókinccsét, segíti a gyermeki képzelet alakulását.
- Élményszerűen közvetíti a magyar népmese és népköltészet gyöngyszemeit, a gyermekek szintjére fordítja a népies kifejezések jelentését.
- Felkelti és folyamatosan fenntartja a verselési, mesélési kedv igényét, folyamatosan fenntartja azt a versek, mesék önálló elmondásával, bábozásával, új mesék kitalálásával.
- A gyermekeket a könyvek rendeltetésszerű használatára, megóvására neveli.
- Megalapozza a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást.

Fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Életkorának megfelelő szókinccsel rendelkezik, tisztán és érthetően beszél.
- Másokat is türelmesen meghallgat.
- Szívesen hallgat és mond mondókákat, verseket, meséket.
- Fel tud idézni ismert verseket, mondókákat önállóan is.

- Az irodalmi élmények érzékeny, aktív befogadjává válik, érzelmileg képes azonosulni a vers, mese hangulatával, tartalmával, szereplőivel, érti az irodalmi művek humorát.
- Kialakul benne a könyv, a múzeum, a színház iránti igény, alkalmazza a kulturált viselkedés szabályait, vigyáz a könyvekre.
- Tud történeteket kitalálni, elmondani, azt megjeleníteni.
- Érzékeli a jó és a rossz emberi cselekedetek közötti különbséget.
- Rendelkezik azokkal az anyanyelvi és erkölcsi képességekkel, amelyek az iskolába lépéshez szükségesek.

VIII.3. Ének, zene, népi játék, tánc

A magyarországi Kodály-módszeren alapuló ének-zenei nevelés népzenei alapokra helyezve formálja, fejleszti a zenei anyanyelv alakulását. Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népdalok, az éneklés, a népi játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermekeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődésüket, formálják zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét a közös éneklés örömeit. A felnőtt minta spontán utánzásával a népi játékok, a népdalok éneklése közben, a gyermek-, néptáncok megismerése és gyakorlása alkalmával a gyermekek a magyar hagyományokat élhetik át.

Tartalma: magyar népi énekes játékok; ölbeli-játékok: arcsimogatók, arcmutogatók, tenyeresdik vagy ujjasdik, fejbillegetők, hátbaütögetők, höcöggetők, táncoltatók, tornáztatók; körjátékok: fogyó és gyarapodó játékok, párválasztók, sor és ügyességi játékok; a magyar népszokások (népi tánc alapelemei), a hagyomány dalai, játéka, a zöld jeles napokhoz kapcsolódó zenei anyagok; műdalok, zeneművek; zenehallgatás.

Ének, zene, népi játék, tánc célja:

- Zenei érdeklődés alakítása, készségeik, képességeik (egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, harmonikus mozgás) fejlesztése.
- Zenei kreativitás alakítása (legyenek képesek kifejezni érzéseiket a dallam, mozgás, ritmus eszközeivel).
- A zenei anyanyelv megalapozása (elsősorban a magyar népzene és népi énekesjátékok gazdag tárházából válogatva).

Az óvodapedagógus feladatai:

- A megfelelő légkör megteremtésével biztosítja az érzelmi motivációt.
- Felkelti a zenei érdeklődést (a környezet hangjainak megfigyelésével, ölbeli játékokkal, népi gyermekdalokkal, magyar és más népek dalaiival, énekes játékokkal, a zenéléssel).
- Felkelti, fenntartja az éneklési, táncolási kedvet.
- Alakítja az örömteli, érzelemgazdag, tiszta éneklést, megalapozza a harmonikus mozgáskultúrát.
- Megszeretteti a közös éneklést, a közös énekes játékokat.

- Fejleszti a gyermekek zenei hallását, ritmusérzékét, éneklési készségét, zenei formaérzékét, zenei alkotókészségét és mozgáskultúráját mondókákkal, gyermekdalokkal, és zenei készségfejlesztő játékokkal.
- Mondókákkal, gyermekdalokkal, és zenei készségfejlesztő játékokkal fejleszti gyermekek zenei képességeit.
- Elősegíti a felnőtt minta spontán utánzásának biztosításával, hogy az éneklés, zenélés, népi játékok, tánc a gyermek mindennapi tevékenységének részévé váljon.
- Él a korosztályi sajátosságokra épülő, élményalapú érték közvetítés eszközével, figyelembe véve a gyermekek nemzeti és nemzetiségi hovatartozását is.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Részt vesz zenei tevékenységekben, abban kezdeményező, önállóan énekel.
- A zenei tevékenységet mozgással is megpróbálja összekapcsolni.
- Önállóan játssza az énekes játékokat szabadon választott tevékenységként.
- Ismer életkorának megfelelő népi gyermekjátékokat, néptánc alaplépéseket.
- Törekszik a tiszta éneklésre, felismeri a zenei fogalompárokat (gyors-lassú, halk-hangos, magas-mély), képes az egyenletes lüktetés és ritmus megkülönböztetésére.
- Mozgása összerendezett, harmonikus.
- Rendelkezik azokkal a zenei képességekkel, amelyek az iskolába lépéshez szükségesek.

VIII.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. A vizuális nevelés látásnevelés, képzetek, utánzás, gyakorlás segítségével, mely az óvodai nevelés egészét áthatja. Az ábrázoló tevékenység nem maga a tevékenység során létrejövő bármiféle alkotás, vagy annak esztétikai értéke, hanem maga az örömteli cselekvés.

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka célja:

- A kreatív önkifejezés, kézügyesség, ábrázoló-, és alkotókészség formálása.
- Az esztétikai élmények befogadására, a szép iránti nyitottságra és a környezet esztétikus alakítására, valamint az esztétikai élmények befogadására irányuló igény alakítása.
- A gyermeki fantáziavilág gazdag képi kifejezésének, a gyermekek tér, forma és színeképzeteinek gazdagítása változatos eszközökkel.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Biztosítja az ábrázoló tevékenységek feltételeit (hely, idő eszközök) a gyermeki önkifejezés és az alkotó tevékenységek megvalósulása érdekében.
- Megteremti az alkotómunkát ösztönző légkört.
- Biztosítja a szabad alkotás lehetőségét az önkéntesség, szabadság és kötetlenség szem előtt tartásával.
- Megismerteti a gyermekeket az eszközök használatával és előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását.

- Megoldásokat keres, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelésre.
- Megismerteti a gyermekeket képzőművészeti alkotásokkal, ezáltal formálja az esztétikai érzékenységüket, a szép iránti nyitottságukat, igényességüket.
- Megbecsüli, pozitívan értékeli a vizuális gyermeki alkotást, munkát.
- Törekszik a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek felismerésére.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Egyéni, változatos módon jelenik meg élménye, elképzelése, témaválasztása.
- Alkotására a részletező formagazdagság, a színek variálása jellemző.
- Helyesen alkalmazza a különféle technikákat.
- Téralakításban, építésben bátor, ötletgazdag, együttműködő.
- Az eszközöket készségszinten kezeli, alkalmazza.
- Észreveszi környezetében a szépet, szívesen gyönyörködik művészeti alkotásokban.
- Örömforrás számára az élményen alapuló vizuális tevékenység.
- Képes értékítéletre az alkotásokkal kapcsolatban.
- Rendelkezik azokkal a vizuális képességekkel, amelyek az iskolába lépéshez szükségesek.

VIII.5. Mindennapos mozgás

A tervszerű, rendszeres mozgás, kedvezően befolyásolja a szervezet növekedését, hozzájárul a légzőszervek, a keringési rendszer, a csont- és izomrendszer teherbíró képességének növeléséhez. A mozgás, fontos szerepet játszik az egészség megóvásában, a szervezet biológiai egyensúlyának fenntartásában. A mozgás azokon a mozgásformákon alapuló fejlesztő tevékenységek összessége, amelyek a gyermekek természetes mozgásformáit veszi alapul (csúszás, kúszás, mászás, futás, ugrás, dobás). A mozgáskultúra fejlesztése mellett segíti a térben és időben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, fejleszti az alkalmazkodóképességet. Ezért nevelésünk elengedhetetlen részét képezi a testi fejlesztés és az egészségfejlesztő testmozgás támogatása. A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. Intézményünkben a mindennapos testmozgás megvalósítására az óvoda tornaterme, a csoportszobák, de leginkább óriási udvarunk biztosít remek lehetőségeket.

Mindennapos mozgás célja:

- A gyermekek optimális személyiségfejlődésének segítése
- A gyermek harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése.
- A mozgás megszerettetése, igényné formálása mindennapi, játékos testmozgással (pl. zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc) a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodva.

- A mozgásos játékok, feladatok spontán és szervezett mindennapos alkalmazásának beépítése a csoportok hétköznapijaiba.
- Rendszeres mozgással az alkalmazkodó és tájékozódó képesség, kondicionális, koordinációs képesség, valamint akarati tulajdonságok fejlesztése.
- Az egészséges életvitelhez szükséges magatartáskészségek, szokások megalapozása.
- Az egészség megőrzése, védelme, prevenció.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Elősegíti az alapvető mozgáskészségek és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatását sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal.
- Fejleszti a pszichomotoros készségek és képességek kialakulását, formálódását.
- Változatos programokat szervez az egészséges életmódra nevelés érdekében.
- Fejleszti a gyermekek erő és állóképességét.
- A szabad levegő kihasználásával széleskörűen alkalmazza a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékokat és spontán játékokat.
- Minden gyermeknek minden nap biztosítja a mozgási lehetőségeket spontán és szervezett formában.

Az óvodapedagógus feladatai a szabad mozgás - a napirend folyamatában - során:

- Kialakítja a csoportnak megfelelő napirendet.
- Biztosítja az ösztönző légkört.
- Játékos mozgásokat szervez különféle eszközökkel.
- Hangsúlyt fektet a mozgásos tevékenységek pozitív megerősítésére.
- Alkalmazza a szükséges szabályokat.
- Megteremti a zenére történő spontán, improvizált mozgások lehetőségét.

Az óvodapedagógus feladatai mindennapos testmozgás - (napi 10 – 20 perc) - során:

- Biztosítja a gyermekek alapvető mozgásigényének kielégítéséhez szükséges feltételeket.
- Játékos formában, változatos eszközökkel szervez a helyes testtartáshoz, az izomegyensúly erősítéséhez fontos láb-és testtartásjavító mozgásokat.

Az óvodapedagógus feladatai szervezett mozgás - heti 1x (30-40 perc) - során:

- Fejleszti a természetes mozgásokat.
- Bevezeti és gyakoroltatja a különböző járás-, futás-, ugrásgyakorlatokat.
- Bevezeti az egyensúlygyakorlatokat.
- Megismerteti a támaszgyakorlatokat.
- Fejleszti a szem-kéz, a szem-láb és a szem-kéz-láb összehangoltságát (koordinációját).
- Fejleszti a térbeli tájékozódást.
- Gyakoroltatja és tudatosítja a jobb és bal oldal, valamint az ellentétes mozgások (keresztcsatornák) beidegződésének rögzülését.

- Tudatosítja az egyéni, a csoportos, a sor-és váltóversenyeknél a szabályok pontos betartását.
- Gyakoroltatja a sporteszközök biztos használatát.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Igényli, szereti a mozgást, mozgásos játékokban kitartó.
- Teljesítőképessége nő, önfegyelme erős.
- Mozdulatai összerendezett, esztétikus.
- Érzékeli saját testét és annak mozgását, fejlett egyensúlyérzéke.
- Érti az utasításokat, vezényszavakat.
- Biztos irányismerettel rendelkezik, magabiztosan, önállóan tájékozódik a térben.
- Állóképessége és teherbírása jó.
- A játékokban, feladathelyzetekben biztonsággal és önállóan használja a kézi szereket és tornaszereket.
- A feladatokhoz, játékokhoz kapcsolódó szabályokat betartja.
- Kialakul benne az egészséges versenyszellem és a sportszerű magatartás.
- Rendelkezik azokkal a testi képességekkel, amelyek az iskolába lépéshez szükségesek.

VIII.6. A külső világ tevékeny megismerése

Nevelésünk során gyermekeinknek igyekszünk minél több segítséget nyújtani abban, hogy közvetlen megfigyeléssel és cselekvésen alapuló tapasztalatszerzéssel ismerjék meg közvetlen környezetüket és a világot. Az érzékelés és a mozgás/cselekvés együttes fejlesztése a gyermeki fejlődés jellemzője, a mozgásos aktivitására építünk a külső világ tevékeny megismerésében is. Elősegítjük a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében hangsúlyt helyezünk a fenntarthatósági szemléletformálásra, és a környezettudatos magatartás alakítására.

A külső világ tevékeny megismerésének célja:

- Az óvodáskorú gyermekek fenntartható, környezettudatos szemléletének, viselkedésének megalapozása.
- A közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti, emberi, tárgyi világ értékei iránt.
- A szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a néphagyományok, szokások, a nemzeti a családi és tárgyi kultúra értékeinek megismerése, szeretetük, védelmük iránti pozitív érzés kialakítása.
- A környezet megismerése közben a gyermekek formai, téri szemléletének, ítélőképességének alakítása.
- A gyermeki érdeklődés felkeltése a matematikai tartalmú tapasztalatok, ismeretek iránt.
- A gyermeki felismerés támogatása mennyiségi, alaki, nagyságbeli, téri viszonyok tekintetében, mindezek közben ítélőképességének, tér-, sík- és mennyiségsszemléletének alakítása, formálása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Megismerteti, megszeretteti a gyermekek környezetében lévő élővilágot.
- Megláttatja az élő és élettelen környezeti tényezők leglényegesebb összefüggéseit.
- Hangsúlyt fektet a természet tisztületének, értékeinek megóvására.
- Ismereteket nyújt az emberi test felépítésével, az érzékszervekkel, azok funkcióival kapcsolatban.
- Játékos tapasztalatszerzés közben hangsúlyozza a test és az érzékszervek védelmének, ápolásának fontosságát.
- Megismerteti a természethez kapcsolódó hagyományokat, népszokásokat.
- Megalapozza a környezetkultúra és az egészséges életmód szokásait.
- Megalapozza a szülőföldhöz fűződő pozitív érzelmi viszonyt a jeles ünnepeken, néphagyományokon, szokásokon keresztül.
- Kialakítja a környezet megóvásának igényét.
- A fenntartható fejlődés érdekében lehetőséget biztosít a környezettudatosság megélésére.
- Bevezeti és gyakoroltatja a környezet- és természetvédelemmel kapcsolatos tevékenységeket, szokásokat (egészséges táplálkozás, energiatakarékosság, környezetünkben található értékek megismerése, védelme, madárvédelem, hulladékkezelés).
- Zöld ünnepek keretén belül tudatosítja a vizek, az állatok, növények, a levegő, a föld védelme fontosságát.
- A természet és az emberi környezet megismerése közben, matematikai alapú tapasztalatszerzési lehetőségeket biztosít a tárgyak, jelenségek formai, mennyiségi és téri viszonyairól.
- Bővíti, alakítja a gyermekek tér-, sík- és mennyiségsszemléletét.
- Megalapozza a számfogalmat és a geometriai fogalmakat.
- Bővíti, rendszerezi a gyermekek matematikai tapasztalatait, megismerteti őket matematikai összefüggésekkel.
- Komplex, játékos tapasztalatszerzés, megismertetés útján fejleszti a gondolkodást.

Témakörök a külső világ megismerésében:

Társadalmi környezet:

- család,
- óvoda tárgyi környezete,
- az emberek élete (mesterségek, foglalkozások),
- hagyományok.

Épített környezet és társadalom:

- óvoda és környéke (utca, bolt, piac, játszótér, könyvtár stb.),
- közlekedés,
- múzeumok,
- művészeti értékeink.

Természeti környezet (élő és élettelen):

- évszakok (jellemző jegyek, körforgás),
- az idő (napszakok, napok, hét, hónapok, évszakok),
- az időjárás változásai és hatása az emberekre, állatokra, növényekre,
- őselemek (föld, víz, levegő, tűz),
- égitestek (bolygók, csillagok),
- növények és gondozásuk,
- állatok és gondozásuk,
- a környezet színei,
- az emberi test,
- szülőföld (szülőfölddel való ismerkedés az óvodai kirándulások során),
- természet – és környezetvédelem,
- zöld jeles napok (óvodai szintű: Az állatok világnapja, a Víz világnapja, a Föld napja, Madarak és fák napja).

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- Ismeri önmagát (tudja saját személyes adatait), családját, lakóhelyét.
- Ismeri, szereti, védi környezetét.
- Ismeri teste felépítését, érzékszervei nevét, működését.
- Fontos számára az egészség, jártas a testápolásban.
- Tudja követni a napszakok és az évszakok változását, meg tudja nevezni a hét napjait, és ismeretei vannak a hónapokról és az évről is.
- Önállóan alkalmazkodik az évszakok változásához.
- Ismeri környezete növény- és állatvilágát, tudja őket gyűjtőnevek alapján csoportba rendezni, és lehetőség szerint részt vesz azok gondozásában, ápolásában.
- Tisztában van a gyalogos és a közösségi közlekedés fontosabb szabályaival.
- Képes a közvetlen környezetében biztosan tájékozódni.
- Ökológiai szemlélete gazdag, meg tudja különböztetni, hogy mi hasznos és mi káros a természetben.
- Kialakul fenntartható, környezettudatos szemlélete.
- Képes tárgyakat összehasonlítani mennyiség, szín, forma és nagyság szerint.
- Képes a térben tájékozódni, követi az irányokat, használja névutókat.
- Kialakult szám- és mennyiségfogalma, biztonsággal használja a tő- és sorszámneveket.
- 10-es számkörben biztonsággal tud számlálni, műveleteket végezni.
- Felismeri a síkbeli elrendezéseket, tud térbeli alakzatokat létrehozni.
- Felismer alapvető geometriai formákat.
- felismer problémahelyzeteket és törekszik azok önálló megoldására, esetenként több megoldási lehetőséget is keres.
- Rendelkezik azokkal a környezeti és matematikai tartalmú ismeretekkel, képességekkel, amelyek az iskolába lépéshez szükségesek.

VIII.7. Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység. A gyermekek munka végzése közben megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat, ismereteket szereznek, természeti, társadalmi, környezetükről. A munka elsősorban közösségért végzett tevékenység, melyet örömmel és szívesen végeznek.

Munka jellegű tevékenységek célja:

- Olyan készségek, tulajdonságok kialakítása a gyermeki munka megszerettetésén keresztül, melyek pozitívan befolyásolják a gyermek közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését, feladattudatát.
- Becsülik és tisztelik saját és mások munkáját.
- Sajátítsák el, és alkalmazzák a munkához kapcsolódó feladatokat, szokásokat.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Megfelelő légkört és feltételeket biztosít, amelyben a gyermekek önállóan, kitartással, felelősséggel végezhetik el a munkajellegű tevékenységeket.
- Tartalmilag gazdag, változatos feladatokkal biztosítja a gyermekek életkorának és képességeinek megfelelő munkalehetőségeket, pozitív megerősítéssel értékeli az elvégzett munka eredményét.
- Kialakítja a gyermekekben azt az igényt, amely a munkajellegű tevékenységeken keresztül a rend és a rendezett környezet megtartására irányul.
- A munka jellegű tevékenységek által fejleszti a gyermekek akaratit tulajdonságait (önállóság, kitartás, felelősségvállalás, problémamegoldó képesség, döntési képesség).
- Tudatosítja bennük a közösségért végzett munka jelentőségét, a mások által végzett munka fontosságát.
- A munka szeretetére, tiszteletére neveli őket.
- Megismerteti a gyerekekkel az egyes munkafajtákat: a saját személyükkel kapcsolatos teendőket (testápolás, öltözködés, önkiszolgálás, a környezet rendjének megőrzése), az alkalomszerű munkát, egyéni megbízatásokat, és a közösségi munkákat (naposi munka, esetleges felelősi feladatokat).

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- Önállóan, igényesen végzi az önmagával és a közösséggel kapcsolatos munkákat.
- Szívesen vállalkozik egyéni megbízatások elvégzésére.
- Kialakul kötelességérzete, feladattudata.
- Rendelkezik azokkal a munkavégzéshez szükséges attitűdökkel és képességekkel, amelyek az iskolába lépéshez szükségesek.

VIII.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás egyrészt spontán, másrészt a nevelési célok érdekében sajátosan szervezett tevékenység. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen több érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés. Az egész nap folyamán adódó helyzetekben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett formákban szervezett és időkeretben valósul meg. A tanulás folyamat tervezését a pedagógiai program határozza meg.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás célja:

- A gyermekek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése játéka integrált tevékenységekben, cselekvésekben.
- A tanulást támogató környezet megteremtése.
- A gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire építés.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Megteremti a tanulást biztosító feltételeket úgy, hogy közen épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.
- Megteremti a tanulást támogató környezetet, megvalósítja a gyermekek életkorának, egyéni fejlettségének megfelelő időkeretet, helyet és módszereket.
- Párhuzamos tevékenységek szervezésével a foglalkoztatási formáknál előnyben részesíti az egyéni és mikrocsoportos foglalkoztatást és a kooperatív technikákat.
- Differenciált feladatadással segíti a gyermekek egyéni fejlődését, figyelembe véve egyéni érési tempójukat.
- Problémahelyzeteket teremt, ezzel ösztönzi a szellemi aktivitást, hangsúlyt fektet a probléma feltárására, fejleszti a problémamegoldást, a fogalmi gondolkodást.
- A tervezett, szervezett iskolaelőkészítő tevékenységek során, nagy szerepet szán az élmények újraélésének, az ismeretek elmélyítésének, rendszerezésének.
- A tanulási folyamat irányítása során személyre szabottan, pozitívan, konkrétan, és a gyermekek számára ösztönző jelleggel értékeli.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Képes az egyszerű feladatokat megérteni, megoldásokat keresni.
- Gondolkodására a problémamegoldás, a kreativitás jellemző.
- Érdeklődik környezte tárgyai, jelenségei, összefüggései iránt, képes a megszerzett ismeretek, tapasztalatok, élmények elmélyítésére, rendszerezésére.
- Feladatvégzésére a kitartás jellemző, képes a kivárára, szükségletei késleltetésére.
- Tud szabályokhoz igazodni, alkalmazkodni.
- Szándékos figyelme életkorának megfelelő, képes a figyelemösszpontosításra.
- Képes az elsajátított ismeretek szándékos felidézésére, a helyzetekre való reflektálásra.
- Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni.
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről.

- Rendelkezik azokkal a tanulási képességekkel (megfigyelőképesség, figyelem, gondolkodás, emlékezet), amelyek az iskolába lépéshez szükségesek, amelyek lehetővé teszik számára az iskolai élethez való alkalmazkodást.

IX. Óvodánk jeles napjai, hagyományai

Intézményünk hagyományai az ünnepek ápolásán keresztül érvényesülnek. Bensőséges hangulatot teremtve ünnepeljük jeles napjainkat. Hagyományaink ápolása biztonságérzetünk és szervezeti életünk állandóságának bizonyítéka.

IX.1. Ősz

Népmese napja:

A magyar népmesék nem hiányozhatnak az óvodai életből, fennmaradásuk fontos számunkra, ezért Benedek Elek születésnapjára emlékezve, ezen a napon óvodánkban elhangzik legalább egy népmese.

Sportnap:

Ezen a napon különféle ügyességi feladatokkal, játékokkal tesszük változatossá gyermekeink óvodai életét.

Szüret:

A szüret hagyományaival és hozzá kapcsolódó eszközeivel, kifejezéseivel ismertetjük meg a gyermekeket, élve a népi játékok és népzene lehetőségeivel. A szüret alkalmával felelevenítjük a szőlőpréslés folyamatát, eredményeként megkóstoljuk a belőle nyert nedűt. Délelőttünket táncos mulatsággal zárjuk.

Az állatok világnapja:

Az állatok boldogabbá teszik életünket, segítőtársként és barátként gazdagítják mindennapjainkat. Az ünnep célja, hogy az ember és az állat közötti barátságot erősítse, valamint felhívja a figyelmet az együttélés, felelős állattartás fontosságára, és az állatok védelmére. Ezen a napon lehetőséget teremtünk arra, hogy a gyermekek a saját állataikkal kapcsolatos élményeikről, tapasztalataikról beszéljenek, és ha lehetőségük van rá képekkel illusztrálják.

Népi játék napja:

A magyar népi játék sokszínűségét, és élményét szeretnénk erősíteni gyermekeinkben. A nap folyamán az önfelelt népi énekes játékoké a főszerep.

Márton nap:

Elmeséljük a Márton naphoz fűződő mondát, megismertetjük a hozzá kapcsolódó népszokásokat, időjósításokat. Lúdról szóló énekes játékok, mondókák, versek, mesék kerülnek előtérbe ezen a napon.

Egészségnap:

Kiemelt feladatunknak tartjuk a gyermekek egészségének erősítését, védelmét, megőrzését. Minden egészségnapot a tornateremben szülőkkel közös reggeli tornával indítunk. Alkalmat biztosítunk arra is, hogy egészséges ételeket, italokat kóstoljanak gyermekeikkel együtt. A délelőtti folyamán mindent az egészséges életmód jegyében szervezünk (egészségvédelem, egészséges táplálkozás, mozgás fontossága, környezettudatos magatartás alakítása). A nevelési évben évszakokhoz kötötten (őszi, téli, tavaszi) három alkalommal is szervezünk tematikus egészségnapot.

IX.2. Tél

Advent:

A várakozás időszaka, amely az ünnepre való lelki felkészülés jegyében telik. Adventi koszorút készítünk, a nagyszülőkkel mézeskalácsot sütünk, a szülőkkel barkácsolunk. A karácsonyt, mint ünnepet meghagyjuk a családok meghitt ünnepének, ezért az óvodában az advent végét, közös énekléssel, ajándékozással zárjuk le.

Mikulásvárás:

A gyermekeknek elmeséljük Szent Miklós legendáját. Lehetőséget biztosítunk szerény kívánságaik kinyilvánítására (Mikulás postaláda). Érzelmileg ráhangolódunk a Mikulás érkezésére.

Luca napja:

Luca napi babonákkal, népszokásokkal és hiedelmekkel ismertetjük meg a gyermekeket.

A magyar kultúra napja:

Sokféle módon próbáljuk gyermekeinknek megmutatni és átadni a magyar nyelv szépségét, kultúránk gyöngyszemeit. A gyermekek magyarságtudatát a magyar népi játékok, magyar népmesék, magyar mondák, épületek, ételek, költők, írók, zeneszerzők, festők, népviseletek, tárgyak megismerésével alakítjuk.

Farsang:

A télbúcsúztatás jegyében zajló, tréfás, bolondozós, eszem-iszom multság. Óvodánkban vidám álarcos jelmezbált szervezünk gyermekeinknek, amelynek részeként ügyességi játékokon és táncmulatságon vehetnek részt.

IX.3 Tavasz

Nemzeti ünnepünk:

A gyermekek életkorához igazodva megismertetjük őket az ünnep jelképeivel (zászló, kokárda), történelmi tárgyú könyvekkel, tárgyakkal, képekkel. Beszélgetünk a magyar huszárokról, életmódjukról, a forradalom és a szabadságharc jelentőségéről, hogy magyarok vagyunk, Magyarországon élünk, magyar nyelven beszélünk. Ezzel is segítjük a gyermekekben

elhinteni a magyarságtudatot. Közös ünnepi műsorral készülünk, huszár nótákat és verseket tanulunk. Verbunkos zenét hallgatunk, masírozunk rá, katonás játékokat játszunk.

Kiszézés:

Talán a legnépszerűbb télűző szokás, melynek keretén belül a csoportjaink egy szalmababát menyecskének öltöztetnek fel, és körbe hordanak az óvodában. Az udvar végére énekszóval, rigmusokkal érnek, majd imitált folyóba vetik a kiszebabát, ezzel elűzve a telet, a betegségeket és a rossz dolgokat.

Húsvét:

Az élet megújulásának ünnepe. Óvodánkban hagyománnyá vált az ághajtatás, a tojás festés, locsolkodás. A fiúk locsolóverset mondanak és meglocsolják a lányokat, hogy el ne hervadjanak. A lányok a locsolást megköszönő verssel, és saját készítésű kis meglepetéssel viszonzozzák a fiúk kedvességét.

A költészet világnapja:

Ezen a napon gyermekeink körében klasszikus és kortárs költők verseiből szemezgetünk.

Víz világnapja:

Célunk, hogy ráirányítsuk gyermekeink figyelmét a mindenki számára életető, tiszta víz fontosságára és az édesvízkészletek veszélyeztettségére. Ezen a zöld jeles napon beszélgetünk, kísérletezünk, természetfilmet nézünk, énekelünk.

Föld napja:

Beszélgetünk Földünk védelméről, a környezetszennyezésről, hogyan óvhatjuk meg bolygónkat. Kiemeljük a szelektív hulladékgyűjtés fontosságát, az óvoda folyosóján elhelyezett szelektív hulladékgyűjtő kukákba közösen dobjuk ki a gyermekekkel szétválogatva gyűjtött hulladékot (pl. a műanyag flakon, papír).

Anyák napja:

Meghitt ünnepünk, vele erősítjük a meghatározó, egész életre kiható kapcsolatot anya és gyermeke között, és a szeretet, tisztelet érzését. Gyermekeink saját készítésű ajándékkal, versekkel, énekekkel lepik meg édesanyjukat.

Madarak, fák napja:

Ez a nap a természet és az élővilág védelmének napja. Az óvoda udvara igazi kincs számunkra, mivel több fafajta díszíti kertünket, és sok madár találta meg itt az életterét. A fákat, növényeket védjük, gondozzuk gyermekeinkkel, és a madarak etetésére, itatására is kiemelten figyelünk.

Nagyok búcsúja:

Ezen a napon búcsúztatjuk el az iskolába készülő gyermekeinket.

Évzáró piknik, kirándulás:

Csoportjaink a szülőkkel, gyermekekkel, óvodapedagógusokkal együtt egy közös, jó hangulatú kiránduláson vesznek részt.

Gyermeknap:

Ebből az alkalomból vidám versenyeket, játékokat, gyermekprogramokat szervezünk.

IX.4. Nyár

Pitypang parti:

Lehetőséget teremtünk a már óvodába járó gyermekek szüleivel való kapcsolat erősítésére, leendő óvodásaink családjának megismerésére, mozgásos, ügyességi, kreatív, barkácsolós, sportvetélkedős délután keretében. A gyermekek a játékok, feladatok teljesítését követően egy-egy matricát vagy pecsétet gyűjtenek, melyet a végén ajándéokra válhatnak.

Az eddig felsorolt hagyományaink mellett az új lehetőségeket, jeles eseményeket továbbra is bevonjuk az eddig megszokott ünnepeink közé. Vállaljuk az új programok hagyománnyá tételét, ha azok beilleszthetők eddigi elképzeléseink sorába.

IX.5. Óvodánk jeles napjai, hagyományai

Időszak	Hagyományok	Időpontok
Ősz	Gyermekek születésnapja	aktuális
	A népmese napja	szeptember 30.
	Sportnap	szeptember-október
	Szüreti mulatság	október
	Egészségnap	október
	Az állatok világnapja	október 4.
	Népi játék napja	október 9.
	Márton nap	november 11.
Tél	Advent	november-december
	Mikulás várás	december 6.
	Luca napja	december 13.
	A magyar kultúra napja	január 22.
	Egészségnap	január
	Farsang	január-február
Tavaszi	Nemzeti ünnepünk	március 15.
	Kiszézés	március-április
	Húsvét	március-április
	A költészet világnapja	március 21
	Víz világnapja	március 22.
	Egészségnap	április
	Az egészség világnapja	április 7.
	Föld napja	április 22.
	Anyák napja	május első vasárnapja
	Madarak, fák napja	május 10.
	Nagyok búcsúja	május-június
	Évzáró piknik, kirándulás	május-június
Gyermeknap	május utolsó vasárnapja	
Nyár	Pitypang parti	június

X. Kiemelt figyelmet igénylő gyermek

X.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermek

X.1.1. Sajátos nevelési igényű gyermek

Sajátos nevelési igény fogalma:

Sajátos nevelési igényű gyermek az, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján:

- testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos;
- pszichés fejlődési zavarral küzd (pl. figyelemzavar, hiperaktivitás, magatartásszabályozási zavar, tanulási nehézség);
- olyan tartós és súlyos rendellenességgel küzd, amely a megismerő funkciók, vagy viselkedési fejlődés organikus okaira vezethető vissza.

Intézményünk alapító okiratában rögzítettek alapján a hallássérült gyermekek befogadását hajtjuk végre. A sajátos igényt figyelembe véve határozzuk meg az ezzel kapcsolatos céljainkat, feladatainkat.

Cél:

- A sajátos nevelési igényű gyermek közösségbe való beilleszkedésének elősegítése, a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált neveléssel.
- A sajátos nevelési igényű gyermek támogatása és segítése hátránya/hátrányai leküzdéséhez.
- Az esélyegyenlőség megteremtése nevelésünkben - integrált nevelés törvényi előírásai alapján – a fogyatékos gyermekek jogainak biztosításával.
- A kirekesztés tényének megszüntetése az óvodai nevelés területén.

X.1.1.1. A hallássérült gyermek

A súlyos fokban hallássérült – siket – és a kevésbé súlyosan vagy közepes fokban hallássérült – nagyothalló – gyermekek hallásvesztése a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére nem, vagy csak részben képesek. A halláskárosodás miatt, az állapot fennmaradása esetén – bizonyos esetekben – teljesen elmarad, vagy erősen sérül a beszéd és a nyelvi kompetencia. Az előzőek miatt korlátozott a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében módosul a gyermek megismerő tevékenysége. A legkorábbi életkortól alkalmazott orvosi-egészségügyi és speciális pedagógiai ellátás együttes megvalósításával a hátrányok csökkenthetők.

A megfelelő otológiai, pedoaudiológiai gondozás, a korszerű hallókészülékkel történő ellátás és a hallásjavító műtétek mellett (cochlea implantáció), a speciális pedagógiai segítség eredményeként a gyermek óvodás életkorára elérhető, hogy a súlyos fokban hallássérült (siket) kisgyermek érzékeli a hangot. Képes lesz az emberi hang kommunikációs funkciójának felismerésére. A beszédhallás fejlődésével és a szájra irányultság kialakulásával párhuzamosan

tudatos hangadásra is képessé válik. Megindul a passzív és aktív szókincs fejlődése, elhangzanak az első szavak. Mindez a szülők folyamatos közreműködését és együttműködését is igényli.

Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a súlyosan hallássérült szülők gyermekeire, akik nagy része használja a jelnyelvet vagy annak elemeit, mint kifejezőeszközt.

A kevésbé súlyos- vagy közepes fokban hallássérült (nagyothalló) és a korai életkorban cochlea implantált kisgyermekek képessé válhatnak a hallásra épített kommunikációra.

A nyelvi és pszichoszociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodás kor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermekek egy része további speciális segítséggel, halló társaikkal együtt vehetnek részt az óvodai nevelésben.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédképzési állapotban van. Ez függ a hallásállapottól és a beszéd kialakulását - egyénenként is nagymértékben és eltérő módon - befolyásoló egyéb tényezőktől (például kognitív és pszichés állapot, szociokulturális környezet korai és optimális pedoaudiológiai ellátástól stb.).

Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik, ezért minden - a szocializációt hatékonyan segítő - tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

Fejlesztési feladataink:

- **A súlyos fokban hallássérült – siket – gyermekek** (a beszédterületben mért hallásvesztés 90 dB vagy nagyobb) hallásának és beszédértésének fejlesztése a nyelvi kommunikáció rendszerében, a hangos beszéd aktív használatának építése, a grafomotoros készségfejlesztés és diszfázia-prevenció.
- Az óvodai nevelés során arra kell ösztönözni a súlyos fokban hallássérült kisgyermeket, hogy hangmegnyilvánulásával, majd beszéddel hívja fel magára a figyelmet, közölje kívánságait, a környezetét pedig arra, hogy igyekezzon a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni.
- A kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése (ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókincsot, szájról olvasási készséget), a beszédérthetőség kialakítása (főleg a magánhangzók esetében) az egész óvodai életre kiterjedően.
- A nyelvi kommunikáció megalapozása (ennek érdekében kívánatos, hogy értsék, ismerjék fel hány szó, rövid mondat grafikus képét, hozzájuk intézett leggyakoribb kérdéseket, közléseket).
- **A nagyothalló gyermekek** (a beszédterületben mért hallásvesztés 30-45 dB közötti, közepes súlyos esetben 45-65 dB közötti, súlyos esetben 65-90 dB közötti) az emberi beszéd, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek (beszédfejlődésük késve, általában spontán - hallókészülék segítségével vagy anélkül - esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg).

- A nagyothalló gyermekeknél a nyelvi kommunikáció megindítása és fejlesztése, a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása (melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét).
- A hallássérült kisgyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció fejlesztés rendszerébe.
- **A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott (pl. cochlea implantált) hallássérült gyermeknél** egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után fizikai értelemben közel ép hallás mérhető.
- Fejlesztésük fő iránya döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazása (beszédértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével, és fejleszhetőségük, fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától, a család aktív együttműködésétől, hisz a minél korábban végzett hallásjavító műtét előtti és utáni pedagógiai rehabilitációs és rehabilitációs fejlesztés, szülői támogatás, foglalkozás – valamint azzal párhuzamosan -, az audiológiai gondozás eredményezi a nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását).
- Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van (többségében óvodai, szükség esetén logopédiai csoport), ahol teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges – pszichés fejlődés zavara miatt – beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk, valamint a családi háttér, a fogadó intézmény integrációs szintje, speciális pedagógiai megsegítés.
- **A halmozottan fogyatékos hallássérült óvodás korú gyermekek esetében** a hallás különböző mértékű csökkenésén kívül még más (esetenként mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy pszichés fejlődés zavara) fogyatékoság is súlyosítja a fejlesztés lehetőségét (a velük való foglalkozás döntően a szurdopedagógia és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszerek kombinációival, egyéni fejlesztési terv alapján történik), és fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Hallássérült gyermekek számára elfogadó környezet kialakítása.
- Az elvárások a súlyosság mértékéhez, valamint a gyermekek fejlődési üteméhez való igazítása.
- Szakirányú végzettséggel rendelkező gyógypedagógussal (szurdopedagógus, logopédus, gyógypedagógus stb.) való együttműködés szakvélemények alapján.
- A szakemberekkel való együttműködés feltételeinek biztosítása.
- Az egyéni fejlődést szolgáló, megfelelő mennyiségű és minőségű eszköz biztosítása.
- A szülőkkel folytatott állandó konzultáció, tapasztalatcsere és segítségnyújtás módszereinek kidolgozása, gyakorlása (nyílt, őszinte, empatikus, befogadó kapcsolattartás kiépítése, melynek segítségével közösen érhetünk el eredményeket).

Az integráció általános óvodai elvei

Felvállalt feladatunk legnagyobb előnye, hogy a hallássérült kisgyermek halló gyermekcsoportba kerülnek, és az intézményes nevelés részesévé válnak. Nevelésünk és fejlesztésünk csak az adott specifikum részéről jelent különbséget társaikkal szemben. Az óvodapedagógusok felelőssége, a szülők partnersége, valamint az állandó és folyamatos gyógypedagógusi támogatás elengedhetetlen és nélkülözhetetlen.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, terapeuta segíti. Közreműködése elengedhetetlen feltétele a sajátos nevelési igényű gyermek integrációjának, és kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére. Az integráltan fejlesztett gyermek számára biztosítani kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz.

Sikerkritériumnak a gyermek beilleszkedése, egyenlő hozzáférése a foglalkozásokhoz, önmagához mért fejlődése tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

- Az együttneveléskor érvényesül a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása (a módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz).
- A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus, aki
  - szükség szerint egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
  - a foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket választ,
  - egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
  - alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
  - együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

Az integrált nevelés szükséges elemei:

- Az integrációt az egész nevelőtestületünk vállalja.
- Az integrációra kijelölt csoportok óvodapedagógusainak munkáját a teljes alkalmazotti közösségünk támogatja.
- A teljes körű támogatás mellett intézményünk pozitív légköre, szakmai, emberi segítő háttere is fontos szempont.
- Az integrálhatóság minden egyes esetben egyéni döntést igényel, és minden körülményt figyelembe kell vennünk.

- A kisgyermek csoportba történő elhelyezése előtt az óvónők személyesen találkoznak a szülőkkel, a gyermekekkel.
- A csoportok kialakításához az intézmény vezetősége figyelembe veszi az óvodapedagógusok véleményét, tapasztalatait.

Az SNI gyermekek intézménybe kerülési feltételei:

- A tanulási képességeket vizsgáló rehabilitációs bizottság vagy szakértői és rehabilitációs bizottság véleménye, döntése alapján.
- Egészséges társak között csak akkor nevelhetők, ha önmagukra, illetve társikra nem jelentenek veszélyt.
- Az óvodában zajló közös tevékenységekbe részben, vagy teljesen bevonhatók.
- Szükségleteiket képesek jelezni társaik és a felnőttek felé.
- Elemi szinten felnőtt (óvodapedagógus, dajka) segítséggel el tudják látni magukat.
- Képesek kommunikációs kapcsolatot teremteni az óvodapedagógussal, gyermekekkel (fontos elem, hogy a környezet is képes legyen kontaktust teremteni a kisgyerekekkel).

A Szakértői Bizottság által kiadott szakvéleménynek tartalmaznia kell:

- az SNI tényének megállapítását és okait;
- az integrált nevelés lehetőségét;
- nevelési javaslatokat és fejlesztési területeket;
- a kijelölt intézmény nevét;
- a kontroll vizsgálatok idejét.

Az integrálás kapcsolatrendszer, partnerei:

A feladat végrehajtásának elengedhetetlen feltétele az olyan partneri kapcsolatok megléte, melyek eredménye biztosítja az együttműködést a szülők, a gyógypedagógus és az óvoda között.

A szülők szerepe:

Alapvető és lényeges eleme az integrációs folyamatnak. Rendkívül nagy szerepet játszik abban, hogy az óvodai beilleszkedés sikeres legyen. A szülő, az óvodapedagógus informátora, segítője. Az együttműködésben ügyelni kell a helyes kidolgozására. Az adott körülmények figyelembevételével gondot kell fordítani a megértés, a segítségnyújtás tényezőire és helyes arányaira.

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése érdekében speciálisan képzett szakemberekkel alakítunk ki együttműködést.

A gyógypedagógus szerepe:

- Megismerkedik a fogadó óvodapedagógusokkal és ismerteti a maga segítő szerepét.
- Tájékozódik a gyermek erősségei és gyengeségei felől.
- Felhívja az óvodapedagógus figyelmét a szakirodalmi és segítő szervezetekre.

- Szükség szerint tájékoztatja az intézmény többi pedagógusát.
- Segíti a gyermekcsoportot.
- Hospitál.
- Nyomon követi a gyermek fejlődését.
- Kapcsolatot tart fenn a szülőkkel.
- Közvetlenül foglalkozik a sérült gyermekkel, elsősorban olyan területen, amely az ő szaktudását igényli.
- Koordinálja a rehabilitációs foglalkozásokban résztvevő más szakemberek munkáját (pl.: logopédus, pszichológus stb.).
- A megsegítés mértékét és típusát ő határozza meg.

A gyógypedagógus feladatai:

- Fejlesztési tervek elkészítése.
- A szakértői vélemények érvényességének nyomon követése.
- Egyéni és kiscsoportos fejlesztések, valamint igény és lehetőség szerint páros vezetésű csoportfoglalkozások tartása.
- Folyamatos és naprakész kapcsolattartás az érintett gyermekek pedagógusaival, szüleivel.
- Félévente írásbeli értékelés készítése a fejlesztésben részesült gyermekekről, közös konzultáció keretében ezek megosztása és megbeszélése az érintett óvodapedagógusokkal.
- Team munka pedagógusokkal, gyógypedagógusokkal, logopédusokkal, pszichológusokkal.
- Szükség és igény szerint további konzultációkat, megbeszéléseket biztosítanak/kezdeményeznek a pedagógusok számára.
- Nevelőmunkát segítő alkalmazottaknak igény és lehetőség szerint szakmai segítségnyújtás, esetmegbeszélések szervezése.
- Szülőkkel való kapcsolattartás
- Félévente legalább egy, szükség szerint több alkalommal tájékoztató, valamint együttműködést erősítő fogadó órák biztosítása a szülők számára.
- Szakmaközi kapcsolattartás
- Utazó gyógypedagógusokkal
- Szakértői Bizottsággal
- Szakszolgálat gyógypedagógusaival, logopédusaival, pszichológusaival
- Egyéb szakemberekkel pl. óvoda pszichológusaival
- Munkaterv szerint részvétel az intézményi Gyógypedagógusok – Pszichológusok munkacsoport foglalkozásain.

Az óvoda és alkalmazottak szerepe:

Minden esetben Szakértői Bizottsági döntés alapján, szakmai szempontokat mérlegelve kerülhetnek hallássérült gyermekek óvodánkba. Az intézményvezető feladata, hogy pozitív érzelmi légkört alakítson ki és tartson fenn a nevelők között, a csoportokban, illetve az egész

intézményben. Nagyon fontos az óvoda teljes szülői közösségének megnyerése, felkészítése a befogadó, elfogadó attitűd gyakorlásához.

Az óvodapedagógusok, dajkák szerepe:

A hallássérült kisgyermek integrálása a halló gyerekközösségbe nagy kihívást jelent az óvodapedagógusok és a csoportban tevékenykedő dajkák számára. Az ő kezükben van annak lehetősége, hogy meleg, elfogadó, szeretetteljes kapcsolat alakuljon ki a hallássérült gyerek és a csoport tagjai között. Az intenzív együttlét lehetőséget terem a nyelvfejlődésen túl, a szociális beilleszkedéshez is. A felelősséget elsősorban az óvónő vállalja a SNI kisgyermek sikeres fejlődéséért, haladásáért a mindennapok során. Ebben a folyamatban feltétlenül és hatványozottan fontos, hogy állandó segítők legyenek az óvodapedagógusnak a gyermek szülei, valamint a fejlesztésben segítséget nyújtó szakemberek.

Az óvodai nevelés és fejlesztés elvei az SNI gyermekre vonatkozóan:

- A fejlesztést csak komplex kivizsgálás után szabad megkezdeni.
- Az óvodapedagógus türelmes, nyugodt érzelmi támaszt biztosító hozzáállása elengedhetetlen.
- Az ismeretnyújtás fokozatainak kis lépésekben történő lebontása, tervezése, végrehajtása fontos szempont.
- Cselekvésbe ágyazott gondolkodás figyelembevétele.
- Munkához való időtöbblet biztosítása.
- Nagy mennyiségű, változatos ingerek (mozgás, látás stb.) biztosítása a tapasztalatok bővítése érdekében.
- Alapmozgások kialakítása, fejlesztése.
- Szociális készségek fejlesztése.
- Önkiszolgálás fejlesztése.
- Kognitív funkciók fejlesztése.
- Adekvát játékhasználat segítése.
- Változatosság biztosítása.
- Tudatos önállósága nevelés.
- Egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés.
- Eltérő terhelhetőség figyelembevétele.
- A fejlesztés folyamatában a szakemberekkel rendszeres megbeszélés, tapasztalatcsere.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Felkészül a hallássérült kisgyermek fogadására.
- A csoportszoba berendezését esetleg átrendezi (ezzel növelni lehet az akusztikai hatásokat, növelni lehet a figyelem felkeltés lehetőségeit is).
- Félkör alakú ülésrendet alakít ki csoportos foglalkozások alkalmával - a hallássérült gyerekre való tekintettel -.
- Biztosítja, hogy a sérült kisgyermek mindig vele szemben foglaljon helyet, hogy jól láthassa őt, illetve társait.

- Úgy szervezi a csoport elhelyezkedését, hogy a hallássérült gyermek lehetőleg ne kerüljön fényel-ablakkal szembe, mert a szemébe irányuló erős fény, nap zavarja a szájáról olvasást.
- Gyakran meggyőződik arról, hogy a gyermek érti-e az elhangzottakat, amennyiben nem, úgy gyakori ismétléssel erősíti meg az információkat, fogalmazza át a mondatokat, mutatja be a cselekvést, lehetőleg a gyerekekkel szembe helyezkedve.
- Az ép gyerekeket felkészíti hallássérült társuk érkezése előtt.
- Nyíltan és őszintén tárja fel a másság jegyeit a csoportba járó gyermekeknek, rámutatva a segítség, elfogadás, befogadás természetességére.
- Felkészíti a csoporthoz tartozó dajkát a sérült gyermek fogadására (fontos a gyakorlati segítségnyújtás technikai bemutatását, az egyéni bánásmód módszereit részletesen megbeszélni, kidolgozni).
- A hallássérült gyermekkel való kommunikáció megkönnyítése érdekében élénk mimikai kifejezés és természetes gesztusok alkalmazása.
- Módszertani segítség lehet a vizuális szemléltető eszközök alkalmazása (fénykép, rajz, tárgyak, bábok stb.) a jobb megértés, az anyagfeldolgozás céljából.
- Igénybe veszi a szülői és a szakemberek által adott tanácsokat (az otthon már bevált segédeszközök, és a szakember személyre szabott javaslata nagyban segíthetik a fejlesztést).
- Kialakítja, megszervezi a hallássérült gyermek bekapcsolódását a mindennapi feladatok végrehajtásába, lehetőséget teremt a gyermek ünnepeken, versenyeken való részvételének (hiszen ezek által válik egyenrangú tagjává az óvodai közösségnek).

Az intézményben végezhető egyéni fejlettségmérés elvei:

A kisgyermek önmagához képest történő fejlődésének mérése, értékelése az óvodai gyakorlatban elfogadott érték. A sajátos nevelési igényű gyermekek sérüléseikkel összefüggő területeken nem, vagy csak bizonyos mértékű késéssel érik el az átlagos teljesítményt.

Esetükben tekintetbe kell venni:

- a szóbeli közlések, utasítások megértésének hiányát, szókincsükben is lemérhető hiányosságait,
- az egyes kognitív képességek (akusztikus figyelem, emlékezet) sajátos fejlődését,
- a gyermek kifáradásának tényét, mely kihat figyelmére is,
- a verbális képességekre (a sérülés súlyosságától függően a szókincs, a grammatikai képességekre is kihatnak, azok elmaradását is eredményezhetik),
- az adott gyermekekre jellemző egyéb sajátosságok (melyeket az óvodapedagógus figyel meg, melyek teljesítésére befolyással lehetnek),
- a gyógypedagógus, logopédus, a szülők egyöntetű tapasztalatai (ezek egészíthetik ki az óvónő megfigyeléseit, és toldhatják meg a fejlettségmérés eszközeit).

Egyéni fejlesztési terv:

Az egyéni fejlesztési terv mindig egy adott gyermek részére készül. Biztosítja a fejlesztő munka fázisainak egymásra épülését, meghatározza a mérések helyét, idejét, megfogalmazza az új fejlesztési célokat. Kiindulópont az adott gyermek állapota, mozgása, beszéde, figyelve,

emlékezete stb. (más szakember véleménye). Az óvodai nevelés egész időtartamára vonatkoztatva folyamatos és következetes alkalmazkodást tesz lehetővé. Az egész napos életrend minden mozzanatához kapcsolható és biztosítja a kisgyermek jó közérzetét. Az egyéni fejlesztési terv készítésében döntő a fejlesztést végző, illetve a fejlesztési tervet készítő pedagógus kompetenciája, pedagógiai kultúrája, empátiája. Az egyéni fejlesztési terv akkor válik hatékonyá, ha az szorosan illeszkedik a nevelési programba, épít a gyermek érzelmi motivációjára, kapcsolódik a spontán tevékenységekhez.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Integrálódik a közösségbe.
- Adott sérülése, fogyatékosága, rendellenessége mellett, közösségben egészséges, harmonikus személyiséggé formálódik.
- Rendelkezik azokkal a testi, szociális és értelmi képességekkel (a fejlesztéseknek köszönhetően), amelyek az iskolába lépéshez szükségesek, amelyek alkalmassá teszi őt az iskolai életre.

X.1.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek fogalma:

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek (BTMN) olyan gyermek, aki életkori sajátosságaihoz képest tartós vagy átmeneti nehézséget mutat a társas beilleszkedésben, a tanulásifolyamatok elsajátításában, vagy a magatartás szabályozásában.

- Nem azonos a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekkel, mivel nehézségei nem minősülnek fogyatékoságnak.
- Jellemzően tanulási, figyelmi, viselkedés szabályozási, kommunikációs vagy szociális készségekben mutat elmaradást, de megfelelő pedagógiai, fejlesztőpedagógiai támogatással sikeresen fejleszthető.
- A nehézségek lehetnek átmenetiek vagy tartósak, enyhébb vagy súlyosabb fokúak, és befolyásolják a gyermek óvodai, iskolai előmenetelét.

Ha a gyermek, a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő pedagógiai ellátásra jogosult. A fejlesztő pedagógiai ellátás (ami a gyermek felzárkóztatására és készségfejlesztésére irányuló kötelező foglalkozás) óvodás korú gyermek esetében nevelési tanácsadás és óvodai nevelés keretében valósítható meg.

Célok a BTMN gyermek fejlesztésével (kudarcai halmozódásának elkerülésével, támogatásával és segítésével, valamint hátránya/hátrányai leküzdésével) kapcsolatban:

- Beilleszkedésének támogatása a kortárs közösségbe a többi gyermekkel együtt (részben vagy egészben) történő integrált neveléssel.
- A személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.
- Egyéni szükségleteihez igazodó pedagógiai és fejlesztő tevékenység biztosítása.
- A kirekesztés tényének megszüntetése az óvodai nevelés területén.
- Az iskolai beilleszkedést, tanulási képességeket előkészítő funkciók erősítése.

- Pozitív eredmény elérése, hogy a gyermek szakértői vélemény által megállapított beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézsége megszűnjön, vagy jelentősen csökkenjen, gyengüljön, ritkább és kisebb súlyú konfliktusokat eredményezzen, mint korábban, s így viselhetőbbé, kezelhetőbbé váljon a gyermek számára.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermek fejlődésének nyomon követése, dokumentálása, differenciált fejlesztés biztosítása.
- Az óvodapedagógus és a fejlesztőpedagógus közös munkája a gyermek képességeinek kibontakoztatása érdekében.
- Kapcsolattartás a szülőkkel, tanácsadás a család számára.
- Együttműködés a pedagógiai szakszolgálatokkal, szükség esetén további vizsgálat, terápia kezdeményezése.

A fejlesztőpedagógus feladatai:

- A pedagógiai szakszolgálat szakvéleménye, javaslata alapján egyéni vagy kiscsoportos fejlesztő foglalkozások tartása.
- Az óvodapedagógus munkájának segítése a differenciálásban, módszertani támogatás nyújtása.
- Kapcsolattartás a szülőkkel: rendszeres visszajelzés a gyermek fejlődéséről, otthoni lehetőségek javaslata.
- Együttműködés más szakemberekkel (logopédus, pszichológus, gyógypedagógus).

A BTMN gyermeket segítő, támogató pedagógiai módszertani technikák, szempontok lehetnek:

- Rövid és egyszerű instrukciók használata a nevelési-oktatási folyamatban, szükség szerint ismétljék meg azokat.
- A pedagógus ne csak mondja, hanem több csatornán keresztül erősítse is meg az anyagot (szemléltetés, cselekedtetés, taktilis, kinezetikus megerősítés).
- Az auditív észlelési nehézségek esetén, illetve a verbális közlések „múlандósága” okán minél több vizuális, taktilis (képek, szemléltető eszközök stb.) segítség nyújtása.
- A motiváció fenntartásához a gyermek számára megfelelő haladási tempó alkalmazása és az egyéni tanulási folyamat tervezése.
- A gyermek kitartásnak, figyelmének fenntartása valósághoz közeli problémák, feladatok adásával.
- A BTMN gyermek lehetőség szerint úgy üljön, hogy folyamatosan a vele foglalkozó felnőtt látóterében legyen. (A figyelem fenntartásának ez is lehet egy egyszerű, praktikus eszköze.) Mindenképp oda üljön, ahol biztonságban, nyugalomban lehet. (Kevesebb a zavaró, figyelemelterelő inger.)
- Gyakorlatorientált nevelés-oktatás, amelyben az elméleti ismereteket, összefüggéseket valamely gyakorlati tevékenységekkel kapcsolják össze (megnézik, meghallgatják, modellezik, elkészítik, bemutatják, előadják, lerajzolják, megszemélyesítik stb.).

- A gyermekkel foglalkozó felnőtt gyakori - segítő jellegű - ellenőrzése annak érdekében, hogy még időben (a lemaradás, kihagyás kezdetekor) felismerje: a gyermek pl. megfelelően értelmezte-e a feladatokat, követi-e a feladat végzését.
- A BTMN gyermek teljesítményének értékelésekor fontos, hogy az elvárások igazodjanak a tanuló fejlődésének üteméhez. Így elért eredményeire személyre szabottan kaphat megerősítést. A képességeinek megismerése, tiszteletben tartása, az ahhoz való igazodás elengedhetetlen a nevelési- oktatási folyamatunkban.
- Egyértelmű, világos keretek, szabályok és napirend létrehozása, betartása, határozott felnőtt irányítás, tudatos foglalkozásvezetés.
- A BTMN gyermek érzelmi, hangulati, (esetleges) figyelmi nehézségei miatt fokozott odafigyelésre, a pozitívumok kiemelésére, jutalmazására javasolt. Pl. pozitív ösztönzés, eredmény-érdekeltség a magatartási szabályozásban.
- Fontos, hogy a tevékenység, fejlesztés ne terhelje túl a gyermeket.
- A stressz-helyzetek lehetőség szerinti csökkentése a gyermek életében. Érzelmi kontroll erősítése (például várakozási helyzet kitöltése, közös tervkészítés problémás szituációra).
- Társas kapcsolatok kialakítása a szociális interakciók pozitív befolyásolása, támogatása céljából. Magatartás befolyásolása (szabályok közös kialakítása, lehetőségadás az érzelmi feszültségek levezetésére, biztonságérzet adása, a következmény módszerének használata büntetés helyett).
- Gyakori, pozitív visszajelzések a sikerélmény érdekében. A BTMN gyermek óvodai nevelése-oktatása során kiemelt célunk önbizalmának, egészséges énképének alakítása, erősítése; mentális egészségének megőrzése. Fontos feladatunk érzelmi, hangulati, figyelmi nehézségei miatt a fokozott odafigyelés, a pozitívumok kiemelése, megerősítése. A gyermek esetleges szorongásait mindenképp megpróbáljuk oldani, elegendő időt kell hagynunk érzelmei kifejeződésére és megbeszélésére.
- Az óvodai nevelés keretei között segítjük önértékelésének fejlődését. A gyermek erősségeire építjük a fejlesztési célokat, feladatokat, és az eredményesség érdekében mindig törekszünk egyénre szabottan haladni, fejleszteni.
- A gyermek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg a fejlesztés során alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert. A fejlesztések a gyermek számára mindig a megfelelő és szükséges területeken valósulnak meg.

X.1.3. Kiemelten tehetséges gyermek

Tehetséggondozás

Az intézményes tehetséggondozás megalapozása óvodás korban kezdődik el. Mindaz, amit a 3-6 éves gyermekek megmutatnak magukból az óvodában az egyes tevékenységi területeken, viselkedésben, produktivitásban, elegendő ahhoz, hogy egy óvodapedagógus, aki nyitott szemmel, szívvel, füllel szemlél, felfedezze, de legalább megsejtse ezekben a korai életkorokban, hogy egyes gyermekeknek, milyen átlagon felüli adottságai, tehetsége utaló jegyei vannak.

Cél:

- A gyermeki személyiség teljes kibontakoztatása, képességeinek, kreativitásának magasabb szintre fejlesztése.
- Annak elősegítése, hogy a gyermekek azzá váljanak, akivé hajlamaik és adottságaik által válhatnak.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Tisztában van a tehetség fogalmával, annak összetevőivel, az egyes tehetségterületekkel.
- Felismeri az óvodás gyermekben a tehetségre irányuló hajlamot, tehetségígéretet, lehetőségeket teremt számukra a mielőbbi kiteljesedésre.
- Megteremti az esélyegyenlőség feltételeit az óvodai nevelésben.
- Különleges bánásmódot biztosít minden kiemelt figyelmet igénylő, tehetséges gyermeknek a csoporton belül (szem előtt tartva, hogy az óvodások esetében még „csak” kibontakozásra váró tehetségcsírákról beszélhetünk és nem tehetségről).
- Harmonikus, inger gazdag környezetet teremt, melyben a gyermekek meg tudják mutatni adottságaikat.
- Folyamatosan, sokoldalúan megfigyeli minden gyermek viselkedését, reakcióit, motiváltságát, kreativitását különböző helyzetekben.
- Egyénileg és csoportosan, komplex és sokrétű feladatadással biztosítja a kiemelkedő képességek megmutatkozását.
- Felfigyel a főbb tehetségességre utaló jegyre: a minden adott életkort meghaladó megoldási kísérletre, a nagyfokú, tartós érdeklődésre, a kitartó figyelemre, és az elmélyült munkavégzésre.
- A tehetségcsíráknak csoporton belül (a napi tevékenységbe építve, egyéni feladatadásokkal, komplex, érdekes tevékenységek biztosításával, differenciálással, a legtesthezállobb helyzetek megteremtésével) biztosítja a tőlük telhető legmagasabb szinten való megnyilvánulás, kibontakozás lehetőségét.
- Figyelembe veszi, hogy a legtöbb tehetség egy-egy speciális területen hoz létre kiemelkedő teljesítményt, mely azt is jelenti egyben, hogy nem minden képessége kimagasló.
- Megfigyelése nem csak a speciális képességek vizsgálatára irányul, hanem a tehetség egyéb összetevőire is: a kreativitásra, a nagyfokú érdeklődésre, kitartásra, az emocionális stabilitásra is.
- Kiemelt figyelemmel fejleszti a gyermekek speciális képességeit, erős oldalát.
- A tehetségcsírákat olyan ismeretanyaghoz juttatja, mely érdeklődésüknek, adottságaiknak megfelel, miközben erősödik gyengébb oldaluk is.
- Átfogóan alapozza meg az általános képességeket, melyek hozzájárulnak a nem spontán módon megnyilvánuló, kiemelkedő képességek előcsalogatásához.
- Fejleszti a gyermek kiemelkedő képességeivel összefüggő gyengébb területeit, részképességeit is.
- Törekszik a hiányosságok, a lemaradás okának feltárására is.

- Egyéni fejlesztési tervet ír, ezzel biztosítja a csoportban folyó tudatos tehetségsegítő munkát.
- Elismeréssel, sok dicsérettel segíti a tehetségcsírák kibontakozását, az egyéni megoldásokat, alkotásokat.
- Elősegíti a tehetségcsíráknál az énkép erősítését, a saját értékek tiszteletét.
- Szem előtt tartja, hogy a kiemelkedő adottságokkal rendelkező óvodás számára is éppúgy fontosak a kortárs kapcsolatok, a szeretet, az odafigyelés, a játék, a pihenés, az óvodai élet mindennapjainak megélése.
- Aktívan együttműködik a szülőkkel, kölcsönös információcsere keretében folyamatosan tájékoztatja őket a gyermek fejlődéséről, adottságairól, lehetőségeiről.
- A közösségen belül kiemelt figyelmet fordít a különbözőségek és egymás elfogadására, az érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtésére.

X.2. A gyermek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek

Gyermekvédelem

A gyermekvédelem védő-óvó funkciója a 3-7 éves korú gyermekek életkori kiszolgáltatottsága miatt minden óvodás gyermekre figyelemmel van. Az óvoda, a gyermekvédelem egyik legfontosabb „jelző intézménye”, ahol a gyermekek a nap jelentős részét töltik. A gyermekek jogairól szóló, és a gyermekvédelmi törvényt alapul véve óvodánkban olyan pedagógiai tevékenységet folytatunk, amely kizárja, hogy bármelyik óvodásunk bármilyen oknál fogva hátrányos, vagy megkülönböztetett helyzetbe kerüljön. Munkánk során a gyerekek mindenek felett álló érdekét tartjuk szem előtt.

Hátrányos helyzetű gyermek:

Az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontjában a gyermeket együtt nevelő mindkét szülő,
- a gyermekét egyedül nevelő szülő, illetve a családba fogadó gyám legmagasabb iskolai végzettsége alacsony,
- a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontjában a gyermeket nevelő szülők bármelyike, vagy a családba fogadó gyám a szociális törvény szerinti aktív korúak ellátására (foglalkoztatást helyettesítő támogatás vagy rendszeres szociális segély) jogosult,
- a kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként tartotta nyilván a munkaügyi központ (az alacsony foglalkoztatottság fennállását az eljáró hatóság ellenőrzi),
- a gyermek szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben, vagy az eljárás során felvett környezettanulmány szerint félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéshez szükséges feltételek (elégtelen lakókörnyezet, illetve lakáskörülmény).

Halmazottan hátrányos helyzetű gyermek:

- az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében a fenti három körülmény közül (alacsony iskolai végzettség; alacsony foglalkoztatottság; elégtelen lakókörnyezet, lakókörülmény) legalább kettő fennáll,
- a nevelésbe vett gyermek és az utógondozói ellátásban részesülő, tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

Veszélyeztetett gyermek:

Hazánkban a Gyermekvédelmi Törvény szerint a veszélyeztetettség a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátló, akadályozó állapot, magatartás vagy körülmény.

A veszélyeztetett gyermek tehát az a gyermek, akit alapvető fizikai és pszichológiai szükségletei tekintetében elhanyagolnak, vagy bántalmaznak.

Veszélyeztetett helyzet fokozatai:

- alacsonyfokú veszélyeztető magatartás
- mérsékelt súlyos veszélyeztető magatartás
- nagyon súlyos veszélyeztető magatartás
- életveszélyes veszélyeztetettség

Veszélyeztetettség okai:

- környezeti (család, család szerkezet, nevelési hiányosságok, erkölcsi fejlődést veszélyeztető környezet, lakásviszonyok),
- gyermekvédelmi gondoskodást igénylő körülmények,
- gyermek személyiségében mutatkozó ok,
- anyagi ok,
- egészségügyi ok,
- egyéb ok.

Cél:

- A veszélyeztetettség, a hátrányos helyzet korai felismerése, okainak feltárása.
- Segítségnyújtás a károsító tényezők megszüntetése érdekében (a gyermek személyiségi jogainak tiszteletben tartásával).

Az óvodapedagógus feladatai:

- Megteremti a testi-, érzelmi-, értelmi-, szociális fejlődés feltételeit, biztosítja a biztonságos, egészséges, derűs környezetet.
- Megismeri, feltérképezi családlátogatás alkalmával az érkező gyermek családi háttérét, környezetét.
- Kiszűri a hátrányos és veszélyeztetett helyzetű gyermeket.
- Feltárja az okokat az információk összegyűjtésével, értékelésével (óvodapedagógus, gyermekvédelmi megbízott, intézményvezető).

- A lehető legjobb megoldás megkeresésével, alkalmazásával csökkenti, megszünteti a problémát.
- Utólagosan értékeli a megoldás sikerét.
- Felzárkóztatja a szociálisan hátrányos helyzetben lévő gyermekeket.
- Igyekszik megelőzni a gyermekeket veszélyeztető körülmények bekövetkeztét.
- Segítőkész odafigyeléssel, türelemmel, szeretettel alakítja, szilárdítja meg a gyermek biztonságérzetét.
- Segíti a gyermek beilleszkedését baráti kapcsolatai támogatásával, a különbség elfogadásával.
- Segítőszándékú együttműködést ápol a szülőkkel.

A gyermekvédelmi tevékenység tartalma, szervezeti formái, módszerei:

- Az óvodapedagógusok év elején az új gyermekek adatait begyűjtik, a régiekét felülvizsgálják.
- A gyermekvédelmi helyzetek pontos felismerése, kezelése tőlünk nagy tapintatot, a szülők felé fordulásban empátiás készséget, meggyőző és megértő magatartást kíván.
- A gyermekvédelmi megbízott a csoportok óvodapedagógusaival és az intézmény vezetőjével együttműködve végzi munkáját.
- Elsőként pedagógiai eszközökkel igyekszünk segíteni, ha ez nem célravezető, akkor irányítjuk szakszolgálathoz a szülőt.
- Alapos megfigyelés, konzultálás alapján tesszük meg azokat a pedagógiai, szociális vagy egyéb intézkedéseket, amelyet az adott eset megkíván.
- Munkánkat 2018. szeptember 01. napjától a GYVT 40. §-a értelmében kihelyezett szociális segítő munkatárs is támogatja, aki a gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer tagjaival együttműködve a megelőző és elérő szolgáltatások nyújtásával lehetőséget biztosít a gyermekek és családjuknak, az óvoda közösségének a szociális/gyermekvédelmi problémák felismerésében, megoldásában.

Az esélyegyenlőséget szolgáló és a diszkriminációmentességet biztosító óvodai szociális segítő tevékenység konkrét célja:

- A gyermekek, a pedagógusok és a szülők részére adekvát szakmai segítségnyújtás.
- Az elsődleges prevenció segítése.
- Az észlelő- és jelzőrendszer működésének segítése.
- Az óvodapedagógusok munkájának szakmai segítése, megerősítése.
- Egységes szemléleten alapuló szociális segítségnyújtás megszervezése.
- A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek helyzetét javító szolgáltatások nyújtása, lehetőségeik maximális kihasználása érdekében.
- A veszélyeztetett gyermekek kiszűrése szociális jólétük javítása érdekében.

Az óvodapedagógus feladata:

- Felismeri a problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket és okokat (az óvodavezetővel egyeztetve, és szükség esetén a szociális segítő kollégával együttműködve) szakember segítségét kéri.
- Biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, szükség esetén védő – óvó intézkedésre tesz javaslatot.
- A szülőkkel együttműködő kapcsolatot alakít ki (családlátogatások, fogadóórák keretében), preventív gyermekvédelmi tevékenységet folytat (a szülőket tájékoztatja, szakemberhez irányít, pedagógiai véleményt készít).
- A feltáró munka után megtervezi, majd megvalósítja a felzárkóztatást, tehetség gondozást.
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően, javaslatot tesz szociális támogatásukra.

X.3. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek

Az óvoda kiemelt feladata, hogy a tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek számára is biztosítsa a teljes körű óvodai nevelést, az egészségi állapotuknak megfelelő feltételek mellett.

Nevelési elveink középpontjában a gyermek testi-lelki biztonsága, jólléte és egyéni szükségleteinek figyelembevétele áll. A tartós gyógykezelésből fakadó sajátosságok (pl. terhelhetőség, pihenési igény, mozgáskorlátozottság, rendszeres gyógyszeres kezelés) az óvodai élet minden területén rugalmas szervezést és fokozott pedagógiai érzékenységet igényelnek.

Pedagógiai munkánk során:

- biztosítjuk a gyermek számára a befogadó, támogató és elfogadó óvodai környezetet,
- egyéni bánásmódot alkalmazunk a terhelhetőséghez igazodva,
- gondoskodunk a pihenés, játék és mozgás egyensúlyáról,
- szükség esetén elsősegélynyújtási, illetve gyógyszerbeadási protokollt követünk,
- folyamatos kapcsolatot tartunk a szülőkkel és az egészségügyi szakemberekkel,
- segítjük a gyermek közösségi beilleszkedését, a társak érzékenyítését és az empátia fejlesztését.

Célunk, hogy a tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek lehetőségeikhez mértén teljes értékűen vehessenek részt az óvodai élet mindennapjaiban, tapasztalhassák meg a közösséghez tartozás élményét, és fejlődésük során támogató, biztonságos közeg erősítse önbizalmukat és önállóságukat.

XI. Az óvoda kapcsolatrendszere

Az intézményünkbe járó gyermekek nevelése csak a szülőkkel együttműködve lehet eredményes. Óvodai módszereink a családi nevelést egészítik ki. A gyermekek érdekében szoros kapcsolatot ápolunk a szülőkkel, hogy minél alaposabban megismerhessük szokásaikat, óvoda előtti életüket, fejlődésük menetét. A szülők nevelő partnereink, akikkel közösen tudunk dönteni egy-egy nevelési helyzet megoldásában. Fontosnak tartjuk a gyermekek egyéni

fejlődéséről való folyamatos tájékoztatásukat is. Lényeges, hogy mindezt tapintatosan, hitelesen, szakmai tudásunk és felkészültségünk legmagasabb szintjén valósítsuk meg. A családokkal való kapcsolattartás csak kölcsönös bizalom alapján működhet, amit nekünk óvodapedagógusoknak kell megalapoznunk. Érezniük és tudniuk kell, hogy tiszteljük őket és gyermeküket. Szeretettel gondoskodunk az óvodásokról, neveljük, fejlesztjük és ápoljuk őket. Törekvésünk az, hogy saját személyiségünkkel, magatartásunkkal példaként álljunk a családok előtt.

XI.1. A kapcsolattartás formái

XI.1.1. Beiratkozás

A törvényben előírt módon és időben szervezzük az intézményünk körzetébe tartozó gyermekek beiratkozását a soron következő nevelési évre. A beiratkozás rendjét a központi hirdetésménnyel egy időben, az intézmény honlapján is megjelenítjük, a jelentkezni vágyók tájékoztatása céljából.

A beiratkozás rendje a következő információkat tartalmazza:

- a beiratkozás napját, időpontját,
- a beiratkozás épületen belüli helyét,
- a beiratkozást vezető személy nevét (általában ezt az intézményvezető végzi, akadályoztatása esetén az általa megbízott helyettese teljesíti a feladatot),
- a beiratkozáshoz szükséges dokumentumokat.

XI.1.2. Szülői értekezlet

Mindig a tájékoztatás, informálás a célja. Lehetőséget teremtünk általa a közös gondolkodásra, az intézmény, a gyermekcsoport életével kapcsolatos kérdések megvitatására legalább két alkalommal az év folyamán.

XI.1.3. Ismerkedési délelőtt

Lehetőséget teremtünk az újonnan érkezőknek, hogy a nevelési év elkezdése előtt a szülők gyermekükkel együtt megismerhessék az intézmény dolgozóit, a csoport pedagógusait, dajkáit és megszerezzék első benyomásukat az intézményről, leendő csoportjukról.

XI.1.4. Családlátogatások

Az új gyermekeket óvodába lépés előtt az óvodapedagógusok saját otthoni környezetükben keresik fel, az oldottabb ismerkedés, és a befogadás megkönnyítésének érdekében. A látogatásokat a nyári hónapokra időzítjük. Kötetlen beszélgetések lehetőségének megteremtését kínáljuk fel.

XI.1.5. Nyílt napok

Csoportjaink szakmai életébe engedünk a szülőknek bepillantani akkor, amikor megszervezzük a foglalkozások, az ünnepek és óvodai életünk egyéb eseményeinek bemutatását.

XI.1.6. Az óvodai szülői szervezettel (Szk) történő együttműködés változatos formái

Közvetlenül a csoportokban működtetett forma, amely a szülők és pedagógusok kapcsolatára épül, de egyben a Szülői Szervezet elnöke és az intézményvezető kommunikációs formája is.

XI.1.7. Fogadóóra

A szülő, illetve az óvodapedagógus és más óvodánkban dolgozó szakember által kezdeményezett kötetlen beszélgetés a gyermek fejlettségéről, esetleges nevelési problémákról.

XI.1.8. Közös programok szervezése

Ünnepek, színházlátogatások, szabad programok lebonyolítása.

XI.2. Óvoda – bölcsőde

Néhány kisgyermek a környező bölcsődék valamelyikéből érkezik óvodánkba. Lényeges lehet személyiségük alaposabb megismerése érdekében, hogy felvegyük gondozónőikkel a személyes kapcsolatot. Ez megkönnyítheti az intézményváltás okozta szorongások oldását, a beilleszkedés elősegítését. Már az óvodába lépés előtt találkozhatunk és felkészülhetünk az egyes nevelési problémák kezelésére is. Lényeges szempont számunkra, hogy a két különböző, de egy célt szolgáló intézmény szakmailag minél többet tudjon egymás nevelő munkájáról.

Kapcsolattartás formái:

- kölcsönös intézménylátogatások,
- személyes tapasztalatcserék,
- szakmai továbbképzések.

XI.3. Óvoda és iskolák

Óvodánk a környékünkhöz közel található általános iskolákkal, olyan tartalmi kapcsolatra, együttműködésre törekszik, amely segít óvodásainknak betekintést nyerni az iskola világába. Lényeges a megfelelő iskola kiválasztása, hogy minden kisgyermek a saját képességeinek megfelelő iskolába kerülhessen. Információ átadással, az iskolák oktatási programjainak megismertetésével, pontos és korrekt tájékoztatással segítjük a szülőket. Fontos, hogy elismerjük, megbecsüljük egymás értékeit, mert csak így válhatunk együttműködni képes partnerekké a gyermekek érdekében.

A kapcsolattartás formái:

- kölcsönös és rendszeres intézménylátogatások,
- az iskolák programjának bemutatása,
- szakmai napok rendezése,
- osztály, valamint csoportlátogatások, bemutatók szervezése,
- a leendő tanítónők megismerése,
- nyílt napok szervezése a szülők számára.

XI.4. Egyéb kapcsolatok

XI.4.1. Fenntartó

A fenntartóval való együttműködést a kölcsönös bizalom, a problémák segítőkész megoldására való törekvés, valamint a hivatalos ügyek naprakész, folyamatos végrehajtása jellemzi.

A kapcsolattartás formái:

- folyamatos információáramlás, megbeszélések,
- vezetői értekezleteken keresztül az aktuális kérdések tisztázása,
- az óvodavezetés és az önkormányzat között folytatott hivatalos kapcsolattartás gazdasági, pedagógiai, intézményvezetési kérdésekben.

XI.4.2. Szakmai szervezetek

Kapcsolatunk a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat 2. Kerületi Tagintézményével a legszorosabb. A szülőket nevelési kérdésekben, beiskolázási gondjaink megoldásában, gyermekük fejlesztésében segítik, illetve megkönnyítik a tájékozódást az új információk között. Gyermekvédelmi területen kapcsolatot tartunk fenn a 2. kerület szociális intézmények Szociális és Gyermekvédelmi Irodával, valamint a Budapest Főváros 2. Kerületi Családsegítő és Gyermekjóléti Központtal. Egészségügyi szervekkel való együttműködés - óvodánk védőnője és a szakterületek képviselői által - működő szervezeti egység.

Kapcsolattartás formái:

- évente többször alkalomszerű egészségügyi szűrések (fejtetvesség),
- esetenként egyéni megbeszélések,
- tanköteles gyermekek iskola alkalmassági vizsgálatai,
- hallás- és látásvizsgálat, valamint fogászati szűrés.

Melléklet

I. A pedagógiai munka dokumentációi – a gyermekek fejlettségállapotának mérése

I.1. Anamnézis

Gyermek neve:

Családi környezet

- Családszerkezet: teljes / csonka / mozaik / nincs válasz
- Egy háztartásban élők száma: 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / több mint 6 / nincs válasz
- Testvérek száma: nincs / 1 / 2 / 3 / több mint 3 / nincs válasz
- Szülők iskolai végzettsége: felsőfok / érettségi / szakképzés / szakmunkás / 8 osztály / befejezetlen / nincs válasz
- Szülők munkahelye: van / nincs / anya GYED, GYES / nincs válasz
- Nyelvi környezet: anyanyelvi / kétnyelvű / többnyelvű / nincs válasz
- Pszicho-szociális hátrány: fennáll / valószínűsíthető / kizárható / nincs válasz
- Traumatikus esemény: volt / nem volt / nincs válasz

Terhesség és születés

- Hányadik terhességből és hányadik élő gyermekként született: ...
- Terhesség lefolyása: problémamentes / nehezített (betegség, fertőzés, baleset, műtét, gyógyszereszedés, stressz)
- Szülés ideje: időben / korábban / később / nincs válasz
- Újszülött állapota: felsírt / nem sírt / élesztették / nincs válasz
- Születési súly: átlagos / kisebb / extrém kicsi / nincs válasz
- Fejlődési rendellenesség: nem volt / volt / nincs válasz

Postnatális szakasz

- Korai adaptáció: zavartalan / nehezített (fertőzés, légzés-, táplálási gond stb.)
- Besárgulás: igen / nem / nincs válasz
- Újszülöttkori probléma: volt / nem volt / nincs válasz
- Táplálás: anyatejes ... hónap/év korig / nem kapott / nincs válasz

Funkciófejlődés

- Mozgásfejlődés: fordulás, ülés, kúszás, mászás, állás, járás – időben / megkésített / nincs válasz
- Beszédfejlődés: gögicselés / ciklizálás / első szavak / mondatalkotás – időben / késve
- Beszédhiba: nincs / volt / van / súlyos / nincs válasz
- Szobatisztaság: kialakult 2–3 évesen / később / nincs válasz

Egészségi állapot

- Krónikus betegség: nincs / van
- Műtét, baleset: nem volt / volt
- Betegségek gyakorisága: ritkán / havonta / gyakran
- Betegségek lefolyása: láz nélkül / hőemelkedés / magas láz / lázgörcs
- Hallás: ép / csökkent / hallókészülék
- Látás: ép / rövidlátó / távollátó / kancsal / szemüveget visel
- Mozgás: ügyes / ügyetlen / rendellenességgel küzd
- Egyensúly, koordináció: megbízható / bizonytalan
- Kézügyesség: jó / gyenge

Szocializáció és érzelmi élet

- Önkiszolgálás: önálló / kisebb segítséggel / passzív
- Játék: ülő / mozgásos / vegyes
- Társas játék: társakkal / egyedül
- Érzelmi élet: kiegyensúlyozott / hullámzó / kiegyensúlyozatlan / szorongó
- Aktivitás: átlagos / nagy / túlzott (hiperaktív)

Magatartás, figyelem

- Magatartás: kiegyensúlyozott / problémás / agresszív / veszélyes
- Figyelem: leköthető / rövid ideig tartható / csapongó

Alvási szokások

- Csecsemőkor alvás: jó / problémás / rossz
- Jelenlegi pihenés: rendszeres alvás / alkalmanként / nem alszik, de pihen / nehezen pihen / eszközhöz kötött / elutasítja
- Alvási szokások: egyedül / testvérrel / szülőkkel (szoba/ágy)
- Elalvásnál ragaszkodik tárgyhoz/személyhez: igen / nem
- Lefekvés ideje: állandó / változó
- Elalvási igény: nincs / mese / mese + simogatás

I.2. A gyermek fejlettségállapotának mérése a csoportnaplóban

GYERMEK NEVE:	Soha (0 pont)	Megjelent (1 pont)	Kialakulóban (2 pont)	Kialakult (3 pont)
NAGYMOZGÁS				
Mászókázik, csúszdázik. Elemi nagymozgásokat végez				
Képes rövid ideig (2-3 mp) egy lábon állni				
Páros lábbal ugrik egyhelyben				
Rövid (3-5 fok) lépcsőn váltott lábbal önállóan közlekedik				
Labda elrúgásánál lábát hátra és előre lendíti. Labdával egyszerű feladatokat végez				
Hátrafelé lépked				
Lábujjhegyre áll				
Rövid, keskenyebb felületen egyensúlyozva jár				
FINOMMOZGÁS				
Vékonyabb lapú könyvet, újságot lapoz. Gyurmázik				
Segítség nélkül gombol, cipzáráz				
Ollóval nyír				
Cipőfüzőjét megköti				
Szabályosan, 3 ujjal fogja a ceruzát				
VIZUOMOTOROS				
Zárt (nem szabályos) kört rajzol				
Önállóan biciklizik				
Firkálás közben lefékezi mozdulatait, vonalakat húz				
BESZÉDÉRTÉS				
Megérti az elhangzó közlést				
Megérti és végrehajtja az elhangzó utasítást, kérést				
Érti a saját személyére utaló névmásokat				
BESZÉDPRODUKCIÓ				
Elkezdődött a „mi ez?” korszak. Megfogalmazza az igényeit, szükségleteit				
Három, négyzavas mondatokban beszél				
Összetett mondatokban beszél				
Párbeszédbe vonható				
Elkezdődött a „miért?” korszak. Érdeklődve kérdez				
TÁRSAS KAPCSOLATOK				
Megosztja örömét, bánatát				
Dicséretre pozitív érzelmekkel reagál				
Könnyen lehet vele kapcsolatot teremteni				
Tevékenységekbe könnyen bevonható				
Szükség esetén segítséget kér				
Bátran kezdeményez kapcsolatot, együttműködést				
Szívesen megosztja játékait más gyermekekkel				
Érzelmait szavakkal fejezi ki				

JÁTÉK				
Egyszerű, szerepeket idéző tevékenységet végez („Mintha”...)				
Közös játékot kezdeményez más gyermekekkel				
Képes a játékban szerepcserére				
Az elképzelt játék-hoz eszközöket keres				
A játékszabályokat betartja				
A közös játékban együttműködésre törekszik				
ÉNEJLŐDÉS				
A csoportban kialakított szabályokat betartja				
Használja a „nem” szót. Konfliktusait képes önállóan megoldani				
Szívesen megosztja a számára fontos eseményeket, mesél azokról				
Elfogadja az új helyzeteket, a napirendi változásokat				
Elfogadja, ha valamit nem kap meg azonnal, képes várni				
ÖNÁLLÓSÁG				
Önállóan vetkőzik és öltözik				
Önállóan étkezik				
Önálló a fürdőszobai tevékenységekben				
A kultúrhygiénés elvárásoknak megfelelően étkezik				
Képes az önkiszolgálásra				
ÖNSZABÁLYOZÁS				
Egyszerű döntési helyzetben képes választani				
Felismeri a felnőttek érzelmkifejezéseit, és azokra adekvátan reagál				
Felismeri a társak érzelmkifejezéseit, és azokra adekvátan reagál				
Magatartásában, viselkedésében megjelenik a szabálykövetés				
Képes alkalmazkodni a szokás- és szabályrendszerhez				
SZOKÁSOK				
A játékok, eszközök ki- és elpakolásában szívesen részt vesz				
A tárgyakat rendeltetésszerűen használja				
A higiénés szabályokat betartja				
Képes elfogadni és betartani a felnőtt elvárásait				
MEGISMERŐ FUNKCIÓK				
Megépít minta után egyszerű építményt				
Egy szempont alapján tárgyakat válogat				
Felismeri és megnevezi a környezet jellegzetes hangjait				
Játékok során más tárggyal helyettesíti a jelen nem lévő tárgyat				
Ismeri a testét, testrészeit meg tudja mutatni				
Össze tud hasonlítani látható tulajdonságokat				

I.3. A tanköteles gyermekek alapkészségeinek vizsgálata - Difer mérés

Tanulói adatlap DIFER mérés-

Az intézmény neve:.....   A tanuló kódja: Nem:

A csoport betűjele: .....

I. Szociális motívumok és készségek:

Társas feladat (írás)		Kapcsolatfelvétel			Erkölcsei érzék					Feladatvállalás					Feladattartás								
		1. vizsg.	2. vizsg.	3. vizsg.	2b	3b	4a	5b	6a	2c	3c	4b	5c	6b	első vizsgálat		második vizsgálat		harmadik vizsgálat				
1a vi-szony	1b uta-sítás	2a Ö	3a B+K	5a R+Sz	Sa-nyi	Jut-ka	Jan-csi	Mari	Laci	Ö	B	K	R	Sz	2d kitart.	2e érz.	2f konc.	4c kitart.	4d érz.	4e konc.	6c kitart.	6d érz.	6e konc.

II. Írásmozgás koordináció

I			O			Ű			Z			Ű			W			Ű			Ű		
T	E	M	T	E	M	T	E	M	T	E	M	T	E	M	T	E	M	T	E	M	T	E	M

IV. Beszédhanghallás

Rövid változat

p-b	l-ll	e-é	ggy-gy	-h	m--	t-d	d-t	-r	p-p	b-g	k-k	sz-z	c-sz	gy-ny
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.

d-t	s-cs	j-l	sz-s	f-v	t-k	r-l	gy-ny	zs-z	é-í	ú-ü	gy-ty	i-í	ö-ó	ll-l	g-k	s-zs	sz-c	ty-gy	ö-ó	-c	b-g	d-b	ó-ó	h-	j-l
16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.

zs-s	n-nn	zs-z	é-á	ú-ü	ü-ü	d-b	zs-cs	r-r	m-n	k-g	i-í	o-ö	z-z	s-sz	z-z	n-	é-i	sz-ssz
42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.	51.	52.	53.	54.	55.	56.	57.	58.	59.	60.

V. Tapasztalati következtetés

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.

VI. Relációsórkincs

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	T	U	V	X	Y	Z

VII. Elemi számolási készség

Szám- lálás	Számkörök átlépése					Számlálás visszafelé							
	A	B	C	D	E	A	B	C	D	E	F	G	H
0-21	30	40	50	100	500	0←2	1←3	3←6	8←11	18←21	48←51	98←101	498←501

Műveletek pálcikákkal											Számképfelismerés									Számolvasás			
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	A	B	C	D	E	F	G	H	I	A	B	C	D
1	3	5	6	10	12	15	20	4	16	=16	1	2	3	5	7	10	c+d	a+b	acd	1...	10...	22...	118...

Dátum: 2021. ....

A mérést végezte:

.....
név/alírás

II. Jegyzék az óvoda helyiségeiről, eszközeiről és felszereléseiről

1. ÓVODA			
I. HELYISÉGEK BÚTORZATA ÉS EGYÉB BERENDEZÉSI TÁRGYAI			
Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű, környezettudatos eszközzel, felszereléssel			
	A	B	C
	Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutatók	Megjegyzés
1.	1. Csoportszoba		
2.	óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1	Mozgássérült esetén kemény ágybetétek, decubitus matrac egyéni szükséglet szerint; látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén védőszegély (rács).
3.	gyermekszék (ergonomikus)	gyermeklétszám szerint 1	Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, lábtartóval és ülőkével.
4.	gyermekasztal	gyermeklétszám figyelembevételével	Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, dönthető lapú, peremes, egyszemélyes óvoda asztalok.
5.	fényvédő függöny	ablakonként, az ablak lefedésére alkalmas méretben	
6.	szőnyeg	gyermekcsoportonként, a padló legalább egyötödének lefedésére alkalmas méretben	
7.	játéktartó szekrény vagy polc	gyermekcsoportonként 2, sajátos nevelési igényű gyermek esetén további 1	
8.	könyvespolc	gyermekcsoportonként 1	
9.	élősarok állvány	gyermekcsoportonként 1	
10.	textiltároló és foglalkozási eszköztároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	
11.	edény- és evőeszköztároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	
12.	szeméttartó	gyermekcsoportonként 1	
13.	hulladék szelektálására	épület szintenként 1	a települési szabályozásnak megfelelően annyi

	alkalmas gyűjtőedények		gyűjtőedény, amennyi az elkülöníthető hulladéktípusok száma
14.	2. Tornaszoba		
15.	tornapad	2	
16.	tornaszőnyeg	1	
17.1	bordásfal	2	
17.2	bordásfal	3 gyermekenként 1	új óvoda építése esetén.
18.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő készlet	1	pl. mozgás-kotta, body-roll, Bosu jellegű fejlesztő eszközök
19.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	három gyermek egyidejű foglalkoztatásához	ha az óvoda sajátos nevelési igényű gyermekeket nevel; a pedagógiai programban foglaltak szerint, pl.: zsámoly, matrac, labdák, karikák, stb.
20.	3. Logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba		
21.	a fogyatékoság típusának megfelelő, a tanulási képességet fejlesztő eszközök		a pedagógiai programban foglaltak szerint.
22.	tükör (az asztal szélességében)	1	
23.	asztal	1	
24.	szék	2	egy gyermek, egy felnőtt.
25.	szőnyeg	1	
26.	játéktartó szekrény vagy könyvek tárolására is alkalmas polc	1	
27.	4. óvodapszichológusi szoba	gyermeklétszám szerint	
28.	asztal	1	
29.	szék	4	
30.	szőnyeg	1	
31.	könyvek, játékok, iratok tárolására is alkalmas polc	1	
32.	5. Játszóudvar		
33.	kerti asztal	gyermekcsoportonként 1	
34.	kerti pad	gyermekcsoportonként 2	
35.	babaház	minimum 1, további 2 csoportonként 1	

36.	udvari ivócsap, ivókút	(székhelyen és telephelyen) 1	új óvoda építése esetén
37.	udvari homokozó	gyermekcsoportonként 1	megfelelő árnyékolás biztosításával
38.	takaróháló, takaróponyva	homokozónként 1	a homokozó használaton kívüli lefedéséhez
39.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	IV. rész szerint	pl.: fészekhinta, gyermekcsoportonként 1 db kétülékes lengőhinta, továbbá 3 - 3 db roller, három és kétkerekű kerékpár, mászóka stb.
39.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	IV. rész szerint	pl.: fészekhinta, gyermekcsoportonként 1 db kétülékes lengőhinta, továbbá 3 - 3 db roller, három és kétkerekű kerékpár, mászóka stb.
40.	6. Intézményvezetői iroda		
41.	íróasztal és szék	1-1	
42.	tárgyalóasztal, székekkel	1	
43.	telefon	1	
44.	könyvszekrény	1	
45.	iratszekrény	1	
46.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1 felszerelés	perifériák pl.: multifunkciós eszköz (szkenner, nyomtató, fénymásoló), hangszóró, projektor, vagy interaktív kijelző, erősítő, mikrofon, stb.
47.	7. Intézményvezető-helyettesi, tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettesi, óvodatitkári iroda (a felszerelések feladatellátás szerint helyezhetők el)		
48.	íróasztal és szék	1-1	
49.	iratszekrény	1	
50.	telefon	1	közös vonallal is működtethető
51.			
	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1 felszerelés	tagintézményben perifériák pl.: multifunkciós eszköz (szkenner, nyomtató, fénymásoló), hangszóró, projektor, vagy interaktív kijelző, erősítő, mikrofon, közös intézményi használatra stb.

52.	8. Nevelőtestületi szoba		
53.	asztal, ami egyben eszköz előkészítő munkaasztal is	pedagóguslétszám figyelembevételével	
54.	szék	pedagóguslétszám szerint 1	
55.	könyvtári dokumentum	500	az óvoda-pedagógusok felkészüléséhez
56.	könyvszekrény	2	legalább ötszáz könyvtári dokumentum tárolásához alkalmas legyen
57.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1	perifériák pl.: multifunkciós eszköz (szkenner, nyomtató, fénymásoló), hangszóró, projektor, vagy interaktív kijelző, erősítő, mikrofon, stb.
58.	9. Orvosi szoba, elkülönítővel	berendezése, felszerelése a vonatkozó jogszabályban előírtak szerint	amennyiben az óvoda-egészségügyi szolgálat az óvodában megszervezett, biztosított; gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, helyben biztosítva
59.	10. Gyermeköltöző		
60.	öltözőrekesz, ruhatároló, fogas	gyermeklétszám figyelembevételével	öltözőrekeszen belül elkülönített cipőtároló
61.	öltözőpad	gyermeklétszám figyelembevételével	
62.	11. Gyermekmosdó, WC helyiség		
63.	törülközőtartó	gyermeklétszám figyelembevételével	
64.	falitükör	mosdókagylónként 1	
65.	rekeszes fali polc (fogmosótartó)	gyermeklétszám figyelembevételével	
II. TISZTÁLKODÁSI ÉS EGYÉB FELSZERELÉSEK			
	A	B	C
1.	egyéni tisztálkodó szerek	gyermeklétszám szerint 1	fésű, fogkefe, fogmosópohár
2.	tisztálkodó felszerelések	mosdókagylónként 1	ruhakefe, körömkefe, szappantartó
3.	fésűtartó	csopontonként 1	
4.	törülköző	felnőtt és gyermeklétszám szerint 3-3	
5.	abrosz	asztalonként 3	
6.	takaró	gyermeklétszám szerint 1	
7.	ágyneműhuzat, lepedő	gyermeklétszám szerint 3-3	

III. A FELNŐTTEK MUNKAVÉGZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK			
Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű, környezettudatos eszközzel, felszereléssel			
	A	B	C
1.	szennyes ruhatároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
2.	mosott ruhatároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
3.	automata mosógép	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	ha a mosás helyben történik
4.	vasaló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	ha csoportok száma több mint 6, akkor 2
5.	vasalóállvány	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	ha csoportok száma több mint 6, akkor 2
6.	szárítóállvány	csoportonként 1-1 (székhelyen és telephelyen) 1	
7.	takarítóeszközök	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
8.	kerti munkaeszközök, szerszámok	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1-1	pl.: ásó, kapa, gereblye, kerti locsolókanna, fűnyíró, fűszegély nyíró, sövényvágó, metszőolló, hólapát, lombvágó, locsolótömlők, seprűk
9.	hűtőgép	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1-1	
10.	porszívó	óvodánként (székhelyen és telephelyen szintenként) 1-1	pl.: lehet takarítógép
IV. A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ JÁTÉKOK ÉS EGYÉB ESZKÖZÖK			
	A	B	C
1.	1. Játékok, játékeszközök (mennyiség eszközfajtánként)		
2.	különböző játékkétfajta (mozgásos játékok, gyakorló, szimbolikus, szerepjátékok, építőkonstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás,	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön (pl: családjáték, mesterségek játéka; közlekedési szabályjáték; boltos játékok; jelmezek, LEGO; építő kocka és építőelemek; mágneses építők, fogaskerek készletek)

	bábozás, barkácsolás) eszközei		
3.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön (pl.: akadálypálya elemei; egyensúlyérzékelő játékok, eszközök; gimnasztikai eszközök; motoros képességfejlesztő eszközök)
4.	ének, zene, énekes játékok eszközei	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint (pl.: hangszerkészlet; furulya; dob; triangulum; xilofon; metalofon; cintányér, csengő)
5.	az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint (pl.: okoskocka; logico eszközök; beszédfejlesztés eszközei; hangképzést segítő eszközök; könyvek)
6.	értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint (pl.: érzékelés-észlelés fejlesztését segítő eszközök; okoskocka; összetett fejlesztő eszközök, logico, sakkjátszótér eszközcsomag)
7.	ábrázoló tevékenységet fejlesztő eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint (pl.: rajzolás, festés, mintázás, kézművesség eszközei)
8.	a természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint (pl.: logico; okoskocka; lotto játékok; kirakó eszközök; adott témakörhöz rendelt digitális adathordozók)
9.	munka jellegű tevékenységek eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
10.	2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök		
11.	digitális hanglejátszásra és képmegjelenítésére alkalmas eszköz	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	projektor, vagy interaktív kijelző
12.	hangfalak	(székhelyen és telephelyen) 1	
13.	diavetítő	óvodánként	

		(székhelyen és telephelyen) 1	
14.	vetítővászon	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
15.	hangszer (pedagógusoknak)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	az óvoda pedagógiai programja szerint
16.	hangszer (gyermekeknek)	gyermekcsoportonként, a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
17.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő óvodában; az óvoda pedagógiai programja szerint
V. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK NEVELÉSÉNEK TOVÁBBI SPECIÁLIS ESZKÖZEI			
Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű, környezettudatos eszközzel, felszereléssel			
	A	B	C
1.	1. Beszéd fogyatékosok		
2.	tükör 120 X 180 cm	csoportonként 1	
3.	logopédiai alapkészlet	csoportonként 1	
4.	2. Hallási fogyatékosok		
5.	dallamíró	csoportonként 1	
6.	hallásvizsgáló és hallókészülék tesztelő felszerelés	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el és a gyermekek száma nem éri el a tizenháromat, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében
7.	vezetékes vagy vezeték nélküli egyéni, illetve csoportos adó-vevő készülék	gyermeklétszám szerint 1	
8.	a különböző nyelvi kommunikációs szinteknek megfelelő kifejezések képi megjelenítésére	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el és a gyermekek száma nem éri el a

	alkalmas elektronikus információhordozó		tizenötöt, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében
9.	nyelvi kommunikáció vizuális, auditív megjelenítésének ellenőrzésére alkalmas eszköz	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el és a gyermekek száma nem éri el a tizenötöt, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében
10.	szurdologopédiai eszközök	csoportonként 1	
11.	3. Látási fogyatékosok		
12.	olvasótelevízió	gyermeklétszám figyelembevételével	gyengénlátók, aliglátók számára
13.	hatrekeszes doboz, gombás tábla, szöges tábla, csörgő labda	gyermeklétszám szerint 1	

**BUDAPEST FŐVÁROS II. KERÜLETI ÖNKORMÁNYZAT
PITYPANG UTCAI ÓVODA**

OM AZONOSÍTÓ: 034220

EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM

Tartalomjegyzék

Az egészség meghatározása	84
Egészségfejlesztés fogalma	84
Az egészségfejlesztés célja	85
Az egészségfejlesztés területei	85
Egészségfejlesztés kisgyermekkorban	85
Az egészségfejlesztés óvodai feladatai:	
I. Szomatikus egészségfejlesztés, nevelés	86
I.1. Személyi higiénia fejlesztése (testápolás, öltözködés, pihenés)	86
I.2. Környezeti higiénia fejlesztése	88
I.3. Az egészséges táplálkozás igényének kialakítása	89
I.4. Napi rendszeres testmozgás, testedzés	90
I.5. Betegségek megelőzésére nevelés	91
I.6. Balesetek megelőzésére nevelés, elsősegélynyújtás (óvó és védő előírások)	91
II. Pszichohigiénés egészségfejlesztés (lelki egészség)	92
II.1. Egészséges életvezetés	93
II.2. Stresszelhárítás	93
II.3. Egészségre káros szokások megelőzése	94
II.4. Érzelmi nevelés	94
II.5. Bántalmazás és erőszak megelőzése	95
III. Szociohigiénés egészségfejlesztés	97
III.1. Esélyegyenlőség biztosítása	97
III.2. Integráló nevelés	98
III.3. Sajátos nevelési igényű gyermekek egészségfejlesztése	98
III.4. Bántalmazás és erőszak megelőzése	99
III.5. Egészségre káros szokások megelőzése	99
III.6. Egészségpropaganda	100
IV. Kapcsolattartás, együttműködés	100
V. Ellenőrzés és értékelés rendszere	100

Az egészség meghatározása

„Az egészség a testi (fizikai), a lelki-szellemi (pszichikus) és a társas-társadalmi (szociális) jólét állapota, nem csupán a betegség és fogyatékoság hiánya.” (WHO szerint).

Az élet és az egészség, az embernek semmi mással nem pótolható alapvető értéke. Nélküle sem egyéni, sem társadalmi lét, sem kultúra nem valósítható meg. Az egészség megszerzése, fenntartása és fejlesztése az egyed, illetve a közösség egész életén át tartó, az élethez, a sikeres önmegvalósításhoz és a társkapcsolatokhoz szükséges feladatát képezi.

Az egészség pozitív fogalom, mely a társadalmi, közösségi és egyéni erőforrásokat, valamint a testi-lelki képességeket hangsúlyozza. Az egészség nem passzív állapot, hanem egy folyamat. Az egészség fontos eszköz életcéljaink megvalósítása során.

Kiteljesedésének négy feltétele:

1. Az egyén társadalmi integrációja (család, óvoda-iskola, munkahely és más közösség).
2. Változó terheléshez való alkalmazkodó képesség.
3. Személyes önállóságának megőrzése.
4. Az összhang megteremtése (fizikai, lelki és társadalmi).

Napjainkban az egészség megtartása, fejlesztése, az életre, a sikerre vonatkozó kompetenciák kialakítására épül, amely feltételezi a személyiség (testi, érzelmi, értelmi, akarati és társkapcsolati viselkedés) megismerését, gyakorlással erősíti a különböző élethelyzetekben a testi-lelki edzettséget, pótolja, kiegészíti a hiányzó egészségvédő képességet, továbbá attitűddé alakítja az egészségvédő magatartást.

Az egészségvédő és egészségfejlesztő magatartás elérésének feltétele azoknak az alapképességeknek az elsajátítása, amelyek az egészséget védik, fejlesztik, ha kell, korrigálják.

Az egészséget meghatározó tényezők:

- genetika
- életmód
- környezet
- társas közeg
- egészségügyi ellátás

Egészségfejlesztés fogalma

„Az egészségfejlesztés az a folyamat, amely képessé teszi az embereket arra, hogy saját egészségüket felügyeljék és javítsák.” (WHO szerint).

Az egészségfejlesztés az összes nem terápiás egészségjavító módszer gyűjtőfogalma, ami magába foglalja a korszerű egészségnevelés, az elsődleges prevenció, a mentálhigiéné, az egészségfejlesztő szervezetfejlesztés, az önségítés feladatait, módszereit.

Az egészségfejlesztés célja

Az óvodai egészségfejlesztés célját a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 128. § határozza meg, amely szerint:

(1) A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

(2) A nevelési-oktatási intézmény által működtetett teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a pedagógusok a nevelési- oktatási intézményben végzett tevékenységet, a helyi pedagógiai programot és szervezeti működést, a gyermek és a szülő részvételét a nevelési-oktatási intézmény életében úgy befolyásolják, hogy az a gyermek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

Az egészségfejlesztés területei:

Egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok (20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 128. § (3) az alábbi területekre terjednek ki:

- az egészséges táplálkozás,
- a mindennapos testnevelés, testmozgás,
- a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, és a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése,
- a bántalmazás és erőszak megelőzése,
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás,
- a személyi és környezeti higiéné.

Egészségfejlesztés kisgyermekkorban

Az óvodai nevelés országos alapprogramja az óvodai nevelés alapvető feladatának a gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítését jelöli meg. Ezeknek a szükségleteknek kielégítése biztosíthatja a kisgyermek egészséges fejlődését. Az egészség fejlesztése kisgyermekkortól kezdődik, így az óvodai egészségnevelés megalapozó jelentőségű a személyiségfejlesztésben és a nevelési folyamat minden mozzanatában. Az egészségvédő képesség fejlesztése megköveteli, hogy az óvodai nevelés segítse az egészséges életvitel iránti igény kifejlődését, az egészséges életmód választását, az egészséget károsító magatartások visszaszorítását.

Az egészség védelme tanítható, fejleszhető. A kisgyermekkorban történő egészségre nevelésnek az élet további szakaszaira is kiható jelentősége van. Mivel óvodánk egyik fő profilja az egészséges életmódra nevelés, ezért az egészségfejlesztés kiemelt nevelési területünk. Az óvodai nevelés elválaszthatatlan része az egészség fejlesztésére (promóció) és az egészségkárosodás megelőzésére (prevenció) irányuló egészségnevelő tevékenység. Mindkét egészségfejlesztési feladat vonatkozik a testi, a lelki és szociális nevelő tevékenységre. A modern értelmezésű egészségnevelés széleskörűen készíti fel az óvodás gyermeket az egészségvédelmére: edzi a testi erőnlétét, gondozza lelki (érzelmi, akarati, értelmi) kiművelését és az embertársakkal kapcsolatos (szociális) együttműködési készségét. Az egészség hármas (testi, lelki, társ kapcsolati) jellemzője megbonthatatlanul egybefonódik a személyiségfejlesztés

feladatával, annak védelme, fejlesztése nem önálló nevelési feladat. A speciális egészségfejlesztő szempontokra és módszerekre nekünk, óvodapedagógusnak kell tudatosan felkészülnünk.

Az egészségfejlesztés óvodai feladatai:

- I. Szomatikus egészségfejlesztés (egészséges életmódra nevelés)
- II. Pszichohigiénés egészségfejlesztés (lelki egészség)
- III. Szociohigiénés egészségfejlesztés

I. Szomatikus egészségfejlesztés, nevelés (egészséges életmódra nevelés)

Minden olyan ápolási, gondozási, és mozgásra épülő tevékenység összessége, amely a testre, az emberi szervezetre irányul.

Területei:

- személyi higiénia fejlesztése
- környezeti higiénia fejlesztése
- az egészséges táplálkozás igényének kialakítása
- napi rendszeres testmozgás, testedzés
- betegségek megelőzésére nevelés
- balesetek megelőzésére nevelés, elsősegélynyújtás

I.1. Személyi higiénia fejlesztése (testápolás, öltözködés, pihenés)

Az otthoni és az óvodai higiénés szokások összhangjának elősegítése, megteremtése.

A személyi higiénia fejlesztésének célja:

A gyermekek személyi higiénia iránti igényének kialakítása, egészségük, testi épségük védelme.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Felméri a gyermekek higiénés állapotát, átadja, gyakoroltatja és ellenőrzi a helyes higiénés szemléletet.
- Szokássá fejleszt a kézmosást.
- Rögzíti a gyermekekben a saját személyi felszerelés használatát (törülköző, zsebkendő, fésű, fogmosó szett, tornafelszerelés).
- Elsajátíttatja a gyermekekkel a WC és a WC-papír helyes használatát.

Testápolás:

A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozottságát, rendszeres és szükség szerinti tisztálkodásukat szolgálja. A higiénés szemlélet átadása mindig támogató, pozitív légkörben történik, mindenkinek megfelelő időt hagyva, a megszegyenítés teljes kizárásával.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Megismerteti a tisztálkodási folyamatokat: helyes sorrendiség és technika begyakorlása
- tudatosítja a tisztaság alapvető fontosságának, a betegségek és fertőzések megelőzésének jelentőségét a gyermekek életkorának megfelelő módszerekkel.
- Megtanítja a test tisztántartását, a bőr, a haj, a fogak és a körmök ápolását.
- Rászoktatja a gyermekeket a saját tisztálkodási eszközei (törülköző, zsebkendő, fésű, fogmosó felszerelés) használatára.
- A napirend keretei között elegendő időt biztosít a gyermekeknek a gondozási teendők egyéni tempó szerinti elvégzésére.
- Differenciáltan segíti a testápolás megvalósítását.
- Önállóságra nevel.

Öltözködés:

Az öltözködés a gyermekek ruházatának rendezettségét, tárolását, egészségük védelmét és önállósodásuk fejlődését szolgálja.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Önállóságra, önellenőrzésre szoktatja a gyermekeket az öltözködéssel kapcsolatos résztevékenységekben.
- A környezet rendezettségének megtartása érdekében serkenti a gyermekeket a ruhák hajtogatására, a cipők és ruházat esztétikus elhelyezésére.
- Alakítja a gyermekek saját ruházatának rendezettsége iránti igényét.
- A szülőkkel együttműködve biztosítja, hogy a gyermekek ruházata az időjárásnak megfelelő és kényelmes legyen.
- Az időjárásnak megfelelő ruházat használatával, a hőérzet változásainak jelzésével elősegíti a gyermekek egészségének megőrzését, és edzettségük fokozását.

Pihenés:

A pihenés a helyes életritmus alakulását, a gyermekek idegrendszerének egészséges fejlődését szolgálja. A pihenésre szánt időt mindig a gyermekek életkorához, egyéni fejlettségéhez, teherbíró-, és tűrőképességéhez igazítjuk.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Megteremti a pihenéshez szükséges feltételeket.
- Mesékkel, altató zenével és biztonságot nyújtó jelenlétével segíti a gyermekek nyugodt pihenését.
- Szoktatja a gyermekeket az egymás iránti toleranciára, hogy pihenő idő alatt csendben vannak, nem zavarják a társaikat.

Fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- A tisztálkodási feladatokat, önállóan, felszólítás nélkül elvégzi (mosakodás, WC használat, fésülködés, orrfújás, fogmosás).
- A tisztálkodási eszközöket megfelelően használja, és a helyére teszi (törülköző, szappan, fésű).
- Tüsszentéskor, köhögéskor megfelelően használja a papírzsebkendőt.
- Önállóan, helyes sorrendben öltözik, vetkőzik, ruháját a kijelölt helyre teszi el, cipőjét megpróbálja bekötni.
- Jelzi, ha fázik vagy melege van.
- Vigyáz környezetének rendjére, tisztaságára.
- Ismeri és betartja a pihenés szabályait.
- Képes a nyugodt, csendes pihenésre.

I.2. Környezeti higiénia fejlesztése

A környezeti higiénia a gyermekek természetvédelemmel, hulladékkezeléssel, és energia takarékossgal kapcsolatos ismereteinek fejlesztését, bővítését szolgálja.

Környezeti higiénia fejlesztésének célja:

Globalizált világunkban a gyermekek környezetéhez kapcsolódó szokások kialakítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Kialakítja a gyermekekben a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokásokat, megalapozza a gyermekek környezettudatos magatartását.
- A környezet fenntarthatóságának érdekében a gyermekeket az energiával való takarékoskodásra, és a szelektív hulladékgyűjtés fontosságára neveli.
- Biztosítja a csoportszobában a szelektív hulladék gyűjtését az ehhez használatos színes tárolók elhelyezésével.
- Megóvja az óvoda tisztaságát, a gyermekekkel együtt szépíti, gondozza az óvoda épületét és környezetét (virágosítás, komposztálás).
- Kihangsúlyozza a természetvédelemhez kapcsolódó jeles napok fontosságát programok szervezésével.

A dajka feladatai:

- Tisztán tartja a csoportszobát, mosdót és az udvar csoportra eső részét.
- Takarítja a helyiségeket, mellékhelyiséget.
- Ügyel a foglalkozási eszközök higiénijára, rendben tartására.

Fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Igyekszik a környezetében mindenütt rendet tartani (csoportszoba, mosdó, öltöző), ismeri a játékok, eszközök helyét, a rendrakás módját.
- Megfelelően használja az óvoda épületének helyiségeit, valamint a környezet tisztántartására szolgáló eszközöket (lábtörölő, takarító eszközök).

- Takarékoskodik a vízzel.
- Részt vesz elemi természetvédelmi tevékenységekben (téli madárvédelem, élőlények, növények óvása, gondozása, szelektív hulladékgyűjtés).

I.3. Az egészséges táplálkozás igényének kialakítása

Az egészséges táplálkozás a gyermekek óvodai étkezési szokásainak megerősítését és az otthoni étkezések kiegészítését szolgálja.

Az egészséges táplálkozás igénye kialakításának célja:

A gyermekek helyes étkezési szokásainak kialakítása, megfelelő tápanyagszükségletük biztosítása (hiszen fejlődésük egy olyan szakaszában vannak, melyre jellemző a nagyfokú és rendszeres fizikai aktivitás, szervezetük gyors növekedése).

Az óvodapedagógus feladatai:

- Biztosítja a kulturált étkezés feltételeit.
- Megismerteti a gyermekeket új ízekkel, addig ismeretlen étel-és italféleségekkel.
- Az étkezést örömtelivé teszi, jó hangulatot teremt az ételek elfogyasztásakor.
- Nyers gyümölcsök, zöldségek fogyasztásával intenzív rágásra ösztönzi a gyermekeket
- Folyamatosan biztosítja a folyadékot a nap minden szakában.
- Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően megismerteti a gyermekeket a kanál, villa, kés helyes használatával.
- Fokozottan ügyel az ételérzékeny gyermekek diétájára.
- A szülők támogatásával megszervezi a gyümölcsfogyasztást (gyümölcsnaptár).
- Évente három alkalommal egészségnapot szervezünk, ahol az egészséges táplálkozásra és a rendszeres mozgás fontosságára (szülőkkel együtt tornázva kezdjük a napot) hívjuk fel a gyermekek és a szülők figyelmét.
- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében alkalmakat teremt arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. saláta-, gyümölcslékészítés).
- a gyermekek minden érzékszervét megmozgatja a tapasztalatszerzések során (gyümölcsökkel, zöldségfélékkel való ismerkedés - őszi piacon, zöldséges üzletben, kóstolók és salátakészítéskor)

Fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Önállóan el tudja dönteni, hogy mennyi ételt fogyaszt.
- Önállóan tölt vizet a kancsóból.
- Ismeri a kulturált étkezés szokásait, esztétikusan étkezik.
- Szívesen kóstol meg új ízeket.
- Ismeri a fogyasztott ételek, gyümölcsök, zöldségek nevét.
- Változatos formában eszik gyümölcsöt, zöldséget, szívesen fogyaszt cukormentes édességeket, egészséges ropogtatnivalókat.

I.4. Napi rendszeres testmozgás, testedzés

(mindennapos mozgás, testnevelés foglalkozás, rendszeres mozgás a szabadban)

A napi rendszeres testmozgás, testedzés a gyermekek mozgásfejlődését, mozgáskoordinációját, mozgásszükségletük kielégítését és erőnlétük fokozását szolgálja.

A napi rendszeres testmozgás, testedzés célja:

Az egészséges életvitel megalapozása, a testmozgás, a szabadban való tartózkodás igényének, és a rendszeres testedzés szokássá alakítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek egészséges fejlődése érdekében megteremti azokat a feltételeket, amelyek elősegítik fejlődésüket, erősítik szervezetük teherbíró-, ellenálló-, és alkalmazkodóképességét, valamint fejlesztik erejüket, ügyességüket, gyorsaságukat és állóképességüket.
- Kihhasználja az udvar lehetőségeit a gyermekek mozgásának fejlesztése érdekében (járás, futás, kúszás, mászás, ugrás).
- Biztosítja a szabad mozgást és a különböző mozgásformák változatos gyakorlását.
- A mozgásos tevékenységeket mindenkor a gyermekek életkorához, egyéni szükségleteihez, fejlettségi szintjéhez és a csoport összetételéhez igazítja.
- Irányított mozgásos játékokat szervez heti öt alkalommal az udvaron, és szervezett foglalkozást heti egyszer a tornateremben.
- Megtervezi a helyet, időt a mozgáslehetőségekhez (tornateremben és udvaron egyaránt), ügyel a változatosságra és fokozatos terhelésre.
- Időjárástól függően napi 1-3 órát tölt a levegőn a gyermekekkel, és napfényedzést biztosít számukra (óvva bőrüket a Nap káros sugaraitól).
- A nyári időszakban szinte egész nap biztosítja a levegőn való tartózkodást.
- Biztosítja a gyermekek mozgás utáni regenerálódását.
- Bevonja a szülőket is a programokba (egészségnapok, apák napi sportnap).

Fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Szeret mozogni, kitartó a mozgásos játékokban.
- Képes együttműködni társaival mozgásos tevékenységekben.
- Örömként éli meg a közös mozgás lehetőségét.
- Összerendezett a mozgása, finommotorikája, egyensúlyérzéke jó.
- Biztonságosan használja a mozgásfejlesztő és mozgásos tevékenységekhez szükséges eszközöket.
- Szívesen tartózkodik a szabad levegőn, természetes igényévé válik a szabadban való mozgás.

I.5. Betegségek megelőzésére nevelés

A személyi higiénia betartása, a rendszeres kézmosás, a zsebkendő használat, a közös használati tárgyak, játékszerek tisztántartása a gyermekek fertőző betegségeinek megelőzésére szolgál.

A betegségek megelőzésének célja:

Az egészségvédő jó szokások kialakítása, rögzítése a gyermekekben.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Megismerteti és betartatja a gyermekekkel a higiénés szabályokat.
- Gyakoroltatja velük a betegségek megelőzésével kapcsolatos helyes magatartási szokásokat, ezzel is fokozva a gyermekek védekezőképességét.
- A szülők segítségével vitaminban gazdag zöldségeket és gyümölcsöket biztosít (a szezonális fertőző betegségek időszakában főleg).
- Az egészséges gyermekek védelmében az óvodában észlelt megbetegedéskor a gyermeket elkülöníti, értesíti szüleit, gondoskodik róla, hogy a gyermek minél előbb megfelelő ellátásban részesüljön.
- A betegségből történő felgyógyuláskor érvényesíti a közösségbe való visszatérés szabályait (orvosi igazolás).
- Rendszeres kapcsolatot ápol az óvoda védőnőjével, és indokolt esetben többszöri szűrést kezdeményez (pl. fejtetvesség).

Fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Ismeri és betartja a betegségek megelőzésével kapcsolatos helyes magatartási szokásokat (pl.: WC és zsebkendő használat vagy tüsszentés után, valamint étkezések előtt mindig kezet mos).
- Saját jellel ellátott tisztálkodási eszközeit (törülköző, fogkefe, fogmosópohár) használja.
- Jelzi, ha közérzetileg nem érzi jól magát.
- Változatosan fogyaszt vitamindús gyümölcsöket, zöldségeket.

I.6. Balesetek megelőzésére nevelés, elsősegélynyújtás (óvó és védő előírások)

A gyermekek játék, mozgás, tevékenykedés közben esetlegesen bekövetkező balesetének és a vele járó fájdalmának elkerülését szolgálja.

A balesetek megelőzésére nevelés, elsősegélynyújtás célja:

A gyermekek egészségének és testi épségének védelme. A gyerekek ismereteinek bővítése a vészhelyzetek vagy balesetek során elvégzésre váró legfontosabb teendőkről, hangsúlyosan azokról, amit ők el is tudnak végezni.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Felhívja a gyermekek figyelmét a környezet veszélyeire.
- Megismerteti, begyakoroltatja és ellenőrzi a helyes magatartási formákat, az általános balesetvédelmi szabályokat a gyermekek biztonságának, egészségének védelmében és a balesetek elkerülésének érdekében (a csoportnaplóban minden évben rögzíti is azokat).
- Az óvó és védő előírásokat a csoport életkorához és fejlettségi szintjéhez alkalmazkodva ismerteti a gyermekekkel (kirándulások, kezdeményezések, játék stb. előtt).
- Gondoskodik a gyermekek testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről (az óvodába lépéstől annak elhagyásáig, valamint az óvodán kívüli programok idején is).
- Folyamatosan ellenőrzi az óvodai udvari játékok biztonságos állapotát (probléma esetén intézkedik).
- Megismerteti és gyakoroltatja a gyermekekkel a játékeszközök, használati tárgyak, evőeszközök, valamint a tevékenységek során használt szerszámok biztonságos használatát.
- Valós környezetben ismerteti meg a közlekedés szabályait a gyermekekkel, majd szituációs, vagy szabályjátékok során is gyakoroltatja azokat.
- Biztosítja az elsősegélynyújtás tárgyi és személyi feltételeit.
- Baleset esetén, az elsősegélynyújtást követően azonnal mentőt, orvost hív, és értesíti szülőt.
- A bekövetkezett gyermekbaleseteket nyilván kell tartani. A nyolc napon túl gyógyuló sérüléssel járó gyermekbaleseteket haladéktalanul ki kell vizsgálni.

Fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Szükség esetén segítséget hív (felnőtt értesítése, vagy esetleg mentőhívás).
- Ismeri a beteggel való kapcsolatteremtés módját, és a könnyebb sérülések ellátását.
- Tudja mit tartalmaz, és mire való az elsősegély doboz.
- Tudja, hogy egy-egy tárgy, játék, sporteszköz (pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrás, és mire érdemes odafigyelnie a balesetek megelőzése érdekében.
- Betartja a játék, tevékenykedés, mozgás közben a nem engedélyezett és elvárható magatartásformákat.

II. Pszichohigiénés egészségfejlesztés (lelki egészség)

A lelki egészség fejlesztése az óvodai nevelésben minden egyes mozzanatnak fontos és szerves eleme.

A pszichohigiénés egészségfejlesztés célja:

A gyermekek kiegyensúlyozott pszichés fejlődésének elősegítése, a környezetükhöz való alkalmazkodásuk támogatása, és személyiségük fejlődésének pozitív megerősítése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Megteremti a gyermekek szociális biztonságát.
- Elősegíti adottságaik, képességeik, törekvéseik, személyiségjegyeik szabad kibontakozásának lehetőségét.
- Segít az esetlegesen kialakult tartós pszichés stressz feldolgozásában, ha személye, próbálkozásai kevésnek bizonyulnak, szakemberhez fordul.
- Teret enged a gyermekközösségben a harmonikus társkapcsolatok és az empátia alakulásának.

Területei:

- egészséges életvezetés,
- stresszelhárítás,
- egészségre káros szokások megelőzése,
- érzelmi nevelés (beilleszkedési képesség, alkalmazkodó képesség, önismeret és önellenőrzés),
- bántalmazás és erőszak megelőzése.

II.1. Egészséges életvezetés

Az egészséges életmód szabályainak megtartását, a társas kapcsolatok zavarainak megelőzését, a korai prevenciót és az egészségtelen szokások korrekcióját foglalja magában.

Az egészséges életvezetés célja:

Megóvni a gyermeket az idegrendszerét érintő káros hatásoktól.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Biztosítja a gyermekek az egészséges személyiségfejlődését.
- Megóvja a gyermek idegrendszerét és lelki éltét a káros hatásoktól, óvja az idegrendszert a túlterheléstől és a kimerültségtől.
- Rugalmas és folyamatos napirendre törekszik.
- Egyensúlyt teremt cselekvés és pihenés között.
- A rendszeresen visszatérő és ismétlődő tevékenységekkel érzelmi biztonságot teremt.
- Törekszik a kiegyensúlyozott társas kapcsolatok kiépítésére és megőrzésére, és igyekszik a konfliktusokat kezelni, az antiszociális viselkedésmódokat megelőzni.

II.2. Stresszelhárítás

A stressz a szervezet a külső ingerekhez való alkalmazkodó képessége. A stresszelhárítás pedig a károsodást előidéző, idegrendszert megterhelő, viselkedési zavarokat, pszichoszomatikus panaszokat okozó hatások kialakulásának megakadályozásában rejlik.

A stresszelhárítás célja:

Az idegrendszer és lélek egészségvédelme.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Törekszik a biztonságot nyújtó környezet megteremtésére.
- Igyekszik kiszűrni a zavaró ingereket (erős zaj, vibráló, éles fény).
- Kiküszöböli, elhárítja a stresszhelyzeteket.
- Kompenzálja a stresszhatásokat.
- Reakcióival, magatartásával pozitív mintát nyújt a gyermekek számára.
- Kerüli a gyermekek sürgetését.
- A nap folyamán minimalizálja a várakozási időt.
- Nevelésében él az egyéni bánásmód, meghallgatás és beszélgetés módszerével.

II.3. Egészségre káros szokások megelőzése

A civilizáció pozitív eszközei mellett megjelenő ártalmas dolgok – melyek az ember életét közvetlenül veszélyeztetik, és a ma felnövekvő nemzedéknek is komoly problémát jelentenek (alkohol, kábítószer, dohányzás, számítógép okozta függőség stb.) – megelőzését célzó szemlélet közvetítését foglalja magában, amit már az óvodában fel kell vállalnunk, az egészséges nemzedék felnevelése érdekében.

Az egészségre káros szokások megelőzésének célja:

A gyermekekkel olyan egészségvédő modell megismertetése, bevezetése, mely későbbi életükre hatva megvédi őket a káros szenvedélyektől.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Megismerteti a gyermekeket az egészség megvédését, megerősítését célzó tevékenységeket.
- Hangsúlyt fektet a helyes táplálkozás, a testedzés, a személyi és környezeti higiénia fontosságára.
- Törekszik a gyermekeknél a helyes életvitel, és a harmonikus, derűs légkör kialakítására.

II.4. Érzelmi nevelés

Az óvodás gyermeket mindig az érzelmei irányítják, ezért nagyon fontos, hogy az óvodában biztonság, otthonosság, derűs, szeretetteljes légkör vegye őt körül.

Az érzelmi nevelés célja:

Állandó értékrend megteremtésével a gyermekek elvárt érzelmi, erkölcsi és közösségi szabályokhoz, normákhoz igazodó személyiségjegyeinek, viselkedési formáinak kialakítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek képességeinek fejlesztésével megalapozza érzelmi és szociális magatartásukat, hozzáállásukat, viszonyulásukat helyzetekhez, személyekhez.
- A szeretet, a tisztelet közvetítésével megteremti az érzelmi biztonságot, mely elősegíti a gyermekekben az önbizalom, a pozitív én-kép kialakulását.

- Segíti a gyermekek csoportba való beilleszkedését, integrációjukat (SNI vagy hátrányos helyzetű gyermekekre különös tekintettel).
- Segíti a felnőtt-gyermek és a gyermek-gyermek kapcsolatok pozitív alakulását (tiszteletre épülő bizalmas, tapintatos és elfogadó viselkedés, szeretetteljes légkör).
- Beépíti a csoport hétköznapijaiba az alkalmazkodó képesség értékeit, mint az udvarias viselkedés, együttműködés, a társak tiszteletben tartása.

II.5. Bántalmazás és erőszak megelőzése

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.” (WHO)

Bántalmazás és erőszak előfordulási formái:

Elhanyagolás	Gyermekbántalmazás
<ul style="list-style-type: none"> • Ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyosan hat az egészségre, tanulásra, érzelmi fejlődésre, táplálkozásra. • Olyan lakhatási és biztonságos körülmény, amely veszélyt jelent, jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki, erkölcsi és szociális fejlődésére. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.
Érzelmi elhanyagolás	Érzelmi bántalmazás
<ul style="list-style-type: none"> • Az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretet hiánya. • A gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása. • A gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmód, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére (pl. annak közvetítése a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett). • Az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztása a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények).

	<ul style="list-style-type: none"> • A gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása. • Az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek szem- és fültanúja más bántalmazásának.
Fizikai elhanyagolás	Fizikai bántalmazás
<ul style="list-style-type: none"> • Az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya. • A felügyelet hiánya. • A gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve (pl.: az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása vagy késleltetése). 	<ul style="list-style-type: none"> • Az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet, vezethet. • A közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.).

Különleges ellátást és kezelést igényel, ha gyermek bántalmaz gyermeket. Ezekben az esetekben egy gyermeket egy másik gyermek, vagy gyermekek csoportja a konfliktusok szokásos kezelésén túl - ismételten - fizikailag, lelkileg bántalmaz, vagy szexuálisan molesztál. A probléma kezelésénél igen fontos, hogy az áldozat és az elkövető egyaránt kapjon megfelelő segítséget. Speciális terület a testvérbántalmazás, annak érzelmi vonatkozásai, indulati tartalma miatt.

Bántalmazás és erőszak megelőzésének célja:

A gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése, megszüntetése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal (ha a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudjuk megszüntetni, segítséget kérünk a gyermekjóléti szolgálattól).
- Oktatja, neveli a rábízott gyermekeket.
- Közreműködik a gyermek és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
- Tájékoztatja a gyermekek szüleit (első szülői értekezleten) a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről, és a vele való kapcsolatfelvétel lehetőségéről.

- Az erőszak megelőzése érdekében felvilágosítja a szülőket, és a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallja őket, hiszen a kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny". Nemcsak az erős fizikai ingerek, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is egészségkárosodást okozhat náluk (Szülői értekezleten hangsúlyozza az erőszakot sugárzó tömeghírközlések, filmek kivédésének fontosságát).

III. Szociohigiénés egészségfejlesztés

Egészségnevelés szoros összhangban a társas együttéléssel. Jellemzője a közösségi együttélés, közös értékrend, közös cél és cselekvés. A család mellett a kisgyermek első szervezett közössége az óvoda, ahol a szociális nevelés közben a gyermek társas-társadalmi életének beszabályozása is megtörténik.

Szociohigiénés egészségfejlesztés célja:

A gyermekek közösségbe való beilleszkedésének, befogadásának támogatása közösségi élmények átélése közben, együttműködés során.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Törekszik zavartalan, kiegyensúlyozott légkörben harmonikus kapcsolatokok alakítására.
- A gyermekeket konfliktusok megoldására buzdítja, tanítja.
- A személyiség kreatív kibontakoztatásával, megfelelő mintával, - utánzás, azonosulás, belsővé válás után - ösztönzéssel, motivációval olyan szokásokat alakít ki, melyek segítik a gyermekek közösségbe való beilleszkedését.

Területei:

- esélyegyenlőség biztosítása,
- integráló nevelés,
- sajátos nevelési igényűek egészségfejlesztés,
- bántalmazás és erőszak megelőzése,
- egészségre káros szokások megelőzése (a dohányzás megelőzés óvodai programja),
- egészségpropaganda.

III.1. Esélyegyenlőség biztosítása

Minden gyermeket ugyanazok a jogok illetik meg, származására, nemére, nemzetiségére, vallására, testi-lelki sérüléseire tekintet nélkül.

Esélyegyenlőség biztosítása célja:

Szegregációmentes nevelés az egyenlő bánásmód elvének érvényesítésével. Hátrányok kompenzálása, esélyteremtő támogató lépések megteremtése, óvodai és más segítő szervezetek, segítő (szociális, mentális, pedagógiai) szolgáltatások hozzáféréseinek biztosítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Egyéni bánásmódot alkalmaz az óvodai nevelés mindennapjaiban (önbizalom, társas kapcsolatok, konfliktuskezelés, sikerélmény, kudarc feldolgozás stb.).
- Differenciáltan fejleszti a gyermekek egyéni képességeit (motiváció, tapasztalatgyűjtés, ismeretátadás).
- Fejleszti a gyermek teljes személyiségét (testi – lelki – szellemi).
- A másság elfogadására neveli a gyermeket (mindenkinek más az erőssége, nem vagyunk egyformák).

III.2. Integráló nevelés

A társas együttélés során a gyermekek megtanulnak másokra is figyelni, a sajátjuk mellett mások szempontjait is elfogadni, szem előtt tartani.

Az integráló nevelés célja:

Az óvodai nevelés során a különleges bánásmódot igénylő, vagy szociális hátránnyal küzdő gyermekek folyamatos, speciális fejlesztése, valamint az iskolai életre való felkészítésük, hogy szociálisan, értelmileg, érzelmileg is érette váljanak rá.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Biztonságos, szeretetteljes környezetet biztosít.
- Kialakítja csoportjában az önérvényesítés szabályát, az egymáshoz való alkalmazkodás helyes módját.
- Az eltérő képességű gyermekek nevelésében számít a megfelelő szakemberek segítségére, velük együttműködik.

III.3. Sajátos nevelési igényű gyermekek egészségfejlesztése

A sajátos nevelési igény a szokásos differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

Sajátos nevelési igényű gyermekek egészségfejlesztésének célja:

- A sajátos nevelési igényű gyermek közösségbe való beilleszkedésének elősegítése, a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált neveléssel.
- A sajátos nevelési igényű gyermek támogatása és segítése hátránya/hátrányai leküzdéséhez.
- Az esélyegyenlőség megteremtése nevelésünkben - integrált nevelés törvényi előírásai alapján – a fogyatékos gyermekek jogainak biztosításával.
- A kirekesztés tényének megszüntetése az óvodai nevelés területén.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Szem előtt tartja a sajátos nevelési igényű gyermek fejlődésének ütemét, és mindenben igazodik hozzá a fejlesztés során.
- Ügyel arra, hogy a sajátos nevelési igényű gyermeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl.
- A rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozások feladatait, eszközeit beépíti az óvodai mindennapokba.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek számára elfogadó környezetet alakít ki.
- Az elvárásokat a súlyosság mértékéhez, valamint a gyermekek fejlődési üteméhez igazítja.
- Szakirányú végzettséggel rendelkező gyógypedagógussal (szurdopedagógus, logopédus, gyógypedagógus stb.) mindenben együttműködik.
- A szakemberekkel való együttműködés feltételeit biztosítja.
- Biztosítja a sajátos nevelési igényű gyermek egyéni fejlődését szolgáló, megfelelő mennyiségű és minőségű eszközt.
- A szülőkkel folytatott állandó konzultáció, tapasztalatcsere és segítségnyújtás módszereit kidolgozza, gyakorolja (nyílt, őszinte, empatikus, befogadó kapcsolattartás kiépítése, melynek segítségével közösen érhetünk el eredményeket).

III.4. Bántalmazás és erőszak megelőzése (lásd. pszichohigiénés egészségfejlesztés)

III.5. Egészségre káros szokások megelőzése (a dohányzás megelőzésének óvodai programja)

Felmérések igazolják, hogy az óvodásgyermeknek családjának több mint felében él dohányzó felnőtt, aki kedvezőtlen mintát nyújt gyermeke számára.

Az egészségre káros szokások megelőzésének célja:

A dohányzás ártalmaira irányítani a figyelmet, és nagy hangsúlyt fektetni a dohányzás megelőzésére és visszaszorítására.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Elkerül minden olyan helyzetet, mely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.
- Példamutatásra ösztönzi a szülőket, a gyermekek otthoni dohánymentes környezetéért, személyes példamutatásával modellt, mintát ad a gyermekeknek.
- A gyermekek élményeire építve ismeretet ad át a gyermekeknek a dohányzás ártalmairól: károsítja a tüdőt, az idegrendszert, valamint a gyomor és a szív munkáját; másokat is károsít, zavarja azokat, akik beszívják a dohányfüstöt; milyen lehet egy füstös levegőjű teremben tartózkodni, hogyan védekezhetünk ellene (szabad levegőn tartózkodás, a lakás szellőztetése stb.).

III.6. Egészségpropaganda

Az egészségpolitikai intézkedések széles körű terjesztése, a szociálpolitikai határozatok, döntések megértése, megkedveltetése, és megvalósítására irányuló mozgósítás. Az egészségügyi ellátás időben történő igénybevételére, illetve felesleges igénybevételének elkerülésére szolgáló felvilágosítás.

Az egészségpropaganda célja:

Az egészségmegőrzési és betegségmegelőzési szokások kialakítása, a gyermekek belső igényévé formálása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Törekszik az óvoda és a szülői ház egészségnevelésének összehangolására (szülők felé irányuló propaganda).
- Modellértékű felnőtt viselkedési mintát nyújt, fejleszti az egészségtudatos gondolkodást, az egészség választására való törekvés képességét.
- Rendszeres egészségügyi vizsgálatok, szűrések megszervezése.

IV. Kapcsolattartás, együttműködés

A család és az óvoda nevelési elvei összehangolásának lehetőségei:

- családok bevonását segítő rendezvények, programok (egészségnap, játszódélután),
- szülői értekezletek,
- fogadóórák,
- családlátogatások,
- egészségügyi előadások, egészségügyi vizsgálatok, szűrések.

V. Ellenőrzés és értékelés rendszere

- Óvodánk dolgozói az egészségfejlesztés során mindig figyelembe veszik a gyermekek biológiai, társadalmi, életkori sajátosságait.
- Az ellenőrzési folyamat a gyermekek egyéni képességeinek, fejlettségi szintjének vizsgálatára irányul, melyben megtalálhatók az egészséges életmódhoz kapcsolódó testi, lelki és pszichés készségek és képességek is.
- A gyermek fejlődését a személyiségfejlődési naplóban vezetik az óvodapedagógusok (óvodába lépéstől az óvoda elhagyásáig) félévente (félévkor és évvégén) értékelést készítenek, melyben a gyermek legfőbb fejlődési jellemzőit jegyzik le, és amely tartalmazza az egészségfejlesztéshez kapcsolódó értékelést is.